

Ζεὺς καὶ Je(s)us

912 = ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ = ΚΑΥΚΑΣΟΣ
373 = ΛΟΓΟΣ = ΛΟΓΙΚΟΝ ΟΝ
430 = ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ = ΑΡΙΘΜΟΣ = ΝΟΜΟΣ
839 = Η ΠΥΡΑΜΙΣ = ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΡΕΙ
1061 = ΑΠΟΛΛΩΝ = θ • ΑΡΤΕΜΙΣ
892 = ΑΠΕΙΡΟΝ = ΠΝΕΥΜΑ = π • ΘΕΟΣ
123 = ΕΛΛΗΝ → 1234 = ΓΛΩΣΣΑ
1551 = ΑΡΧΩΝ = ΧΑΡΩΝ
773 = ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ → 774 = ΚΑΘΑΡΟΣ ΛΟΓΟΣ

ΟΙ ΑΓΝΩΣΤΕΣ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ἡ ἐλληνικὴ ἀντίληψη περὶ Ἱατρικῆς

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 Αθήνα
τηλ.: 3223957 ή 9841655.

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν προΐνές ώρες
9.30-13.30 καθημερινά.

Ίδιοκτήτης-Εκδότης
— Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ
Αχιλλέως-Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία-Ατελιέ:
«Ν.ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ&ΣΙΑ ΕΠΕ»
Μάγερ 11, Αθήνα, τηλ. 5221792.
Εκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιδρόμου 10
Μπουρνάκι, τηλ. 5726819.

- Τιμή αντίτιπου: 300 δρχ.
- Έτήσια συνδρομή: 3.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 5.000 δρχ.
- Φοιτητών: 2.000 δρχ.
- Εξωτερικού: 50 δολλ. ΗΠΑ

Οί συνδρομές προκαταβάλλονται
τόν μήνα Ιανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ

Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Όλες οι συνεργασίες και τα
ταχυδρομικά εμβάσματα στη
διεύθυνση:

ΔΗΜ. Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, Αθήνα.

Παρακαλούνται οι συνδρομητές
που αλλάζουν διεύθυνση, να το
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 5012:

Ζεύς και Je(s)us

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 5013:

*Οί άγνωστες συγκλονιστικές ιδιότητες της Έλλη-
νικής Μαθηματικής Γλώσσας*
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5019:

Ή Ίστορία

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΑΓΚΑΡΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 5020:

Δούλοι και δουλεία άλλοτε — ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Σ. ΠΑΝΑΓΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5028:

«Υπερβατική φαντασία»

Α.Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5029:

Τό φάσμα σημασιών του «Ξι»

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5033:

Στό όνομα του Προφήτη

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5037:

Ή ελληνική αντίληψη περι Ίατρικής

Δρ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5055:

*Ή φρικτή επιστημονική — εκπαιδευτική «κατά-
ντια» της σύγχρονης Ελλάδος*

Δ.

ΣΕΛΙΣ 5045:

Περί τό «σκάνδαλον Σολωμού»

ΔΕΙΝΙΑΣ ΔΙΚΑΙΟΣ

ΣΕΛΙΣ 5060:

Έπιλογή έπιστολών άναγνωστών

**ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΗΣΑ-ΓΑΣ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΔΑΚΟΓΛΟΥ**

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ:

Νίκος Μ. Μοσχολιός, Μαρία Θεωνά, Θεόπη Παπαδο-
πούλου, Χάρης Χρόνης.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 5027 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ:
σελ. 5035 • ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ: σελ. 5043 • ΔΙΗΓΗΜΑ:
σελ. 5065 • Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 5068.

Ζεὺς καὶ Je(s)us

Ζεὺς καὶ Je(s)us (Ἰησοῦς) εἶναι μία, ἡ ἴδια, λέξις. Ἡ προτίμηση ἐδῶ τοῦ λατινικοῦ τύπου τῆς δεύτερης μορφῆς τῆς λέξεως εἶναι λογικὰ καὶ ἱστορικὰ δικαιολογημένη: ὁ τύπος ἀναπτύχθηκε καὶ νοηματίσθηκε ἀκριβῶς στὴν φάση τῆς ἀποκορυφώσεως τῆς ἰσχύος τῆς Ρωμαϊκῆς κοσμοκρατορίας. [Ἀφῆνω στοὺς διδασκάλους τὸ ζήτημα τῆς ἐμφανίσεως τοῦ τύπου αὐτοῦ ὑπὸ μορφὴν κυρίου ἀνδρικοῦ ὀνόματος σὲ προγενέστερους αἰῶνες].

Δὲν ἀνήκει στὸν ὑπογραφόμενον οὔτε θὰ χωροῦσε στὴ στενῶν παισιῶν ἐκδοτικὴ του στήλῃ ἡ γλωσσικὴ (συγκριτικὴ) ἔρευνα τῶν δύο τύπων ἢ ἡ ἀναζήτησις τοῦ «ἱστορικοῦ» κλίματος ἢ τοῦ «ἱστορικοῦ» ὑποβάθρου ἐκατέρου. Οἱ λαμπροὶ ἐρευνητὲς τοῦ «Δαυλοῦ» καὶ εἴ τινες ἄλλοι, πού ἔχουν ἐπιτύχει τῷ ὄντι θαυμαστὰ καὶ πρωτοποριακὰ σὲ παγκόσμια κλίμακα ἐπιδόσεις στὸν τομέα τῆς ἱστορικῆς-γλωσσικῆς ἐρμηνείας, ἃς πιάσουν, ἂν θέλουν, καὶ τὸν μίτο τοῦ τιθεμένου ἐδῶ αἰτήματος. Ὅμως ὁ ὑπογραφόμενος θὰ ἤθελε νὰ διατυπώσῃ δύο βασικώτατες παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἰδεολογικῆς προβληματικῆς πού μοιραῖα ἀπορρέει ἀπὸ τὴν ταυτότητα τῶν δύο λέξεων:

Στὴν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ὑπάρχουν δύο (μόνο) διαιρέσεις: Ὁ Κόσμος-Ζεὺς καὶ ὁ Κόσμος-Je(s)us. Ὅλες οἱ ἄλλες μορφές πολιτισμοῦ εἶναι ἀρχαῖα ἢ νεώτερα γεννήματα (καὶ ὑποδιαιρέσεις) τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης διαιρέσεως. Τὸ «Δωδεκάθεον Ζεὺς» εἶναι ἓνα, ὅπως καὶ τὸ «Δωδεκάπτοστολον Je(s)us» εἶναι ἓνα. [Ἀφῆνω καὶ πάλι στοὺς διδασκάλους τὸ ζήτημα τῆς αὐτοδυναμίας ἢ αὐτοτέλειας τῶν διαφορῶν τρόπων (πολιτικοῖστορικῆς ἢ θρη-

σκευτικῆς) θεωρήσεως τῆς Ζωῆς καὶ τοῦ Κόσμου, πού ἐμφανίσθηκαν ἢ ἐμφανίζονται στίς διάφορες περιοχὲς τῆς Ὑδρογείου καὶ στίς διάφορες ἐποχὲς τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἀνθρώπου].

Ὁ Κόσμος-Ζεὺς μὲ τοὺς τέσσερες «γάμους» του (Ζεὺς-Μῆτις, Ζεὺς-Θέμις, Ζεὺς-Εὐρυνόμη, Ζεὺς-Μνημοσύνη) εἶναι ὁ Κόσμος πού ἀγωνίσθηκε νὰ κρατήσῃ σὲ ἀρμονία τὸ ἱστορικὸ γίνεσθαι μὲ τὸ φυσικὸ-συμπαντικὸ γίνεσθαι. Ἀντιπροσωπεύει τὴν Δύναμη τῆς Ἀνθρωπότητος, ζευγνυόμενη μὲ τὴ Σοφία. Μαθαίνει δηλαδὴ πῶς νὰ ἐρ-ωτᾶ, ἐρ-ευνᾶ, ἐρ-μηνεύει (οἱ τρεῖς λέξεις εἶναι ταυτόσημες) τὴν Φύσιν καὶ ἀπὸ τίς ἀπαντήσεις τῆς νὰ ἀντλή τὴν Δύναμιν. Σοφία καὶ Δύναμις ἀποτελοῦν σχέση συμπληρώματος («ζεύ-ξεως»).

Ὁ Κόσμος-Je(s)us μὲ τίς ἰδεολογικὰς ἀξίες τῆς Ἀ-δυναμίας (ἀγάπη-εἰρήνη-ἐλπίς-πίστις κ.ἄ.δ.) εἶναι ὁ Κόσμος πού ἀγωνίσθηκε νὰ ὑπερκερασθῇ καὶ ὑπερβληθῇ τὸ φυσικὸ γίνεσθαι ἀπὸ τὸ ἱστορικὸ γίνεσθαι. Ἡ σύγκρουσίς του μὲ τὴν (ἐσωτερικὴ καὶ ἐξωτερικὴ) φύσιν εἶναι αἰωνίως ἀμφίρροπῃ — καί, ὡς ἐκ τούτου, ἐντέλει θανάσιμη. Σοφία καὶ Δύναμις ἀποτελοῦν (αὐτοαναιρούμενη ἐν τέλει) σχέση ἰσότητος.

Δὲν ὀδηγεῖ ἡ προβληματικὴ τοῦ «Δαυλοῦ» βεβαίως στὴν ἀναζήτησιν τῆς «Συμβολῆς» τῶν δύο Ὁδῶν τοῦ Πολιτισμοῦ. Ἐκεῖνο πού εἶναι βέβαιο, εἶναι ὅτι ἡ ἀναζήτησις τοῦ Περιδοικοῦ αὐτοῦ προσπαθεῖ νὰ εἶναι ὅπως κάθε γνήσια ἀναζήτησις: **χωρὶς ὄρια**. Ἡ ἀναζήτησις προκαθορισμένου πράγματος (τῆς «Συμβολῆς» ἐπὶ τοῦ προκειμένου) θὰ ἀποτελοῦσε **ὄριο**.

Δ.Ι.Α.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ*

Οί άγνωστες συγκλονιστικές ιδιότητες της Έλληνικής Μαθηματικής Γλώσσας

[Τό δημοσίευμα πού ακολουθεῖ δέν εἶναι καθόλου «συνηθισμένο». Ὁ συντάκτης του — στηριζόμενος καί στίς ἀπόψεις προγενεστέρων ἐρευνητῶν — προτείνει κάτι, πού, ἂν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει ἐπιβεβαιωθῇ, ὄχι, μόνο ἀνατρέπει τὸ σύνολο σχεδόν τῶν ἰσχυουσῶν ἰδεῶν γιά τήν ἱστορία, τή γλῶσσα, τόν πολιτισμό, τή φύση κλπ., ἀλλά ἀνοίγει νέους τεράστιους ὀρίζοντες στήν ἴδια τή Ζωή. Πρόκειται ἐδῶ ἐν τέλει γιά μιᾶ προσπάθεια ἀνακαλύψεως τῆς ταυτότητας τοῦ λόγου μέ τόν Λόγο, δηλαδή τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας μέ τόν φυσικό ἢ συμπαντικό νόμο ἢ τῆς γλώσσας μέ τὰ μαθηματικά. Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὰ γράμματα πού συνθέτουν κάθε ἐλληνική λέξη ἀποτελοῦν παράλληλα ἕναν ἀλγεβρικό τύπο... Γνωρίζομε, καί γνωρίζει ρητῶς καί ὁ συντάκτης τοῦ ἄρθρου, ὅτι πολλές ἀπορίες ἢ ἀβεβαιότητες (γλωσσικῆς, ἱστορικῆς, φιλοσοφικῆς, πραγματικῆς, γεωγραφικῆς κλπ. ὑφῆς) μποροῦν νά ἐγερθοῦν σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στίς προτεινόμενες ἐρμηνεῖες: Ὁ συντάκτης δέν «σκοντάφτει» στήν (ἰσχύουσα) χρονολογική-ἱστορική θεώρηση τῆς γλώσσας. Ὅμως ἡ συσσώρευση τόσων στοιχείων μέ τὰ παραδείγματα ἀλλά καί μέ ὀρισμένους γενικώτερους «κανόνες» πού ὁ ἐρευνητής παραθέτει, αὐτομάτως γεννᾷ τὸ συγκλονιστικό ἐρώτημα:

— Εἶναι τυχαία ὅλα αὐτά;

Ὁ «Δαυλός», περιοδικό καθαρῆς, ἐντελῶς ἐλεύθερης καί πρωτοποριακῆς ἔρευνας, δέν θά ἦταν δυνατόν νά ἀντιπαρέλθῃ τὸ πρόβλημα πού στοιχειοθετεῖται ἐδῶ. Τὸ θέτει. Καί παραμένει, ὅπως σ' ὅλα, «ἀνοικτός» σ' ὅποιαδήποτε σχετική συζήτηση, ἐννοεῖται πάντοτε μέσα στὰ πλαίσια τῆς πνευματικῆς εὐθύνης καί τῆς ἐρευνητικῆς καθαρότητος. Δ.Ι.Α.].

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ Ἑλληνική Γλῶσσα — ὅπως ἔχουμε ἤδη δείξει σὲ προηγούμενες ἐργασίες μας ἀπὸ τὸ 1986** — δέν εἶναι ἀπλῶς ἀνώτερη ἀπὸ ὅποιαδήποτε ἄλλη, ἐξ αἰτίας κυρίως τῆς γραμματικῆς της, ἀλλὰ τέλεια, γλῶσσα τοῦ φωτός καί τῆς ἀλήθειας, μητέρα ὄχι μόνο τῆς «Ἰνδοευρωπαϊκῆς» ὁμογλωσσίας, ἀλλὰ καί ὅλων γενικὰ τῶν γλωσσῶν, οἱ ὁποῖες ὁμιλοῦνται σήμερα. Τὰ προαναφερθέντα δέν εἶναι ἀπερίσκεπτες ὑπερβολές, χωρὶς στοιχεῖα καί σοβαρώτατες ἐνδείξεις — ἂν ὄχι ἀποδείξεις. Μολονότι στήν ἐργασία αὐτὴ δέν θ' ἀσχοληθοῦμε περισσότερο μέ τόν δημιουργὸ της καί τόν χρόνο ἢ τόπο τῆς δημιουργίας της, θά πρέπει, ἐντελῶς περιληπτικά, ν' ἀναφέρουμε ὅτι, καί κατὰ τὴν δική μας γνώμη, ἡ ἱστορία τοῦ

* Ὁ κ. Ἀθ. Ἀγγελόπουλος εἶναι φυσικός καί ἐρευνητὴς-συγγραφεὺς (Κέντρο Ἑρευνῶν Ἀστρονομίας καί Ἐφαρμοσμένων Μαθηματικῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν).

** Βλ. Ἀθην. Ἀγγελόπουλου, «Ὁμφαλός, ἡ τελευταία ἀποκάλυψη», «Σμυρنيωτάκης», Ἀθήνα 1986.

Πλάτωνος στὸν «*Τίμαιο*» καὶ τὸν «*Κριτία*» εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀληθινὴ καί, συνεπῶς, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ὠμιλεῖτο πολὺ πρὶν τὴν μεγάλη καταστροφὴ τοῦ κόσμου τὸ 9.600 π.Χ. Τὸ ζήτημα αὐτὸ εἶναι οὐσιῶδες καὶ ἐξαιρετικὰ σοβαρὸ, διότι μόνο ἂν δεχτοῦμε τὴν ὑπαρξὴ ἐνὸς μεγάλου πολιτισμοῦ, ὁ ὁποῖος κατεστράφη κάποτε, θὰ ἦταν δυνατόν νὰ συνδέσουμε σωστὰ τὰ κομμάτια, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ ἱστορικὸ «πάζλ» τῆς ἀνθρωπότητος καί, κατὰ συνέπεια, τῆς Γλώσσας.

Πρὸς τὸ παρόν, λοιπόν, θὰ περιοριστοῦμε στὴν παρουσίᾳ τῶν μαθηματικῶν ιδιοτήτων τῆς Ἑλληνικῆς, ἡ ὁποία φαίνεται νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ κάνῃ τρομακτικὰ ἀποκαλύψεις φιλοσοφικοῦ καὶ ἱστορικοῦ περιεχομένου, κάτι τὸ ὁποῖο ἐπιτυγχάνεται μὲ ἀπλὲς ἐξισώσεις «λεξαριθμῶν». Ὁ «λεξαριθμὸς» εἶναι ἡ συναρίθμηση τῆς ἀριθμητικῆς ἀξίας τῶν γραμμάτων μιᾶς λέξεως. Ὅπως εἶναι γνωστό, τὰ 24 γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, τὰ ὁποῖα καθιερώθηκαν ἀπὸ τὸν 5ον αἰ. π.Χ., ἀντιστοιχοῦν σὲ κάποιον ἀριθμὸ, ἡ δὲ ἀξία τους εἶναι ἡ ἐξῆς:

A = 1	I = 10	P = 100
B = 2	K = 20	Σ = 200
Γ = 3	Λ = 30	T = 300
Δ = 4	M = 40	Υ = 400
E = 5	N = 50	Φ = 500
Z = 7	Ξ = 60	X = 600
H = 8	O = 70	Ψ = 700
Θ = 9	Π = 80	Ω = 800

Στὴν θέση τῶν 6, 90 καὶ 900, ὑπῆρχαν ἀντίστοιχα τὰ γράμματα ζ (στῖγμα), 4 (κόππα) καὶ Ϡ (σαμπῖ), τὰ ὁποῖα δὲν χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὴν κλασσικὴ -τουλάχιστον— ἐποχὴ.

Ἡ συναρίθμηση, λόγου χάριν, τῆς λέξεως «ΓΗ» εἶναι ὁ ἀριθμὸς 11 (διότι Γ=3 + Η=8 = 11) ἢ τῆς λέξεως «ΕΝ» ὁ ἀριθμὸς 55 (διότι Ε=5 + Ν=50 = 55).

Ἐρευνες ἢ ἀναφορὲς στὸ ζήτημα τῶν λεξαριθμῶν ἔχουν γίνῃ ἀπὸ πολυάριθμους ἐρευνητές, οἱ σπουδαιότεροι ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι ὁ νεοπλατωνικὸς φιλόσοφος Ἰάμβλιχος (280 μ.Χ.) — ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε πιθανότατα καὶ ὁ πρῶτος στὴν ἱστορία — ὁ Ἀντώνιος Φ. Χαλᾶς (1921, 1930) καὶ ὁ Θεοφάνης Μανιᾶς (1972).

Ἄς ἐξετάσουμε, τώρα, μερικὲς ἐξισώσεις, σὰν παράδειγμα, γιὰ νὰ καταλήξουμε κατόπιν στὸ ἀναμφίβολο συμπέρασμα ὅτι ἡ θεϊκὴ αὐτὴ Γλῶσσα μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθῇ ἀποτελεσματικὰ καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις, ἐφ' ὅσον εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι οἱ σχέσεις οἱ ὁποῖες ὑπάρχουν ἀνάμεσα στοὺς ἀριθμοὺς καὶ στὶς ἐννοίες δὲν εἶναι τυχαῖες.

$$284 = \Theta \text{Ε} \text{Ο} \Sigma = \text{ΑΓΙ} \text{Ο} \Sigma = \text{ΑΓΑ} \Theta \text{Ο} \Sigma$$

Καὶ οἱ τρεῖς αὐτὲς λέξεις ἔχουν τὴν ἴδια ἀριθμητικὴ ἀξία (συναρίθμηση) καί, ἐπομένως, σχηματίζουν ἐξίσωση. Ἀποδεικνύεται, λοιπόν, πὼς ὁ θεὸς εἶναι ἄγιος καὶ ἀγαθός.

$$430 = \text{ΑΡΙ} \Theta \text{Μ} \text{Ο} \Sigma = \text{ΜΑ} \Theta \text{ΗΜΑΤΙΚΑ} = \text{ΝΟΜ} \text{Ο} \Sigma$$

Ὁ «Ὀμφαλὸς τῶν Δελφῶν»: Ἐδῶ ὁ «Ἄναξ» (ὁ Ζεὺς) φθέγγεται χιλίων (χιλιάδων) ἔτων ἐξικνούμενος τὴν φωνήν (μέσω τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας).

Τὰ μαθηματικά εἶναι ἀριθμοί, ἀλλὰ καὶ οἱ νόμοι τοῦ σύμπαντος εἶναι ἀριθμοί, ἐφ' ὅσον βασίζονται στὰ μαθηματικά.

912 = ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ = ΚΑΥΚΑΣΟΣ

529 = ΜΥΚΗΝΑΙ = ΚΟΡΙΝΘΟΣ = ΙΣΘΜΟΣ

Στὴν περίπτωση αὐτὴ ὁ Προμηθεὺς συνδέεται μὲ τὸν Καύκασο, τὸ ὄρος στὸ ὁποῖο ἦταν ἀλυσσοδεμένος ἀπὸ τὸν Δία, ἐνῶ οἱ Μυκῆνες, ἡ Κόρινθος καὶ ὁ Ἴσθμὸς βρίσκονται στὴν ἴδια περιοχὴ τῆς Πελοποννήσου. Συγκρίνετέ το, ἐπίσης, καὶ μὲ τὶς χῶρες Ἰταλία καὶ Ἰσπανία, οἱ ὁποῖες, ἀπὸ γεωγραφικῆς ἀπόψεως, εἶναι γειτονικές:

352 = ΙΤΑΛΙΑ = ΙΣΠΑΝΙΑ

Μολονότι τὰ παραδείγματα αὐτὰ εἶναι συγκριτικῶς ἐλάχιστα, ὑποθέτουμε πῶς ὁ κάθε ἀναγνώστης θὰ ἔχει ὑποπτευθῇ ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ σύμπτωση. Γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο, ὥστόσο, πρέπει ν' ἀναφερθῇ ὅτι οἱ περισσότερες λέξεις κυμαίνονται (στὴν συναρίθμηση) ἀνάμεσα στὸ 100 καὶ τὸ 1000, ἐνῶ ὠρισμένες ἄλλες, ὅπως ΓΗ = 11 καὶ ΣΩΦΡΩΝ = 2450, βρίσκονται πέρα ἀπὸ τὰ ὅρια αὐτά. Ὑπάρχουν λοιπὸν 2.500 περίπου ἀριθμοί, οἱ ὁποῖοι, γιὰ μιὰν ἀναλογία 1:1, θὰ μποροῦσαν ν' ἀντιστοιχοῦν σὲ 2.500 λέξεις. Ἔτσι, δὲν δικαιολογεῖται σὰν σύμπτωση τὸ φαινόμενο αὐτό.

Ἐάν, τώρα, δύο λέξεις συνδέονται ἐννοιολογικὰ ἢ μὲ ὁποιαδήποτε ἄλλη σχέση (φιλοσοφική, ἱστορική, γεωγραφική κλπ.) καὶ ἡ συναρίθμησή τους παρουσιάζει διαφορὰ μιᾶς μονάδος, τότε —ὅπως ἔχουμε διαπιστώσει ἀπὸ πολυάριθμες τέτοιες περιπτώσεις— ἀπὸ τὴν πρώτη λέξη (τὴν μικρότερη στὸν ἀριθμὸ) γεννιέται ἡ δεύτερη. Γιὰ παράδειγμα:

780 = ΟΦΙΣ	→	781 = ΣΟΦΙΑ	(μετάθεση γραμμάτων + Α)
430 = ΑΡΙΘΜΟΣ	→	431 = ΑΘΡΟΙΣΜΑ	(» » + Α)
773 = ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	→	774 = ΚΑΘΑΡΟΣ ΛΟΓΟΣ	
671 = ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ	→	672 = ΘΕΙΟΣ ΚΗΠΟΣ	

Εἶναι, ἐπίσης, δυνατόν ὠρισμένες λέξεις ἢ καὶ φράσεις ἀκόμα, οἱ ὁποῖες συνδέονται μὲ τὶς πιὸ πάνω σχέσεις, νὰ σχηματίζουν ἐξισώσεις μὲ τὴν βοήθεια δύο σπουδαιοτάτων ἀριθμῶν, τοῦ γνωστοῦ $\pi = 3,1416$ καὶ τοῦ $\theta = 1,618034$.

Στὴν πρώτη περίπτωση ἡ ἔννοια μιᾶς λέξεως, ἡ ὁποία πολλαπλασιάζεται μὲ τὸ π , «δόκλῃρῶνεται» γιὰ νὰ ταυτισθῇ μὲ τὴν ἔννοια κάποιας ἄλλης λέξεως ἢ καὶ φράσεως. Ἐφόσον τὸ π εἶναι ὁ σταθερὸς λόγος μεταξὺ τῆς περιφέρειας ἐνὸς κύκλου καὶ τῆς διαμέτρου του, κάθε λέξη-διάμετρος, πολλαπλασιάζομενη μὲ τὸ π , ἰσοῦται μὲ τὴν περιφέρεια. Γιὰ παράδειγμα, ἂν ἡ λέξη ΘΕΟΣ = 284 εἶναι ἡ διάμετρος τοῦ κύκλου, τότε $\pi \cdot \Theta\epsilon\omicron\varsigma = \pi \cdot 284 = 892,21$. Ἀλλά,

892 = $\pi \cdot \Theta\epsilon\omicron\varsigma$ = ΑΠΕΙΡΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

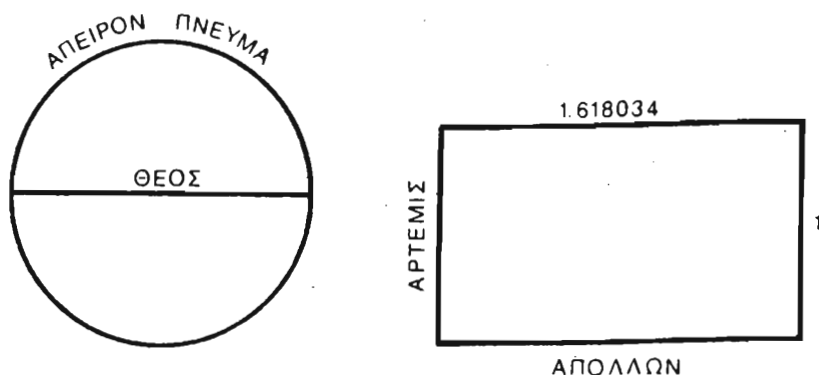
Στὴν δεύτερη περίπτωση, ἂν δύο λέξεις συνδέονται μὲ τὸν Χρυσὸ Ἀριθμὸ θ ,

φανερώνουν τὴν ἀρμονικὴ σχέση ἢ ὁποία ὑπάρχει μεταξύ των. Ὁ ἀριθμὸς θ, πασίγνωστος στοὺς ἀρχαίους Ἑλλήνες σοφούς, προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐξίσωση

$$x^2 - x - 1 = 0 \quad (\text{ἢ} \quad \frac{1}{x} = \frac{x}{1+x})$$

καὶ εἶναι ὁ «χρυσοῦς» ἀριθμὸς τῆς ἀρμονίας καὶ τῆς ἀναλογίας:

$$\begin{aligned} 656 &= \text{ARTEMIS} \\ 1061 &= \text{ΑΠΟΛΛΩΝ} = \theta. \text{ARTEMIS} \end{aligned}$$

Στὶς διάφορες ἐξισώσεις μποροῦν νὰ λάβουν μέρος ὅλα γενικῶς τὰ εἶδη τοῦ λόγου, ἄν, φυσικά, οἱ σχηματιζόμενες προτάσεις εἶναι ἀπὸ γραμματικῆς πλευρᾶς σωστὲς καὶ περιέχουν κάποιο πλήρες νόημα. Γιὰ παράδειγμα:

$$\begin{aligned} 1242 &= \text{Ο ΘΕΟΣ ΛΟΓΟΣ ΕΣΤΙ} = \text{Η ΓΛΩΣΣΑ} \\ 962 &= \text{Ο ΘΕΟΣ ΑΓΑΠΗ ΕΣΤΙ} \rightarrow 963 = \text{ΤΕΧΝΗ} \end{aligned}$$

Στὴν πρώτη περίπτωση ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα ἀποδεικνύει μαθηματικῶς, πὼς ὁ Θεὸς Λόγος εἶναι ἡ Γλῶσσα (λόγος, λογική, λογικὸν ὄν, λόγια, ὁμιλία), ἐνῶ στὴν δεύτερη, πὼς ἀπὸ τὴν «ἀγάπη» τοῦ «Θεοῦ» (= τὰ συναισθήματα τοῦ δημιουργοῦ-ἀνθρώπου, ὅπως θὰ δείξουμε) προέρχεται ἡ Τέχνη.

Ἀνάλογα μὲ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐννοίας της, ἡ συναρίθμηση τῆς κάθε λέξεως ἀντιστοιχεῖ καὶ σὲ κάποιον ἀνάλογο σὲ σπουδαιότητα (συμβολικὰ) ἀριθμό. Ὅλοι οἱ ἀριθμοὶ δὲν εἶναι ἴδιοι. Σὲ γενικὲς πάντως γραμμὲς θὰ μπορούσαμε νὰ τοὺς κατατάξουμε σὲ ἔξι μεγάλες κατηγορίες:

1. Σ' ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦνται ἀπὸ συνεχόμενα ψηφία, ὅπως:

$$\begin{aligned} 123 &= \text{ΕΛΛΗΝ} & \text{καὶ} & 1234 = \text{ΓΛΩΣΣΑ} \\ 456 &= \text{ΜΗΤΗΡ} \\ 345 &= \text{ΕΛΙΞΙΡΙΟΝ} & & (\text{καὶ ὅχι ΕΛΙΞΗΡΙΟΝ}). \end{aligned}$$

2. Σ' εκείνους οί όποιοι λήγουν σέ ένα ή περισσότερα μηδενικά, όπως:

100 = ΓΑΛΗΝΗ	700 = ΦΟΙΝΙΞ
400 = ΚΡΙΟΣ = ΟΙΝΟΣ	800 = ΚΥΡΙΟΣ = ΠΙΣΤΙΣ
500 = ΠΥΘΙΑ	1100 = ΜΙΝΩΣ
600 = ΚΟΣΜΟΣ	1500 = ΦΩΣ

3. Σ' εκείνους οί όποιοι αποτελούνται από όμοια ψηφία, όπως:

11 = ΓΗ	99 = ΚΛΗΜΑ	333 = ΚΗΡΕΣ
55 = ΕΝ	111 = ΕΝΝΕΑ	444 = ΡΟΔΟΣ
88 = ΝΙΚΗ	222 = ΙΒΙΣ	555 = ΙΔΡΥΜΑ

4. Σ' εκείνους οί όποιοι είναι «παλινδρομικοί» (δηλαδή διαβάζονται και ανάποδα):

141 = ΛΟΓΙΚΗ	414 = ΑΡΕΤΗ	1001 = ΑΠΟΛΥΤΟΝ
181 = ΕΙΡΗΝΗ	515 = ΠΑΡΘΕΝΟΣ	1331 = ΤΑΛΩΣ
191 = ΑΙΘΙΟΠΙΑ	656 = ΑΡΤΕΜΙΣ	1441 = ΧΩΜΑ
212 = ΑΣΙΑ	676 = ΠΟΙΗΤΗΣ	1551 = ΑΡΧΩΝ = ΧΑΡΩΝ

5. Στους τετραψήφιους οί όποιοι αποτελούνται από δύο όμοια ζευγάρια ψηφίων:

1010 = ΣΟΛΥΜΟΣ	1717 = ΑΡΤΕΜΙΣ + ΑΠΟΛΛΩΝ
1515 = ΡΟΔΟΣΤΑΥΡΟΣ	2121 = ΟΜΦΑΛΙΟΣ ΛΩΡΟΣ

6. Σ' εκείνους τών όποίων τά ψηφία σχηματίζουν αριθμητικές ή γεωμετρικές προόδους:

135 = ΔΟΞΑ	(περιττοί, αριθμητική πρόοδος)
159 = ΑΝΗΡ	(περιττοί, αριθμητική πρόοδος)
248 = ΠΗΛΙΟΝ = ΘΑΛΗΣ	(άρτιοι, γεωμετρική πρόοδος)
468 = ΔΗΜΗΤΗΡ	(άρτιοι, αριθμητική πρόοδος)

Ίδιαίτερη προσοχή απαιτείται στόν σωστό τρόπο γραφής τών λέξεων. Έάν κάποια λέξη δέν είναι σωστά γραμμένη, ή συναρίθμησή της θά είναι φυσικά κάποιος άσχετος και λανθασμένος αριθμός, ό όποιος δέν θά ταιριάζει στις διάφορες έξισώσεις. Μέν αυτά, λοιπόν, ύπ' όψιν μας, θά ήταν δυνατόν τις περισσότερες φορές νά επισημάνουμε τόν σωστό τρόπο γραφής μιās λέξεως, εάν ή έτυμολογία και ή προέλευσή της είναι άβέβαιες (όπως π.χ. της λέξεως «έλιξιριον», ή όποία προαναφέρθηκε).

Όρισμένες άφηρημένες σ' έννοια λέξεις χρειάζονται, επίσης, ιδιαίτερη προσοχή, γιατί ή σημερινή τους σημασία είναι διαφορετική της άρχικης. Ή λέξη, γιά παράδειγμα, «θεός» είναι πανάρχαια έλληνική, της έποχής τουλάχιστον του Όμήρου και Ήσιόδου (άποδεδειγμένα), και σημαίνει τόν (άνθρωπο) «δημιουργό». Άλλά και ή λέξη «δαίμων» είναι συνώνυμη μέ αυτήν και δέν έχει καμμία σχέση μέ τις διάφορες λανθασμένες σημερινές έρμηνείες τις όποιες επέβαλε ή θεοκρατία.

Άποδεικνύεται τώρα πώς:

905 = ΔΑΙΜΩΝ = ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ

Όποιαδήποτε, επομένως, από τις τρεις λέξεις και αν χρησιμοποιήσουμε, για να δηλώσουμε την ιδιότητα κάποιου ή οποιος δημιουργεί κάτι, είναι σωστή. Έτσι, όλα τα δημιουργικά στοιχεία του Σύμπαντος είναι θεϊκά ή δαιμονικά και, συνεπώς, οι αρχαίοι λαοί δικαίως πίστευαν ότι τα πάντα είναι τέτοιες δυνάμεις.

[Συνεχίζεται]

• Στο προηγούμενο τεύχος του «Δαυλού» στο άρθρο «'Εν επαφή με τον μαθηματικό συμβολισμό του 'Αλφαβήτου» του κ. Γ. Σταυράγγελου στην ισότητα ΣΥΜΠΑΝ (771) = ΦΩΣ (σελ. 4951) εξυποννοείται ότι η λέξη ΦΩΣ λαμβάνεται στην αρχαϊκή της μορφή (ΦΑΟΣ), της οποίας ο λεξάριθμος είναι 771.

‘Η ‘Ιστορία

●●● ‘Η ‘Ιστορία διδάσκει ποιὰ σφάλματα πρέπει να επαναλάβουμε, για να μπορέσουμε κι εμείς με τη σειρά μας να βάλουμε ένα λιθαράκι σ’ αυτό το οικοδόμημα-Βαβέλ που λέγεται ανθρώπινος πολιτισμός.

●●● Βλέπουμε συχνά ή ‘Ιστορία μιὰς κρίσιμης περιόδου να γράφεται από κάποιους, ύστερα να σβήνεται από κάποιους άλλους, κατόπιν πάλι να ξαναγράφεται, πάλι να ξανασβήνεται κ.ο.κ. Αυτοί οι «κάποιοι» έχουν κυριολεκτικά μεταβάλει τους ιστορικούς σε ράφτες, που προσπαθούν να φέρουν το κόστούμι στα μέτρα του πελάτη τους. Το μόνο, όμως, που καταφέρνουν μ’ αυτά τους τα καμώματα είναι ν’ αφήνουν κάθε φορά γυμνή κι εκτεθειμένη στην κοινή χλεύη την αμοιρη κι άθωα Κλειώ. Τέτοιες άθλιότητες σκοπεύουν συνήθως ή να θάσουν γεγονότα που άγνοεί ο κόσμος ή να συσκοτίσουν και να διαστρέψουν εκείνα που πρόλαβαν να βγούν στο φως της δημοσιότητας.

●●● ‘Η ‘Ιστορία, για να επιτελεί το έργο της, οφείλει να είναι άπεριττη σαν την ‘Αρετή, θαρραλέα σαν την ‘Ιπολύτη, δίκαιη σαν τη συνείδηση του ‘Αριστείδη και τίμια σαν τη γυναίκα του ‘Ιέρωνα.

●●● Όταν ή ‘Ιστορία γράφεται από τους ίδιους τους πρωταγωνιστές της, δεν είναι παρά ένα θεατρικό έργο στο οποίο ή αλήθεια υποδύεται το ρόλο του τελευταίου κομπάρσου.

●●● Παλιὰ ο άνθρωπος αντιμετώπιζε τις καθημερινές καταστάσεις με όπλο τη συσσωρευμένη πείρα χιλιάδων ετών. Τα προβλήματα του 11ου αί. ήταν σχεδόν ίδια μ’ εκείνα του 14ου αί. Τώρα όλα μεταβάλλονται από μέρα σε μέρα. Τίποτα κοινό δεν έχει ή κοινωνία του 1940 με την κοινωνία του 1990. Κανείς δεν είναι πλέον σε θέση να συνειδητοποιήσει το ρυθμό, τη μορφή και το πλήθος των επί μέρους αλλαγών. Καλούμεθα να προσαρμοσθούμε σ’ έναν ταχύτατα μεταβαλλόμενο κόσμο δίχως την παραμικρή πίστωση χρόνου. Μοιραία οι επιλογές μας είναι λανθασμένες, έξωπραγματικές και επικίνδυνες. ‘Η κατάσταση είναι χωρίς αμφιβολία εκτός ελέγχου.

Χρήστος Τσαγκαρίδης

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΝ

Περὶ δούλων ἄλλοτε — ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Ἵπάρχουν σήμερα δοῦλοι; Εἶναι κι ἡ ἐποχή μας, ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες, μιὰ «δουλοκτητική» ἐποχή; Σύμφωνα μὲ τὶς ἐπικρατοῦσες ἀντιλήψεις, οἱ «δύσμοιροι» δοῦλοι ἐξῆσαν στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα, στὴ Ρώμη, στὴν Ἀσία κι ὅπου τέλος πάντων ὑπῆρξαν ἀπολυταρχικά καὶ τυραννικά καθεστῶτα, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστόν, στηρίζονται στὴ βία καὶ στὴν ἐκμετάλλευση τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν γενικώτερα. Σήμερα καὶ μετὰ ἀπὸ ἀμέτρητους ἀγῶνες κι ἐπαναστάσεις οἱ λαοὶ ἀπέκτησαν τὴν ἐλευθερία τους, τὰ δικαιώματά τους, τὴν ἀξιοπρέπειά τους. Οἱ δοῦλοι, οἱ δουλοποιοὶ κι οἱ δουλαγωγοὶ ἔχουν ἐκλείψει πιά, καὶ τὸ Ἀλκιδάμειον δόγμα: «Ἐλευθέρους ἀφῆκεν πάντας ὁ θεὸς κούδένα δοῦλον ἢ φύσις πεποίηκεν»¹ ἔχει γίνεи πραγματικότητα ἀπ' ἄκρου σ' ἄκρον... Ἔτσι πιστεύουν σήμερα οἱ λαοί, ἀφοῦ ἔτσι τοὺς διδάσκουν οἱ διανοούμενοι τῆς ἐξουσίας — ποὺ δὲν ἀποκλείεται νὰ πιστεύουν κι αὐτοὶ ἔτσι!

Ὁ Αἰ. Schopenhauer θεωρεῖ αὐτοὺς τοὺς διανοούμενους ὡς δούλους χειρίστης μορφῆς καί, ὡς τοιοῦτους, καθόλου τίμιους καὶ εὐθεῖς, γιὰ νὰ μπορῇ κανεὶς νὰ τοὺς παίρνη στὰ σοβαρά. Κατ' αὐτὸν οἱ «ἐλεύθεροι» αὐτοὶ ἄνθρωποι «ταλαντεύονται, ἐλίσσονται, συμμορφώνονται καὶ ἀρνοῦνται τὶς πεποιθήσεις τους· διδάσκουν καὶ συγγράφουν αὐτὰ ποὺ δὲν πιστεύουν· σέρνονται, κολακεύουν, γίνονται ὁπαδοὶ κάποιου κόμματος ἢ καμμιᾶς συμμορίας, σκύβουν μπροστὰ στοὺς ὑπουργοὺς καὶ τοὺς ἰσχυροὺς ἢ καὶ μπροστὰ στοὺς συναδέλφους τους, στοὺς σπουδαστές, στοὺς βιβλιοεκδότες, στοὺς κριτικούς. Μὲ λίγα λόγια παραδέχονται τὰ πάντα παρὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὶς ὑποχρεώσεις τους στοὺς ἄλλους· αὕτῃ εἶναι ἡ διαγωγή τους.»²

Ὅμως καὶ οἱ θρησκείες δὲ συμμερίζονται τὶς ἀπόψεις τῶν νομιμοφρόνων διανοουμένων κι ἐξακολουθοῦν νὰ θεωροῦν καὶ νὰ ὀνομάζουν δούλους — «δούλους τοῦ Θεοῦ» ἀσφαλῶς! — ὅλους γενικὰ τοὺς ἀνθρώπους, καθότι: «τὰ σύμπαντα δοῦλα τοῦ θεοῦ εἰσιν». Ἀπὸ τὸ γενικὸ αὐτὸ σύνολο τοῦ «ποιμνίου» φαίνεται νὰ ἐξαιροῦνται οἱ λειτουργοὶ μόνον καὶ ἐκπρόσωποι τοῦ θεοῦ, οἱ ὁποῖοι, θεία βουλήσει, ἀσκοῦν καθήκοντα «ποιμένων», ὅπως αὐτοχαρακτηρίζονται — μιὰ ἰδιότητα μὲ αὐξημένες εὐθύνες κι ἀρμοδιότητες, ποὺ τοὺς ὑποχρεώνει: «δι' ὕθλων, νὰ ἐπιβάλλωνται εἰς τὸν λαόν, διότι ὅσον ὀλιγώτερον οὗτος ἐννοεῖ, τόσῳ μᾶλλον θαυμάζει» καὶ διότι «ὁ λαὸς φιλεῖ τὸ ἐξαπατᾶσθαι. Τούτου ἕνεκα ἀνάγκη τοῖς ἄλλοις ἐπίκειται τὸ πλανᾶν αὐτόν... Οὕτως ἔπραττον αἰετοτε οἱ ἀρχαῖοι ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου... Ἀλλὰ καὶ πῶς ἄλλως νὰ φέρεται τὶς πρὸς τὸν λαόν, ἀφοῦ εἶναι λαός; Τὸ κατ' ἐμέ, ἔσομαι φιλόσοφος πάντοτε πρὸς ἐμὲ αὐτόν, ἱερεὺς δὲ πρὸς τὸν λαόν», λέγουν ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνὸς κι ὁ ἐπίσκοπος Συνέσιος.³

Ὁ G. Orwell, ποὺ μήτε θρησκευολόγος εἶναι μήτε καὶ νομιμόφρων διανοού-

Αὐλητρίς σὲ συμπόσιο. Ἦταν περισσότερο «δούλη» ἀπὸ τὶς σημερινές γυναῖκες τῶν «μπάρ» ἢ τῶν «καμπαρέ»;

μενος, πιστεύει ότι οί άνθρωποι όλων τῶν ἐποχῶν — ἄρα καὶ τοῦ καιροῦ μας — δὲν εἶναι ἀπλῶς δοῦλοι τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ δοῦλοι τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, τὴν ὁποία ἀσκοῦν ἄνθρωποι ἐξάπαντος. Στὴν ἀλληγορικὴ «*Φάρμα τῶν ζώων*» του μερικὰ «ζῶα», ὡς γνωστόν, δὲν ἀκολουθοῦν τὸ «ποιμνιον», ἀλλ' αἰσθανόμενα λίγο «πιὸ ἴσα» ἀπ' τ' ἄλλα παίζουν τὸ ρόλο τῶν «μπροστάρηδων», ἔστω κι ἂν, κατὰ τὸ συγγραφέα, σὲ τελευταία ἀνάλυση δὲν εἶναι παρά ζῶα κι αὐτά.⁴

Ὁ ψυχολόγος Er. Fromm, ποὺ διερεῦνε τὸ θέμα αὐτό, κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι φοβοῦνται τὴν ἐλευθερίαν καὶ μὲ προθυμία γίνονται δοῦλοι. Εἶναι λανθασμένη ἡ ἄποψη, γράφει, πὼς γιὰ τὴ δουλείαν εὐθύνονται οἱ πάσης φύσεως τύραννοι, ποὺ μὲ τὴ βοήθειαν, τάχα, τῆς κρατικῆς μηχανῆς δουλοποιοῦν καὶ καταπιέζουν τοὺς λαούς. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς οἱ ἄνθρωποι παραιτοῦνται ἐθελούσια ἀπ' τὴν ἐλευθερίαν τους κι ἀναζητοῦν κάποια μορφή δουλείας. Ὁ ψυχολόγος διερωτᾶται «*ἂν ὑπάρχῃ κάποια ἐνστικτώδης ἔφεση ὑποταγῆς καὶ δουλείας, ποὺ νὰ δικαιολογῇ τὴν ἐλξὴ ποὺ ἀσκεῖ στοὺς πολλοὺς ἡ ὑποταγὴ στὸν ἡγέτη*»⁵.

Ἀπαντώντας στὸ παραπάνω ἐρώτημα ὁ Κ. Γιούγκ λέγει, ὅτι οἱ πάσης φύσεως ὑποταγμένοι σ' ὁποιοδήποτε ἡγέτη ἢ αὐθέντη διακατέχονται ἀπ' τὸ «*ἄγχος ἀναξιοῦτος*», ποὺ τοὺς ὁδηγεῖ στὴν ἀναζήτησιν προστατοῦ. «*Ὁ ὁπαδὸς εἶναι ἀνάξιος*», γράφει· «*μὲ μετριοφροσύνη κάθεται στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου καὶ προσεκτικὰ φυλάγεται νὰ μὴν ἔχῃ δικές του ιδέες...*»⁶.

Παρόμοιες εἶναι οἱ ἀντιλήψεις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ καὶ τοῦ Jean-Jaques Rousseau, ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει τὸν πολιτισμὸ μας ὡς «*πολιτισμὸ δούλων, ἀνθρώπων ἡδονιστῶν, ὠφελισμιστῶν, εὐδαιμονιστῶν καὶ ἐμπόρων, ποὺ πληρώνουν στρατὸ νὰ τοὺς φυλάγουν καὶ ἀντιπροσώπους γιὰ νὰ τοὺς ξεπουλοῦν*». Γιὰ τὸ Ρουσσώ οἱ θεσμοὶ αὐτοὶ — «*ποὺ προέρχονται ἀπ' τὴ φεουδαρχικὴ κυβέρνησιν, αὐτὴ τὴν ἀδικὴ κι ἀνόητη μορφή πολιτεύματος ποὺ ἔρριξε χαμηλὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ κατάντησε τ' ὄνομά της νὰ σημαίνει ἀτιμία*» — δὲν ταιριάζουν σ' ἐλεύθερους ἀνθρώπους ἀλλὰ σὲ δούλους.

«*Στὶς ἀρχαῖες πολιτείες καὶ στὶς μοναρχίες ἀκόμη οἱ λαοὶ ποτὲ δὲν εἶχαν ἀντιπροσώπους, δὲν ἤξεραν κἄν αὐτὴ τὴ λέξη. Στους Ἕλληνες ὅ,τι εἶχε νὰ κἀν ὁ λαὸς τὸ ἔκανε μόνος του. Ἦταν διαρκῶς στὴν πλατεῖαν καὶ δὲν ἦταν ἄπληστος οἰκονομιστῆς. Ἡ μεγάλη του φροντίδα ἦταν ἡ ἐλευθερία, ἐνὼ τὶς δουλειές του τὶς ἔκαναν οἱ δοῦλοι*». Καὶ συνεχίζει: «*Τί! Ἡ ἐλευθερία δὲν διατηρεῖται παρά μὲ τὴ βοήθειαν τῆς σκλαβιάς; Ἴσως τὰ δύο ἄκρα συναντιοῦνται... Ὑπάρχουν πολ- λές περιπτώσεις, ὅπου κανεὶς μπορεῖ νὰ διακηρύττει τὴν ἐλευθερίαν του μονάχα εἰς βάρος τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἄλλου κι ὅπου ὁ πολίτης δὲν μπορεῖ νὰ ἔναι ἀπόλυτα ἐλεύθερος, ὅπως κι ὁ σκλάβος δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπόλυτα σκλάβος. Τέτοια ἦταν ἡ περίπτωσις τῆς Σπάρτης. Ὅσο γιὰ σᾶς, σύγχρονοι λαοί, δὲν ἔχετε πιά σκλάβους, ἀλλὰ σκλάβοι εἰστε ἐσεῖς οἱ ἴδιοι. Πληρώνετε τὴν ἐλευθερίαν τους μὲ τὴ δική σας, κι ἀδίκαια παινεύεσθε γι αὐτὴ σας τὴ μεγαλοψυχία, γιὰτὶ ὑπάρχει πιό- τερη δειλία σ' αὐτὴ τὴ χειρονομία παρά ἀνθρωπισμός*».⁷

Ὁ ἑλληνιστὴς H.D.F. Kitto ὥστόσο δὲ συμφωνεῖ μὲ τὸ Rousseau, ὅτι δηλα-

δὴ οἱ ἀρχαῖοι "Ἕλληνες χρωστοῦσαν τὴν ἐλευθερίαν τοὺς στοὺς δούλους, καὶ δίκαια" γιατί... «οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος», λέγει ὁ Λουκιανός. Ὁ Kitto, ποὺ χρόνια μελετοῦσε τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, στηριζόμενος καὶ στὸν καθόλα ἔγκυρο ἱστορικό A.N. Gomme, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ δούλοι τῆς Ἀθήνας πρὶν ἀπ' τὸν τριακονταετῆ πόλεμο ἦταν μόνο 125.000 ἐπὶ συνολικοῦ πληθυσμοῦ 225.000, δηλαδὴ κατὰ τι περισσότεροι τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν. Οἱ δούλοι αὐτοὶ —κατὰ κανόνα Ἀθηναῖοι— ἦταν ἄνθρωποι ἀνίκανοι νὰ ζήσουν μόνοι τοὺς κι ὡς ἐκ τούτου ἐγκατέλειψαν, πούλησαν ἢ ἔχασαν τίς περιουσίες τοὺς καὶ φορτικὰ προσκολλήθηκαν σὲ κάποιον ἐλεύθερο πολίτη προφανῶς ὡς ὑπάλληλοι, οὐσιαστικὰ ὅμως ὡς παράσιτοι. Οἱ Ἀθηναῖοι πολῖτες δὲν τοὺς ἤθελαν τοὺς δούλους, γιατί ἀποτελοῦσαν παθητικὸν στὴν οἰκονομία τοὺς, τοὺς δεχόνταν ὅμως ἀπὸ μεγαλοκαρδία καὶ χρέος στὸν ἄνθρωπο καὶ τοὺς ἀνέθεταν ἐλαφρὲς καὶ ἀσήμαντες ἐργασίες πρὸς ἀπασχόληση ἥτοι τὴν φύλαξη τῶν παιδιῶν, τὴν προμήθεια ὠνίων, νεροῦ κ.ο.κ. Στὴν κατηγορία αὕτῃ τῶν οἰκιακῶν δούλων ἀνῆκαν 65.000 περίπου. Μιὰ δευτέρη κατηγορία δούλων ἦταν οἱ ὑπάλληλοι τῶν βιοτεχνῶν, 50.000 περίπου ψυχές, ποὺ ἐργάζονταν μὲ τὸ σημερινὸ δίκαιο περίπου, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι 10.000, ποὺ δὲν ἔβρισκαν ἐργασία λόγῳ τοῦ κακώτροπου χαρακτῆρα τοὺς, προσελαμβάνοντο ἀπ' τὸ Δημόσιο ὡς ἐργάτες τῶν ὀρυχείων. Αὐτοὶ οἱ τελευταῖοι ἦταν, φαίνεται, οἱ κακοδαιμονέστεροι!

Ἐξετάζοντας τὸ θέμα τῶν εἰλώτων τῆς Σπάρτης — γιὰ τοὺς ὁποίους τώρα πιστεύουμε ὅτι ὑπῆρξαν ἀξιολύπητα ὄντα ἐξαιτίας τῆς ἀπάνθρωπης τυραννίας καὶ ἐκμετάλλευσης τῶν Σπαρτιατῶν — ὁ Kitto λέει, πῶς αὐτοὶ δὲν ἦταν προσωπικοὶ δούλοι τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ δουλοπάροικοι τῆς Σπαρτιατικῆς Πολιτείας, ποὺ ἐργάζονταν μ' ἓνα δίκαιο, τὸ ὁποῖο πολὺ θὰ ζήλευαν οἱ σημερινοὶ μας ἀγρότες. Οἱ εἰλωτες ἦταν γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι περὶ τὸ "Ἐλος —μιὰ περιοχὴ ἀπ' τὴν ὁποία ἔλαβαν καὶ τ' ὄνομά τοὺς— γιὰ λογαριασμὸ τοὺς κι ἓνα μικρὸ μόνο μέρος τῆς ἐσοδείας τοὺς ἔδιναν στὴν Πολιτεία... πράγμα ποὺ κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν δημόσιων δούλων τῆς Ἀθήνας, οἱ ὁποῖοι δραπέτευαν ἀπ' τὴν Δημοκρατία τοῦ Περικλῆ καὶ ζητοῦσαν προστασία καὶ ἀπασχόληση στὴ Σπάρτη...

Ὁ Kitto εἶναι κατηγορηματικός, ὅτι οἱ δούλοι δὲν προσέφεραν τίποτα στὴ δημιουργία τῶν ἀθάνατων πολιτιστικῶν ἔργων τῆς Ἀθήνας, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν προσφορές, ἀναθήματα καὶ δωρεές τῶν ἐλευθέρων πολιτῶν, ὅπως δὲν προσέφεραν καὶ τίποτα ὅσον ἀφορᾷ στὰ δημόσια λειτουργήματα, τὰ ὁποῖα ἀνελάμβαναν ἀμισθὶ οἱ πολῖτες τῆς πόλεως. Συγκρίνοντας, τέλος, τὸν τρόπο ζωῆς, τὰ δικαιώματα καὶ τίς ὑποχρεώσεις τῶν ἐν λόγῳ δούλων καὶ εἰλώτων μὲ τὰ ἀντίστοιχα τῶν σημερινῶν ὑπαλλήλων ἀποφαίνεται, ὅτι ἐκεῖνοι πλεονεκτοῦσαν ἀπ' τοὺς σημερινούς κι ἰδιαίτερα ἀπ' τοὺς νέγρους πολῖτες τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.⁸

Σήμερα ἡ λέξη δούλος τείνει νὰ λησμονηθῇ! Κανέναν ἀπ' τοὺς, συνήθως, δούλους συγγραφεῖς, λογοτέχνες, πανεπιστημιακοὺς διδασκάλους καὶ ἱστορικοὺς τοῦ καιροῦ μας δὲ χρησιμοποιεῖ τὴ λέξη αὕτῃ παρὰ τότε μόνο, ὅταν πρόκειται ν' ἀναφερθῇ στὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἢ στὴ Ρώμη. Κι ὅμως δὲν ἐξέλιπαν οἱ χειρώνακτες, οἱ πάσης φύσεως ὑπάλληλοι καὶ ἐργάτες, οἱ οἰκιακοὶ βοηθοὶ

(κηπουροί, σωφέρ, σωματοφύλακες, θυρωροί κ.ά.), οί κάπηλοι κι οί μεταπράτες, οί έταίρες κι οί αὐλητρίδες καί ὅλοι γενικά ἐκείνοι, πού γιά τοὺς ἀρχαίους "Ελληνες ἀποτελοῦσαν τὸν ἀγενή συρφετό, τὸν ἀνδραποδώδη ὄχλο. "Απλῶς ὅλες αὐτὲς οί κατηγορίες τῶν δούλων σήμερα ἄλλαξαν ὀνόματα... "Ίσως αὐτὸ ἀπομακρύνῃ τὴ σκέψη τῶν ἀνθρώπων ἀπ' τὴν πραγματικότητα, ἐνῶ ἡ λέξη θὰ τοὺς τὸ θύμιζε ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν. Πιθανὸν νὰ πρόκειται γιά φαινόμενο, ἡ ἔρευνα τοῦ ὀποίου ἀποτελεῖ ἀντικείμενο τῆς ψυχολογίας καί ψυχιατρικῆς. Τὸ πιὸ βέβαιο ὅμως εἶναι πὼς οἱ ἄνθρωποι δὲ γνωρίζουν τὸ ἀκριβὲς νοηματικὸ περιεχόμενο τῆς λέξης καί κατὰ συνέπεια τὴν παρασιωποῦν, ὡς μὴ ἀνταποκρινόμενη στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ καιροῦ μας.

‘Ο ‘Ηράκλειτος τῆς ‘Εφέσου θεωρεῖ τὴ δουλεία ὡς φυσικὸ ἐπακόλουθο τοῦ κοσμογονικοῦ πολέμου, πού ἀδιάρλειπτα διεξάγεται στὸν κόσμο. Γιά τὸν ‘Εφέσιο τὸ σύμπαν βρίσκεται διαρκῶς σὲ κατάσταση πολέμου. Τὰ φυσικὰ ὄντα στὸ σύνολό τους καί προκειμένου νὰ ἐπιβιώσουν καί νὰ διακριθοῦν, νὰ βγοῦν δηλαδὴ ἀπ' τὸ ἀδιαφόρητο χάος καί νὰ διακριθοῦν, μάχονται. Στὸν πόλεμο αὐτό, ὅπου δὲν ἰσχύουν λογοκρατικά τεχνάσματα οὔτε διπλώματα καί παράσημα τῆς ἐξουσίας, ὅπως θὰ ‘λεγε ὁ Μάρκος Μπότσαρης, ὁ καθένας κατακτᾷ τὴ δίκαια κι ἀντάξιά του θέση. Οἱ δοῦλοι εἶναι οἱ νικημένοι, οἱ νικημένοι στὸν πόλεμο, οἱ νικημένοι ἰδεολογικά-πολιτικά-ἠθικά-κοινωνικά· τῆς ζωῆς οἱ νικημένοι. Αὐτὸ ὅμως δὲν τοὺς μηδενίζει, δὲν τοὺς καθιστᾷ περιφρονητέους. Στὰ ἀρχαῖα κείμενα καί στὰ ἔργα τέχνης εἶν' ἀδύνατο νὰ βρῇ κανεὶς προσβλητικὸ ἢ περιφρονητικὸ ὑπαινιγμὸ γιά τοὺς ἡττημένους τῆς ζωῆς ἢ τοῦ στίβου.

Μὲ τὴν ἄποψη τοῦ ‘Ηρακλείτου συντάσσεται κι ὁ ‘Αριστοτέλης (1244 b, 21), σύμφωνα μὲ τὸν ὁποῖο «*ἐστὶ γὰρ φύσει δοῦλος ὁ δυνάμενος ἄλλου εἶναι*», πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι «*δοῦλος εἶναι ὁ ἔχων τοσαύτην δύναμιν, ὥσθ' ὑπηρετεῖν ἄλλῳ*» (Α. Κοραῆς, Λεξ. Γ.Ν. Βερναρδάκη). ‘Ο δοῦλος, λοιπόν, ἀδυνατεῖ νὰ ἐργάζεται ἀφ' ἑαυτοῦ καί δι' ἑαυτόν· ἀδυνατεῖ νὰ προβλέψῃ, νὰ προγραμματίσῃ καί νὰ ἐκτελέσῃ κάποιο ἔργο· ἡ ἀπουσία πνεύματος, θάρρους καί μεθοδικότητος τὸν ἔχει πείσει ὅτι τὸ μόνο πού μπορεῖ νὰ κάνῃ εἶναι νὰ ὑπηρετῇ κάποιον, νὰ ἐργάζεται γιά λογαριασμό ἄλλου, νὰ μὴν εἶναι ὑπεύθυνος. ‘Αλλὰ μήπως δὲν ἀληθεύει ἀπόλυτα αὐτὸ καί γιά τοὺς σημερινούς ὑπαλλήλους; Παρατήρησε κανεὶς ποτὲ τοὺς συνδικαλιστὲς νὰ ζητοῦν τὸ δικαίωμα τῆς ἐλεύθερης ἐργασίας, τῆς ὑπευθυνότητος, τῆς αὐτόβουλῃς ἐργασίας;

‘Ο Θουκυδίδης προεκτείνοντας τοὺς ἐν λόγῳ συλλογισμοὺς ἀποφαίνεται (B, 63): «*Τὸν δοῦλον οὐδ' ἐν ἀρχούσῃ πόλει ξυμφέρει ἄλλ' ἐν ὑπηκόῳ ἀσφαλῶς δουλεύειν*»· πρᾶγμα πού σημαίνει ὅτι ὁ δοῦλος δὲν εἶναι δημιουργός, ἀλλ' ἀπράγμονας πού σέρνει τὰ μέλη τοῦ σώματός του ἐξ ἀνάγκης, προκειμένου νὰ προσπορισθῇ τὰ πρὸς τὸ ζῆν. "Αρα ἔχει δίκαιο ὁ Kitto, πού θεωρεῖ τοὺς δούλους ὡς ἀρνητικὰ στοιχεῖα γιά τὴ Δημοκρατία καί τὸν πολιτισμό. ‘Αρχὴ τοῦ δούλου εἶναι ἡ καταβολὴ τῆς «ἥσσοнос προσπάθειας» πρὸς ἀπόκτηση ὅλων τῶν ἀγαθῶν· πρᾶγμα πού τὸν καθιστᾷ σταθερὸ ἀντικείμενο ἐξαπάτησης τῶν τυράννων, οἱ ὁποῖοι δι' αὐτοῦ ἀναρριχῶνται στὴν ἐξουσία. Πράγματι ὁ τύραννος κι οἱ δοῦλοι

ἀποτελοῦν τέλειο δίζυγο, πού ἀλληλοεξαρτῶνται κι ἀλληλοσυμπληρῶνται. Οὐτε τύραννος χωρὶς δούλους ἐννοεῖται ἀλλ' οὔτε καὶ δοῦλοι χωρὶς τύραννο.

Σύμφωνα μὲ τὸν Εὐριπίδη (*Ἑκάβη* 332) οἱ δοῦλοι εἶναι ἐκ φύσεως κακοὶ καὶ μόνο χάρις στῇ βίᾳ συγκρατοῦνται: *«Αἰαὶ τὸν δοῦλον ὡς κακὸν πέφυκ' αἰεὶ, τολμᾷ θ' ἄμῃ μὴ χρὴ τῇ βίᾳ κρατούμενον»!* Ἐνῶ ὁ Θεόγνις πιστεύει ὅτι εἶναι διεστραμμένες ψυχές, πού κι ἡ ἐμφάνισή τους εἶν' ἀρκετὴ νὰ τοὺς ἀποκαλύψῃ: *«Οὐ ποτε δουλεῖη κεφαλὴ εὐθεία πέφυκεν, ἀλλ' αἰεὶ σκολιή, καὶ χένα λοξὸν ἔχει»*, λέγει.

Βέβαια, ὅλ' αὐτὰ ἀφοροῦν στοὺς φύσει δούλους, γιὰ τοὺς ὁποίους, καθὼς εἴπαμε, δὲ χωρεῖ οὐδεὶς ψόγος ἢ κατάκριση. Ὁ κόσμος μας ὅμως ἔχει κατακλυσθῇ ἀπὸ ζηλωτὲς καὶ μιμητὲς δούλων, οἱ ὅποιοι ἀπολαμβάνουν ὅλα τ' ἀγαθὰ τῆς δουλικῆς ζωῆς ἥτοι ἀπραγμοσύνη, διαρκὴ ἀνάπαυση, πλήρη ἀνευθυνότητα, ὅλες τὶς ἀπολαύσεις καὶ ἡδονὲς καὶ μόνο τὸ ὄνομα ἀποποιοῦνται. Ἦδη ἀπ' τὰ χρόνια τὰ μεταμηδικὰ στήν Ἑλλάδα εἶχαν φθάσει στρατιᾶς ὁλόκληρης τοιοῦτων, μέσα στὸ πλῆθος τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλάχιστων Ἑλλήνων ἦταν μηδαμινός. Ὁ Διογένης, βλέποντας τὶς ἀγέλες αὐτὲς τῶν δουλόγωνων, δουλόφρωνων, δουλόψυχων, δουλοπόνηρων, δουλοπρεπῶν, δουλόμορφων κ.ο.κ., μελαγχόλησε καὶ *«λαβὼν φανὸν περιήρχετο ἀνὰ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ρύμας ζητῶν ἀνθρώπων»*.

Ἀπ' τὴ μέχρι τοῦδε μελέτη μας παραλείψαμε μιὰ κατηγορία, τοὺς *δμῶες*, δηλαδὴ τοὺς αἰχμαλώτους πολέμου, γιὰτὶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται διαφορετικοί, οὐσιαστικὰ ὅμως εἶναι τῆς ἴδιας πλάσης· πρόκειται γιὰ κρυφὸ-δούλους. Γιὰτὶ ἕνας ἐλεύθερος οὐσιαστικὰ δὲν πιάνεται αἰχμάλωτος, ἀλλὰ κι ἂν πιастῇ, ἀποθνήσκει. *«Ὁ ἄνδρ' ἀνδρὸς ἐλευθέρου, εὐθὺς ἀπολιπόντες σε οἰκίσονται καθάπερ οἱ ἰχθύες· καὶ γὰρ ἐκείνων ὃν ἂν λάβῃς ἀπέθανεν καὶ οὗτοι ληφθέντες ἂν ἀποθνήσκουσι...»*, ἔλεγε ὁ Διογένης. Ὁ Πλούταρχος ὡσαύτως ἀναφέρει, ὅτι ἕνας Σπαρτιάτης συλληφθεὶς αἰχμάλωτος ρωτήθηκε τί γνωρίζει νὰ κάνῃ, κι αὐτὸς ἀπάντησε: *«Ἐλεύθερον εἶναι»!* ὡς δὲ προσέταξεν ἀμίδα κομίσειν, οὐκ ἠνέσχετο καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν κέραμον ἔβαλεν ἑαυτὸν κάτω καὶ ἔτελεύτα, εἰπὼν, *“εἴση τῆς ὠνῆς”*»!

Ὁ Ὅμηρος, τέλος μᾶς πληροφορεῖ πῶς:

«δμῶες δ' εὐτ' ἂν μηκέτ' ἐπικρατέωσιν ἄνακτες, οὐκέτ' ἔπειτ' ἐθέλουσιν ἐναίσιμα ἐργάζεσθαι. ἦμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα Ζεὺς ἀνέρος, εὐτ' ἂν μιν κατὰ δούλιον ἡμᾶρ ἔλῃσιν» (*Ὀδύσσεια* 320-323).

Δὲ μένει, παρὰ νὰ ἐξετάσουμε καὶ ἐτυμολογικὰ τὴ λέξη γιὰ πληρέστερη κατανόηση τοῦ σημαινομένου. Σύμφωνα μὲ τὸ Λεξικὸ τοῦ Liddell-Scott ἡ λέξη παράγεται πιθανὸν ἀπ' τὸ ρῆμα *δέ-ω*, πού θὰ πεῖ *δέ-νω*. Ἄν πράγματι ἔτσι εἶναι, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ δοῦλος εἶναι δεμένος, δεσμευμένος προφορικὰ ἢ γραπτὰ, μὲ συμβόλαιο δηλαδὴ. Ἀπ' τὸ ρῆμα αὐτὸ παράγεται μιὰ ὁλόκληρη σειρὰ σχετικῶν λέξεων ὅπως *δουλεία*, *δούλειος* ἢ *δούλιος*, *δουλὴς*, *δουλα-δῶλα*, *δουλικός*, *δού-*

λευμα κ.ο.κ. Ὁ ἅπ' τὸ παθητικὸ ρῆμα *δέ-ομαι* ἢ *δε-ύομαι*, ποῦ θὰ πεῖ ἱκετεύω, παράγεται ἡ λέξις *δέ-ησις*, ὅπως καὶ *δεύτερος*, ποῦ σὰν τέτοιος *δέυεται*, ἱκετεύει τὸν πρῶτο σὰν ἀνώτερο.

Ὁ *δέ-ολος* (=δοῦλος) σχετίζεται μὲ τὸ *δόλον*, γιατί εἶναι δόλιος κι ὡς ἐκ τούτου χρησιμοποιοῖ δολώματα, ἀλλὰ καὶ *δόλωνα* (εἶδος μαχαιριοῦ)· *δε-ελός* (= δειλός) καθὼς εἶναι, μόνο μὲ τὸ *δέ-ελαρ* (=δεῖλαρ) — καὶ μ' ἓνα ἀναγραμματισμό: *δέλεαρ* — μπορεῖ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ σκοπὸ του, ἄσχετα ἂν, νικημένη ψυχὴ καθὼς εἶναι, *δε-λεάζεται* καὶ αὐτὸς καὶ πέφτει στὰ *δέ-λη* (=παγίδες) καὶ *δε-λέσματα* τῶν ὁμοίων του.

Ὑπάρχει στενὴ σχέση μετὰ τῶν ρημάτων *δέ-ω* καὶ *δε-σμέω*, ἐκ τῶν ὁποίων παράγονται οἱ λέξεις *δέ-σμη*, *δε-σμά*, *δε-σμός*, *δε-σμοφόρος*, *δε-σμοφύλαξ*, *δε-σμωντήριον* καὶ *δε-σμώντης*· ὅπως καὶ μὲ τὸ ρῆμα *δε-σποτέω*, ἐξ οὗ ὁ *δεσπότης* καὶ ἡ *δε-σποτεία*. Εὐκόλα μπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ κανεὶς ὅτι ὁ δοῦλος ἔχει ἢ, κι ἂν δὲν ἔχῃ, ἐπιδιώκει ν' ἀποκτήσῃ *δόξες* καὶ *δόξας* (=γνώμες), γιατί ὁ δοκῆσιςοφος, γι' αὐτὸ βέβαια καὶ δογματικός· τὰ δόγματα ἐκπορεύονται ἀπὸ δουλοποιοὺς καὶ ἀπευθύνονται πρὸς τοὺς δούλους, τῶν ὁποίων, καθὼς εἶπαμε, χαρακτηριστικὸ εἶναι ἡ ἀπραγμοσύνη, ἡ ἀνεθυσία, ἡ ἀνάπαυση. Γι' αὐτὸ κι εἶναι πιστοὶ οἱ δοῦλοι (ρῆμα *δ-πίσθημι* = εἶμαι πίσω), ἂν καὶ ἔχουν, βέβαια, τοὺς ἐν-δοιασμούς τους, γι' αὐτὸ καὶ δοκιμάζουν, πειραματίζονται διαρκῶς...

Ὑποσημειώσεις

1. Ἀριστοτέλης, *Ρητορική*, I, XIII, 1373.
2. Αἰ. Schopenhauer, *Συγγραφὴ καὶ ὕψος*, σελ. 113.
3. Θ.Ι. Λεφάκης, *Μελέτη ἐπὶ τῶν Ἑλευσινίων Μυστηρίων*, σελ. 14-15.
4. G. Orwell, *Ἡ φάρμα τῶν ζώων*.
5. Εἰ. Fromm, *Ὁ φόβος μπροστὰ στὴν ἐλευθερίαν*, σελ. 19-21.
6. Κ. Γιούγκ, *Ἀναλυτικὴ ψυχολογία*, σελ. 161.
7. J.J. Rousseau, *Τὸ κοινωνικὸ Συμβόλαιον*, ἑλλ. μτφρ., σελ. 106-109.
8. H.D.F. Kitto, *Οἱ Ἑλλήνες*, σελ. 162-3 καὶ 111.

Οἱ ἔρευνες τοῦ «Δαυλοῦ», ἀπολύτως «ροϊκὲς» καὶ χωρὶς καμμὶὰ σκοποθηρία, ἀνοίγουν νέους τεράστιους ὁρίζοντες στὸν Στοχασμό, τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴ Ζωὴν σὲ παγκόσμια κλίμακα. Πληροφορῆστε τὸν σκεπτόμενο γνωστὸ σας τί εἶναι ὁ «Δαυλός». Κάθε ἄνθρωπος ποὺ «καταλαβαίνει», ἀνεξαρτήτως πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀντιλήψεων, βαθμοῦ ἀναζητήσεως, ἀκόμῃ καὶ ἐθνικότητος, ἂν δὲν ὑπάρχῃ τὸ ἐμπόδιο τῆς γλώσσας, θὰ ἤθελε νὰ διαβάξῃ ἓνα περιοδικὸ σὰν τὸν «Δαυλό».

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

Κλοπή, κλοπολογία και μαθηματικά

Ἐνδιαφέρομαι γιὰ ὅ,τι μ' ἐνδιαφέρει.

Σοῦ φαίνεται, φίλε ἀναγνώστη, ταυτολογία ἢ φράση αὐτή; Μὰ αὐτὴ ἀκριβῶς, ἢ ταυτολογία, ἀποτελεῖ τὴν πιὸ σίγουρη καὶ ἰσχυρὴ ἀπὸ τίς τέσσερες ἀρχές τῆς ἀριστοτελικῆς τυπικῆς-μαθηματικῆς λογικῆς, δηλαδή τῆς μόνης μεθόδου προσεγγίσεως τῆς πραγματικότητας ἀπὸ τὴν ὁποία «παράγεται» σύμπασα ἢ Ἐπιστήμη, ἢ Τεχνολογία καὶ γενικὰ ὁ Λόγος. Ἡ ταυτολογία (ὄχι ταυτότης) εἶναι ὁ χαλύβδινος θεμέλιος λίθος σκέψεως σὲ σύγκριση π.χ. μὲ μία ἄλλη ἀρχὴ τῆς λογικῆς, «τῆς τοῦ τρίτου ἀποκλείσεως», ποὺ εἶναι ἢ «ξύλινη» ἀφετηρία τοῦ στοχάζεσθαι.

Ἐνδιαφέρομαι νὰ μιλῶ γιὰ τὴν κλοπὴ, γιατί μ' ἐνδιαφέρει ἡ κλοπή. Τουτέστιν κλοπολογῶ, γιατί εἶμαι κλέφτης: Ἄν ἡ ἐννοια τῆς κλοπῆς ἀπουσίαζε ἀπὸ τὸ ἐννοιολογίό μου, οὐδέποτε θὰ μιλοῦσα περὶ κλοπῆς. Ἡ ἰσχὺς τῆς θέσεως αὐτῆς εἶναι μαθηματική.

Ἀλλὰ κλοπολογῶ ὄχι ὡς κλέφτης, ἀλλ' ἴσα-ἴσα ὡς κατήγορος ἢ διώκτης τῶν κλεπτῶν. Ἄρα ἐδῶ «σπάει» ἡ μαθηματικὴ-τυπικὴ μου λογική; Ἔ, ὄχι, φίλε ἀναγνώστη! Ἡ γρανιτένια (ταυτολογικὴ) βασική σκέψη τοῦ παρόντος σημειώματος δὲν ραγίζει μὲ τίποτα... Ἐδῶ ἀπλῶς ἔχουμε μιὰ ἀπὸ τίς πολλές τῆς ἐκφάνσεις: εἶναι ὁ «νόμος τῆς ταυτότητας τῶν ἀντιθέσεων», νόμος ποὺ κακῶς θεωρεῖται κατάκτηση τῆς

σύγχρονης Φυσικῆς: Ὁ Ἡράκλειτος τὸν εἶχε διατυπώσει μὲ τὴν συνήθη τοῦ ἐκπληκτικῆ λακωνικότη-
τα 25 περίπου αἰῶνες πρὶν ἀπὸ τοῦ σύγχρονους νομπελίστες τῆς Φυσικῆς: «ἐναντία τ' αὐτά» ἢ — γιατί ὄχι; — «ἐναντία ταῦτά». Τὰ ἴδια πράγματα εἶναι ἀντίθετα ἢ — ἂν θέλετε — τὰ ἀντίθετα εἶναι ἴδια. Ἰδοὺ π.χ. μερικὲς ταυτότητες μαθηματικῆς ἰσχύος «νόμο τῆς ταυτότητας τῶν ἀντιθέσεων»: Κλοπή=ἀντικλοπή, κλέφτης=ἀντικλέφτης, κλοπολογία=ἀντικλοπολογία, κλεπτικός=ἀντικλεπτικός... (καὶ τὰνάπαλιν ἀσφαλῶς, ἀφοῦ πρόκειται περὶ σχέσεως ταυτότητας).

Φαίνεται — γιὰ νὰ εἶμαι καθολικὰ δίκαιος — ὅτι κι ἐμένα, ποὺ ἀσχολοῦμαι λίγο ἐδῶ μὲ τὴν κλοπολογία (ἐνῶ ὑπάρχουν φοβερῆς τῶντι σημασίας πράγματα ποὺ θάπρεπε νὰ μὲ ἀσχολοῦν: Παιδεία, Γλῶσσα, «Εὐρυνόμη», Καλλιέργεια, Λόγος καὶ τόσα ἄλλα), δὲν θὰ εἶχες ἄδικο, φίλε ἀναγνώστη, ἂν μὲ θεωρήσης λίγο κλέφτη! Μπροστὰ σ' ἐνα τέτοιον ὑπαρκτὸ κίνδυνο σπεύδω λοιπὸν νὰ περιορίσω τὴν ἀπόδειξη τῆς «κλεπτικότητάς» μου, κλείνοντας ἐδῶ στὴ μία σελίδα τοὺς «Μετewρισμούς» τοῦ τεύχους αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ μόνιμου δισελίδου μου. Φαντάζομαι, ὅτι ἡ ἀπόφασή μου αὐτὴ σὲ ἔπεισε ὅτι, κι ἂν ἀκόμη εἶμαι κλέφτης, εἶμαι λιγώτερο ἀπὸ τὸ σύνθη-
τες!

Μετέωρος

A.N. ΖΟΥΜΠΟΣ

(άντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)

«Υπερβατικὴ φαντασία»

Εἶναι γεγονός, ὅτι ἡ νόησις ἐκφράζει τὴν ἐνέργεια τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, διὰ τοῦ ὁποίου πλησιάζει τοῦτο τὸ πρὸς γνῶσιν ἀντικείμενον· ἡ γνῶσις εἶναι ἀσφαλεστέρα, ὅταν προέρχεται ἐκ τῆς νοήσεως παρὰ ἐκ τῆς αἰσθήσεως· ἕνας παλαιὸς λόγος λέγει ὅτι ὁ ἀνθρώπος διακρίνεται τῶν ζώων, ἐπειδὴ ἀκριβῶς νοεῖ καὶ δὲν «αἰσθάνεται»: *«ἄνθρωπον γάρ... τῶν ἄλλων διαφέρειν ὅτι μόνον ξυνίησι, τὰ δὲ ἄλλα αἰσθάνεται μὲν, οὐ ξυνίησι δέ»*· ἐπομένως ἡ καθαρὰ ἐποπτεία τῶν ὄντων γίνεται διὰ τῆς νοήσεως: *«νοήσει ἄλλ' οὐκ ὁμμασι θεωρεῖν»*· καὶ διὰ τῆς ὁποίας εἰσέρχεται κανεὶς εἰς τὸ *«καθαρόν εἶδος»* τοῦ πράγματος, τουτέστιν εἰς τὴν αὐτὴν καθ' ἑαυτὴν οὐσίαν του· ἀλλὰ τὸ *«καθαρό εἶδος»* τοῦ πράγματος δὲν θὰ μπορέσῃ ἡ νόησις νὰ τὸ διεκπεραιώσῃ ἐπακριβῶς ὥς ἔχει, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ἀδυναμίας τοῦ νοῦ νὰ ὑπεισέλθῃ εἰς αὐτό· τότε ἐμφανίζεται ἐπίκουρος ἐνίσχυσις καὶ ἄλογος σὰ ψυχικὴ δύναμις ἡ φαντασία, ποὺ θέλει νὰ ἐπιδιώκῃ νὰ βοηθήσῃ τὸν νοῦν εἰς τὴν διακρίβωσιν τῆς οὐσίας τοῦ πράγματος· ἡ ἐννοία τῆς φαντασίας σὰν δυνάμειος τῆς ψυχῆς ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ἀναπλάσῃ εἰκόνα, εἴτε ἀπὸ μνήμης, εἴτε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ δημιουργῇ· ἡ ἔκφρασις τοῦ Ἀριστοτέλους ὅτι *«ἡ ψυχὴ οὐδέποτε νοεῖ ἄνευ φαντάσματος»* δεικνύει καὶ πιστοποιεῖ ὅτι ὁ νοῦς θέλει μίαν ἐποπτικὴν εἰκόνα, γιὰ νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ὁλοκλήρωσιν τοῦ πράγματος ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς γνώσεως· ἡ φαντασία, μποροῦμε νὰ ποῦμε, ὅτι μετασχηματίζει τὸ ὕλικό τῶν αἰσθήσεων καὶ τὸ παραδίδει εἰς τὴν δύναμιν τοῦ νοῦ πρὸς ἔρευναν καὶ ἐξέτασιν· καὶ εἶναι γνωστὸ ὅτι ἡ νοητικὴ αὐτὴ δύναμις δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν παραπάνω γνωστικὴν κατάρκτησιν. Ἡ δύναμις τῆς φαντασίας δὲν ἐλέγχεται ἀπὸ λογικοὺς παράγοντας καὶ γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ δημιουργήσῃ τὸ γνωστικὸ της *«μοντέλο»* ἐλεύθερα· ὁ νοῦς, ὅταν ἐξαντλήσῃ τὴν γνωστικὴν του δύναμιν, ὅσον ἀφορᾷ στὴ γνῶσιν τοῦ ἀντικειμένου, περιβάλλει τοῦτο ὅχι ὥς ἔχει, ἀλλὰ ὥς ἔπρεπε νὰ ἔχῃ, καὶ τοῦτο διὰ τῆς φαντασίας· τὸ ἰδανικὸ τοῦτο *«εἶδωλο»*, μὲ ἄλλα λόγια αὐτὸ τοῦτο τὸ *«φάντασμα»*, μπορεῖ καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου διὰ τοῦ νοῦ νὰ γίνῃ πραγματικόν· θὰ μπορῇ νὰ ὁμολογήσῃ κανεὶς ὅτι ὁ νοῦς ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ αὐτὴν τὴν φανταστικὴν ἀρχὴν, ἡ ὁποία κατορθώνει νὰ ὁδηγήσῃ τὸν νοῦν εἰς τὴν θεώρησιν διαφόρων προβλημάτων· ἔπειτα ὁ νοῦς ἔχει ἀνάγκην τέτοιων δεδομένων, ἔστω καὶ φανταστικῶν, γιὰ νὰ προχωρήσῃ βασιζόμενος ἐπ' αὐτῶν καὶ ἀνεύρη διὰ τοῦ χρόνου θεμελιώδεις δημιουργικὰς ἐννοίας· ἔπειτα ἡ ἐμπειρία, ἡ ὁποία δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ διάλογος ὁρατῶν σημείων, ποὺ ὅταν δὲν ἔχῃ παρουσιάσει ἄλλα ὁρατὰ δεδομένα, τότε θὰ ἀναζητήσῃ τὴν μετάπλασιν τῶν ὁρατῶν εἰς ἀόρατα τοιαῦτα διὰ τοῦ νοῦ καὶ στὴ συνέχεια διὰ τῆς φαντασίας· τὰ ἐξ αὐτῆς τῆς διεργασίας προκύπτουντα *«φαντάσματα»* ὁ νοῦς πρέπει νὰ τὰ μεταφέρῃ εἰς τὸν χῶρον τῶν ὁρατῶν καὶ τῆς ἐμπειρίας· ἡ πορεία τῶν ὁρατῶν πρὸς τὰ *«μὴ ὁρατὰ»* εἶναι ἔργον τῆς φαντασίας, ἐνῶ ἔργον τοῦ νοῦ εἶναι ἡ ἐπαναφορὰ τῶν *«μὴ ὁρατῶν»* εἰς τὰ *ὁρατά*· μ' αὐτὴ τὴ νοητικὴ μεθολογία αὐξάνεται ἡ ἔκτασις τῶν γνώσεων καὶ τὸ μῆκος τῆς ἐπιστήμης· ὁρᾷ λοιπὸν ὁ Σταγίριτης φιλόσοφος θέτει τὸ *«φάντασμα»* εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ νοῦ. Θὰ τελειώσω μ' ἕνα γράμμα τοῦ Δάντη, γραμμένο λατινιστί, σ' ἕνα φίλο του, ποὺ μέσα σ' αὐτὸ δεικνύεται ἡ μεγάλη διαφορὰ ποὺ ἔχουν τὰ *«νοητικὰ μάτια»*, πλαισιωμένα μάλιστα ἀπὸ τὴ δύναμιν τῆς φαντασίας, ἀπὸ τὰ μάτια τῶν αἰσθήσεων· γράφει λοιπόν: *«... πολλὰ βλέπομεν διὰ τῆς νοήσεως, διὰ τὰ ὁποῖα μᾶς λείπουν λεκτικὰ σύμβολα... ἔπειτα βλέπομε πολλὰ, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦ κοινοῦ λόγου δὲν μποροῦμε νὰ τὰ ἐκφράσωμε»*· στὸ σημεῖο αὐτὸ βλέπομε ὅτι ἡ Λογικοκρατία καὶ ἡ Ψυχολογιαρχία, σὰν ρεύματα τελείως ἀντίθετα μεταξὺ τους, ἐν τούτοις μποροῦν νὰ συνεργασθοῦν ἀρμονικὰ σὲ γνωσιολογικὸ πεδίο.

Η.Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

Τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν τοῦ «Ξ»

1. Τὸ γράμμα - σύμβολο «Ξ» οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ τὸ θεωροῦσαν σύνθετο ἐκ τῶν Γ+Σ ἢ Κ+Σ ἢ Χ+Σ. Τὸ «Ξ», παρ' ὅλο πού ὡς σύμβολο εἰσηλθε ἐντὸς τοῦ ἀλφαβήτου τὸ ἔτος 403 π.Χ. ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκλείδου, ἐν τούτοις ὡς ἡχητικὸ ἐρέθισμα «Ξ», ἔστω καὶ ὑπὸ τις τρεῖς αὐτὲς μορφές τῶν παλαιῶν γραμματικῶν (ΓΣ ἢ ΚΣ ἢ ΧΣ), ἀνήκει στὴν πρώτη περίοδο τῆς ὀνοματοποιίας (ὀνοματοθεσίας), τὴν περίοδο δηλαδὴ τῶν πρώτων φωνημάτων ἢ φθόγγων μὲ σημασία καὶ τῶν πρώτων μορφημάτων ἢ ἀρχηγόνων λέξεων.

Εἶναι φανερό ὅτι τὸ ἡχητικὸ ἐρέθισμα «Ξ» δὲν ὑπάρχει στὴν φύσι, ἀλλὰ τὸ προκάλεσε ὁ ἄλλος (μετέπειτα Ἑλλήν), ὅταν μὲ κάποια πέτρα (πυριτόλιθος ἢ ὀψιανός) κατασκεύασε τὸ πρῶτο μαχαίρι, μὲ τὸ ὁποῖο κατεργάσθηκε τὰ θηρευτικὰ ὅπλα ἐκ «δοῦρων» (δένδρων) καὶ τοὺς λεπτοὺς κλάδους «ἐξεσμένους» διὰ τῆς (πέτρας) μάχαιρας τοὺς μετέβαλε σὲ «ξυστά» ὅπλα. Ἀλλὰ ἐκτὸς τῶν ὅπλων γιὰ τὴν «θήραν» (κυνήγι) καὶ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν πάσης μορφῆς ἐχθρῶν μὲ τὴν αἰχμηρὴ πέτρα, τὴν ὁποία ὠνόμασε «ξυρόν», ἀπέσπασε τὰ δέρματα (πέκος, δέρας, κώδιον) ἐκ τῶν ζώων, γιὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσῃ τόσο γιὰ ἐνδυσι καὶ ὑπόδησι ὅσο καὶ γιὰ οἰκιακὴ χρῆσι. Αὐτὸ τὸ κατεργασμένο διὰ τοῦ ξυροῦ «δόρυ γαίης» ('Οδύς. Ζ 167), τὸ αἰχμηρὸ καὶ λεῖο, τὸ ὠνόμασε «ξύλον». «Ξύλα νήια» πρὸς ναυπηγίαν ὠνομάζονταν τὰ κατεργασμένα ξύλα ἀπὸ τὸν Ἡσίοδο ('Εργ. Ἡμέρ. στίχ. 806), ἀλλὰ «ξύλα» ἐλέχθησαν καὶ τὰ ἡμικατεργασμένα, δηλαδὴ τὰ τεμαχισμένα γιὰ φωτιά, ὅπως ὁ Ὅμηρος λέγει: «ξύλον αὖρον... δρυὸς ἢ πεύκης» ('Ιλ. Ψ327). Ὅπως ἀμέσως καὶ ὁ πλέον ἀδαῆς ἀντιλαμβάνεται, ὁ ἡχος τοῦ «ξύω» ἢ «ξέω» καὶ οἱ λέξεις πού σχηματίσθηκαν διὰ τοῦ γράμματος - συμβόλου «Ξ» ἔχουν ἄρρηκτη αἰτιώδη σχέσι μὲ τὸ ἀρχικὸ ἀκουστικὸ καὶ ὀπτικὸ ἐρέθισμα τοῦ ἐργαλείου «ξέστρον», πού ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τοῦ ἔλλοπος πρὸς «ξέσιν».

Τονίζω καὶ ἐδῶ πάλι τὴν «αἰτιώδη σχέσι», γιὰ νὰ ὑπενθυμίσω στοὺς ἀναγνώστες τῆς παρούσης ἔρευνας (ἡ ὁποία διαδοχικῶς δημοσιεύεται στὸν «Δαυλὸ»), ὅτι ἡ θέσι τῶν «ῥίμων τῆς γλωσσολογίας», τῶν ὑπερασπιστῶν τῆς ἐξωλογικῆς «συμβατικότητος», σ' ἓνα κατ' ἐξοχὴν λογικὸ κατασκεῦασμα, ὅπως εἶναι ἡ γλῶσσα, ἔχει πλέον ἀνατραπῇ καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ πάψουν νὰ κρύπτονται «διὰ τῆς σιωπῆς των». Οἱ δὲ ἄλλοι πού προσέτρεξαν εἰς βοήθειαν, «οἱ δεινοί», ὅπως θὰ τοὺς ἀπεκάλει ὁ Πλάτων, ἄς μὴ νομίζουν ὅτι τὸ ἐπιχείρημα πῶς τίποτε ἀκόμη περὶ τῆς γραφῆς δὲν ἦλθε στὸ φῶς (ἀνασκάπτοντας τὴν γῆ: ἄρα θὰ ἐξακολουθοῦν τὸν παραλογισμό τους) ἔπαυσε νὰ ἔχῃ «εἰδικὸν βάρος», διότι ἐνώπιόν των ὑπάρχει ἀκέραιο τὸ μεγαλειῶδες μνημεῖο τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς γλῶσσας. Δὲν φθάνει, δηλαδὴ, γι' αὐτοὺς ὅτι ἔχουν μπροστὰ τους τὸ λύκο, ὅπως λέει μιὰ ἐλληνικὴ παροιμία, πρέπει νὰ φαίνεται ὅτι ψάχνουν γιὰ τὰ ἴχνη του, καὶ μάλιστα σκάπτοντας τὴν γῆ...

2. Μετά τὸν «ἔλλοπα θηρευτή», ὅπως συχνά ἐπαναλαμβάνω, στὸν ἑλληνικὸ χῶρο ἐμφανίζεται ἡ, ὀρθότερον, σὲ κάποια στιγμή γίνεται ἡ ἀρχὴ τῆς κτηνοτροφίας — καὶ αὐτοὶ οἱ κτηνοτρόφοι ὠνομάσθηκαν «κύκλωπες». Εἶμαι βέβαιος ὅτι ἡ ἀπομυθοποίηση τῆς πανάρχαιας ἱστορίας τῶν κατοίκων τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἔχει ταράξει τὰ λιμνάζοντα νερά μιᾶς ἄλλης κατηγορίας διαστροφῶν καὶ ὑμνητῶν τοῦ παραλόγου, ποὺ οὐδὲν ἄλλο προσπαθοῦν πλέον νὰ κάνουν παρὰ ἐπίδειξι τῆς πολιτικῆς ἢ ψευδοϊστορικῆς δεξιότητάς των, ὥστε οἱ μὲν νὰ ἀποδείξουν στοὺς ἐν ἀφασία πνευματικῇ εὐρισκομένους Ἕλληνας ὅτι εἶναι ἰσάξιοι ἐνὸς Ἡσιόδου ἢ Ὁμήρου, οἱ δὲ ἄλλοι ὅτι εἶναι ἱστορικοὶ ἐρευνητὲς μεγάλης ὁλκῆς. Θαναμάστε τους!

Ὁ κτηνοτρόφος, λοιπόν, κύκλωψ, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὴν περίοδο τῆς θήρας ἐγνώριζε τὴν χρῆσι τοῦ ἐργαλείου «ξέστρον», ἐκ πυριτολίθου ἢ ὀψιανοῦ, προχώρησε στὸ «λανάρισμα», τὴν «ξάνσιν» τῶν μαλλιῶν ἢ ἐρίων τῶν προβάτων καὶ αἰγῶν. Αὐτὴ ἡ «κουρίς μάχαιρα» [ἡ κουρὰ ἐλέγετο καὶ «πέκος»: Ἡσιόδος, *Ἔργ.-Ἡμέρ.* στίχ. 234, 774: «εἰροπόκοι δ' οἶες μαλλοῖς καταβεβρίθασιν... ἐνδεκάτῃ δὲ δωδεκάτῃ τ' ἀμφωγε μὲν ἐσθλαὶ ἢ μὲν οἷς πείκειν»] ὄχι μόνον ἀφαιροῦσε τὸ «ξάσμα», ἐν προκειμένῳ τὸ μαλλὶ τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἄφηνε καὶ γυμνὸ καὶ στυλπνὸ τὸ δέρμα τὸ ὁποῖο, ὅπως καὶ τὸ μαλλί, ἦτο κιτρινωπὸ ἢ ξανθόμαυρο ἢ λευκὸ ἢ κοκκινωπὸ. Αὐτὸ ὁ κτηνοτρόφος ὠνόμασε «ξουθὸν» (καθ' Ἡσύχιον: «ξουθά· οὐ μόνον τὰ ξανθὰ ἀλλὰ καὶ λευκὰ καὶ πυρρά»).

Τὸ «ξανθὸν» κατὰ τὶς διαφορὰς αὐτοῦ ἀποχρώσεις ἀνῆκε στὸ ἰδεῶδες τῆς ἑλληνικῆς νεανικῆς καλλονῆς. Ὁ Ἀχιλλεὺς λέγεται ὅτι εἶχε «ξανθὴν κόμην» (*Ἰλ.* Α 197), ἐπίσης καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς «ξανθὰς τρίχας» (*Ὀδ.* Ν339), ἀλλὰ γενικώτερα τὸ συναντοῦμε ὡς διακριτικὸ ἐπιθέτων ἡρώων: «ξανθὸς Μενέλαος», «ξανθὸς Μελέαγρος», «ξανθὸς Ραδάμανθυς», «χρυσοκόμης Διώνυσος» (*Θεογονία*, στίχ. 947). «Ξανθικός» ἐπίσης ἐλέγετο ἀπὸ τοὺς πανάρχαιους Ἕλληνες ἢ Μακεδόνες ὁ μῆνας Ἀπρίλιος (ὁ ξανθὸς Ἀπρίλης τῶν ποιητῶν), ὁ μῆνας τῆς ἀνοίξεως κατὰ τὸν ὁποῖο ἐγίνετο καὶ ἡ κουρὰ τῶν προβάτων. Ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐορτὴ τῶν «Ἀπατουρίων», καθ' ἣν «τοὺς γεννωμένους ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ παῖδας... ἐνέγραφον ὀμνύοντες οἱ πατέρες ἢ μὴν εἶναι Ἀθηναίους ἐξ αὐτῶν Ἀθηναίων», ἐθυσιάζετο πρόβατο καὶ ἐπίσης «ἐκείρετο» ἡ κόμη τοῦ παιδίου καὶ προσεφέρετο ὡς θυσία στὴν Ἀρτεμι. Αὐτὸς ὑπῆρξε καὶ ὁ λόγος, ποὺ ἡ τρίτη ἡμέρα τῶν Ἀπατουρίων ἐλέγετο «κουρεῶτις».

Ἐκ τοῦ «ξουθός» καὶ ὁ «Ξουθος». «Δῶρος», «Αἴολος» καὶ «Ξουθος» ὑπῆρξαν στὴν περίοδο τῆς κτηνοτροφίας οἱ τρεῖς «ὑποδιαίρέσεις» αὐτῆς, ἀναφερόμενες στὶς τρεῖς, κατ' ἐπιλογὴν δηλαδὴ ἱκανότητος, προσφερόμενες ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς ομάδος ὑπηρεσίες πρὸς τὴν «κώμην» καὶ ἀργότερα πρὸς τὴν «πόλιν ἄκρην».

Οἱ *Οὔροι*, οἱ φρουροὶ μὲ ὄπλο τὸ «ξυστὸν δόρυ γαίης», οἱ δουροφόροι, οἱ προστατεύοντες καὶ φυλάσσοντες τὴν ζωὴ καὶ τὴν περιουσίαν τῆς κώμης κατὰ τὴν ὥρα τοῦ ὕπνου, ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι φύλακες, τὸ ὄνομα τῶν ὁποίων ἔγινε συνώνυμο ἐνὸς τρόπου ζωῆς ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἐξεφράσθη ὡς «δωρικός», ἔχων ὡς ὑψιστον ἰδανικὸ τὴν θυσία καὶ τῆς ζωῆς τοῦ φύλακος χάριν τῆς ἀκεραιότητος τῆς κώμης. Αὐτὴ ἡ θυσία ὑπῆρξε καὶ ἡ «δωρεά» αὐτῶν πρὸς τοὺς ἄλλους. Εἶναι δὲ γνωστὸ, ὅτι τὸ «Ω» μέγα, τὸ ὁποῖο καὶ αὐτὸ εἰσῆχθη εἰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος Εὐκλείδου ὅπως καὶ τὸ «Ξ» τὸ ἔτος 403 π.Χ., στὴν Αἰολικὴ καὶ Δωρικὴ

Ἐγγίστρα ἢ πόρπες καὶ λεπίδες ἀπὸ πυριτόλιθο, πού βρέθηκαν στὸ Σέσκλο (Μουσεῖο Βόλου). Εἶναι προϊόντα τῆς τέχνης τῶν «Ξούθων», τῆς κοινωνικῆς δηλαδὴ τάξεως πού ξ-έει, ἐπεξεργάζεται τὰ ὕλικά (ξύλο, μαλλί, λίθους κλπ.). Τὸ γράμμα «Ξῖ» ὡς ἀρκτικό, ἢ ἐνδιάμεσο ἢ καταληκτικό, τῶν παναρχαίων ἐλληνικῶν λέξεων ἀποδίδει σ' αὐτὲς, τῇ γενικῇ (μεταφορικῇ ἢ κυριολεκτικῇ) σημασίᾳ τῆς ξ-έσεως.

διάλεκτο προεφέρετο σάν ΟΟ ή ΟΥ, π.χ. *δορανός* (ωρανός) οὐρανός, *Μόοσα* (Μῶσα) Μοῦσα, *κόορος* (κῶρος) κοῦρος κ.λ.π. Ἔτσι καί τὸ ὄνομα τοῦ φύλακος πρέπει νὰ ἦταν *δόορος* ἢ δῶρος ἢ δοῦρος. Ἐπεκράτησε ὅπως φαίνεται τὸ *δῶρος*, καί ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ φύλακος οἱ «*Δωριεῖς*». Καί ἐκ τῆς λέξεως *δῶρος* ἢ *δόορος*, ὅπως θὰ διαπιστώσουμε κατὰ τίς ἀναλύσεις τῶν γραμμάτων, προκύπτει ἡ σχέσι τῆς δυνάμεως (Δ) ὡς πρωταρχικῆς (ἀρκτικό γράμμα) στήν οἰκία (Ο) ἀλλὰ καί τὸν εὐρύτερο χῶρο (Ο), κινουμένης εὐκόλως (ῥαδίως) (Ρ) ὀχυροῖς ἢ ὡς ὀφθαλμός (ἐποπτεύων) (Ο) κινούμενος παλινδρομικῶς πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα (Σ). [Βλ. γιὰ ἕκαστον ἐκ τῶν γραμμάτων αὐτῶν στὰ οἰκεία τεύχη τοῦ «*Δαυλοῦ*»].

Ἐκ τοῦ δὲ *αἰπόλου*, τοῦ πλάνητος πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν καί ἴσως τοῦ πρώτου μετανάστη καί πρώτου πωλητῆ τῶν μικρῶν πώλων καί τῶν αἰγοπροβάτων, οἱ λέξεις «*Αἰόλος*» καί «*Αἰολεῖς*», στοὺς ὁποίους πιθανῶς καί ὀφείλεται ἡ διασπορὰ τῆς γλώσσας ἀλλὰ καί τῶν ἐθίμων, ἀσφαλῶς δὲ καί ἡ μεταφορὰ πολλῶν «*ξένων*» λέξεων καί ἡ ἀποδοχὴ πολλῶν ἐξ αὐτῶν τῶν λέξεων ἐκ τοῦ εὐρύτερου περιβάλλοντος. Τέλος δὲ καί ἡ ἐγκατάστασι αὐτῶν σὲ ἄλλες περιοχές, πρᾶγμα ποῦ μᾶς δίνει ἀπαντήσεις στὸν σχηματισμὸ τῶν ῥημάτων «*πολίζω*», «*πωλέω*» (ἐκ τῆς ρίζης *ΠΕΑ*-) καί βεβαίως ἐπὶ τῆς ὀνομασίας «*πελασγός*», ἐκ τῆς ὁποίας δὲν εἶναι τυχαῖο ὅτι καί «*πελασγικά*» ὀνομάσθηκαν τὰ «*κυκλώπεια τεῖχη*», ὅπως καί τῶν λέξεων «*πέλας*», δηλαδὴ ὁ πλησίον, καί «*πελάτης*», ὁ πλησιάζων κ.λ.π.

Τέλος ὁ «*ξουθός*» (τὸ «Ξ») ἐδῶ μπορεῖ νὰ περικλείη τὰ ΧΣ) εἶναι ὁ χειρῶναξ, ὁ κινούμενος καί αὐτὸς πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἢ πρὸς πολλὰς ἐργασίες, τῶν ὁποίων οἱ κινήσεις τῶν χειρῶν παλινδρομοῦν [π.χ. «*λανάρισμα*» ἢ κατεργασία τοῦ ξύλου (ξόανον-ξύσις), ἢ κατεργασία τῶν δερμάτων, τὰ ὑφάσματα, οἱ ναυπηγήσεις πλοίων κ.ἄ.]. Αὐτὸς ὑπῆρξε ὁ πρόγονος τοῦ Ξούθου. Ἡ μόνη σχέσι αὐτοῦ μὲ κάποια μεταγενέστερη παρουσία εἶναι ὁ Ἴων, τὸν ὁποῖο βεβαίως ἀγνοοῦν καί ἡ *Θεογονία* καί ὁ Ὀμηρος καί ὁ Ἡσίοδος. Ἡ ἀγνοία αὐτῆ σημαίνει ὅτι οἱ ἀναφερόμενοι ὡς Ἴωνες εἶναι ἀπλῶς οἱ ἀσχοληθέντες Αἰολεῖς μὲ τίς λεπτότερες χειρωνακτικὰ ἐργασίες (τέχνες), τὸ ἐμπόριο ἀλλὰ καί τίς ἐπιστῆμες, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα. Πρέπει πάντως νὰ τονισθῇ ὅτι, μὲ τὴν ἀράδο τῶν χιλιετιῶν, ἡ ἐξάπλωσις τῆς γλώσσας εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τὴν δημιουργία μιᾶς κοινῆς ταυτότητας τῶν κατοικούντων τώρα στὸν εὐρύτερο καί ὀνομασθέντα πολὺ ἀργότερα «*ἐλληνικόν*» χῶρο. Εἶναι δὲ ὑπεύθυνη ἡ ἐπὶ Δευκαλίωνος καταστροφὴ τῶν ἀνερμήνευτων εἰσέτι «*ὀνομάτων*», τὰ ὁποῖα τόσες αἰτίες παρανοήσεων καί αὐθαιρεσιῶν σὲ συμπεράσματα προκαλοῦν. Ἐλπίζω κατὰ τὴν συνέχεια τῶν δημοσιεύσεων στὸν «*Δαυλὸ*» νὰ δοθοῦν οἱ ἐρμηνεῖες αὐτῶν. Μετὰ τὴν ἱστορικὴ αὐτῆ παρέκβασις ἐπιστρέφω καί πάλι στήν ἐξέτασι τοῦ γράμματος-συμβόλου «Ξ». Ὡς βάσι ἔχω πάντοτε τίς τρεῖς μορφές τοῦ διπλοῦ αὐτοῦ συμφώνου ὅπως οἱ παλαιοὶ γραμματικοὶ τίς ἀνέλυσαν: (ΓΣ), (ΚΣ), (ΧΣ).

Ἐκ τῶν ἀποκωδικοποιήσεων τῶν γραμμάτων-συμβόλων, ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν ἐρεθισμάτων καί τῶν μεταφορικῶν τῶν ἐννοιῶν προκύπτει ὅτι τὸ δεύτερο σταθερὸ ἐν συνθέσει σύμβολο «Σ» (κοινὸ καί στὶς τρεῖς παραλλαγές) προσδιορίζει τὴν «κίνησι τὴν παλινδρομικὴν», ποῦ εἶναι φανερὴ ὡς ἐργασία τῶν χειρῶν, ὅταν τὸ ἀντικείμενο αὐτῆς εἶναι τὸ «*ξύειν*» κ.λ.π. (βλ. «*Δαυλὸν*» τ.75). Ὁ ἐργαζόμενος κινεῖ παλινδρομικῶς τὰ χέρια του κρατώντας τὸ κατάλληλο ἐργαλεῖο γιὰ τὴν κατεργασία π.χ. τοῦ ξύλου, τοῦ δέρματος, τῆς πέτρας κ.λ.π. Τὰ τρία πρῶτα ἐναλλασσό-

μενα γράμματα τοῦ διπλοῦ «Ξ» ἔχουν τὸ καθένα τὶς γνωστές μας (ἐκ τῶν δημοσιεύσεων στὸν «Δαυλὸ») σημασίες: π.χ. τὸ «Γ» εἶναι τὸ χαράζειν δι' ὁξέος ὄργανου, τὸ «Κ» εἶναι ἡ διὰ κτυπημάτων κίνησι ἢ διαχωρίζουσα ἓνα ὅλον σὲ μέρη καὶ τὸ «Χ», εἶναι κίνησι ῥηγματική ἀλλὰ ζωοφόρος μεταδίδουσα χαρὰ ἀλλὰ καὶ λύπη ὡς ἐναλλασσόμενες μορφές τῆς ζωῆς (χαρὰ-χέρι). Μιὰ λέξι ἄκρως σημαντική στὸ λῆμμα «Ξ» εἶναι ἡ λέξι «ξένος», ἐκ τῆς ὁποίας μάλιστα σχηματίζονται ἐκατὸ τουλάχιστον λέξεις μὲ πρῶτο συνθετικὸ τὴ λέξι αὐτήν.

Γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν ὑποκρυπτόμενη ἐντὸς τῆς λέξεως ἔννοια, θὰ πρέπει νὰ ξεκινήσουμε ἀπὸ τοὺς πανάρχαιους χρόνους καὶ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν πρώτων μετακινήσεων ἀπὸ περιοχῆς εἰς περιοχὴν πρὸς κάλυψιν βεβαίως κάποιων ἀνθρώπων ἀναγκῶν. Στὸν ἑλληνικὸ χῶρο, ὅπου ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ μικροκλίματα εὐνοοῦσαν καὶ εὐνοοῦν τὴν ξεχωριστὴ ἀνάπτυξι χλωρίδος (καὶ ἀρκετές φορὲς καὶ πανίδος), οἱ διαφορὲς αὐτὲς γίνονται ἀσφαλῶς ὁ πόλος ἑλξεως τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς συλλογῆς κυρίως τῶν αὐτοφυῶν δημήτριακῶν, ἡ ἀνάπτυξι τῶν ὁποίων ἐγένετο στὶς πεδινὲς περιοχὲς ἢ στὶς ὄχθες τῶν ποταμῶν. Αὐτὴ ἢ κίνησι ἢ παλίνδρομη τῶν *Αἰπόλων* (βοσκῶν) [*«ὡς ὁ ποιμὴν ὁ εἰσελάων»* (τὴν ποιμνὴν): Ὁδύσ. Κ83] συνεχίσθηκε ἀργότερα γιὰ τὴν ἀνταλλαγὴ (πώλησι τῶν πώλων, δηλαδὴ τῶν μικρῶν προβάτων καὶ ἐριφίων) ἀλλὰ καὶ τῶν προϊόντων *«ξέσεως»*, δηλαδὴ δερμάτων καὶ μαλλιῶν, στοὺς οἰκισμοὺς τῶν λόφων, ὅπου καὶ ἡ *«πόλις ἄκρη»*, ἀλλὰ καὶ στὶς παράλιες περιοχὲς, ὅπου ἔζων οἱ ἀκτή-μονες ἀλιεῖς, οἱ ὅποιοι πρέπει νὰ ἦταν καὶ συλλέκτες ἁλατος, ἐνὸς προϊόντος τόσο ἀναγκαίου γιὰ τοὺς κτηνοτρόφους (γιὰ τὰ δέρματα καὶ τὰ προϊόντα κρέατος καὶ γάλακτος).

Αὐτὴ ἢ κίνησι ἢ παλίνδρομος ἀλλὰ καὶ ἀμφίδρομος («Ξ»: ΚΣ) ἐνὸς εἰσερχομένου (Ε) γιὰ πρώτη φορὰ ἀλλὰ καὶ γιὰ παραμονὴ (Ν=μὲ δύο σημασίες: καὶ τοῦ *«νέος»* καὶ τοῦ *«ναίω»*) ὡς τοῦ ἐρχομένου γιὰ νὰ παραμείνῃ, κατοικήσῃ) στὸν χῶρο ἢ στὴν κατοικίαν (Ο) καὶ γιὰ νὰ ἐπανακινηθῇ φεύγοντας ἐξ αὐτοῦ (Σ), ἀποτυπώνεται στὴν λέξι «ξένος». Ἀπ' αὐτὴ τὴ φιλικὴ (ἀνταλλαγὴ) καὶ ὄχι ἐχθρική (ἄρπαγι) πρᾶξι ἢ κίνησι τοῦ νεοεισελθόντος καὶ ἢ παραμονῆς του σὲ κάποια οἰκία χαρακτηρίσθηκε φιλο-ξενία. Ἡ δὲ προστασία τοῦ ἐπισκέπτη περιεβλήθη τὴν ἰσχὺ τοῦ θεσμοῦ. Ὁ Ζεὺς, μᾶς λέγει ὁ Ὅμηρος, ἦταν ὠργισμένος πάρα πολὺ, ποὺ ὁ Πάρις πρόσβαλε τὴν φιλοξενία τοῦ Μενελάου ἀρπάζοντας τὴν νόμιμη γυναῖκα του (Ἰλ. Ν625], γι' αὐτὸ καὶ θὰ καταστρέψῃ τοὺς Τρῶες.

Ἡ ἀρχὴ ἐπομένως τῆς λέξεως ξεκίνησε ἀπ' τοὺς ἐπισκέπτες *«πωλητὰς»* τῶν προϊόντων *«ξέσεως»*, γιὰ νὰ ἐξελιχθῇ στὸν θεσμὸ τῆς φιλοξενίας ὅλων τῶν ἐπισκεπτῶν γιὰ κάθε αἰτία σὲ ἄλλο χῶρο, προσωρινὰ ὅμως: *«πρὸς γὰρ Διὸς εἰσιν ἅπαντες ξεῖνοί τε πτωχοὶ τε»* [Ὁδύσ. Ζ208: ἐκ τοῦ Διὸς ἐρχονται καὶ οἱ ξένοι καὶ οἱ πτωχοί]. Αὐτὸς τέλος ὁ θεσμός, ποὺ ἐθεμελιώθη ὑπὸ τοῦ Διὸς, κλείνει κατ' οὐσίαν τὸ φάσμα τῶν σημασιῶν τοῦ «Ξ».

Ἐλπίζω νὰ ἀντιληφθοῦν οἱ «ῥιμοὶ τῆς γλωσσολογίας» ὅτι ὀνοματοποιία δὲν εἶναι μόνο τὰ τικ-τάκ καὶ τὰ μπλά-μπλά, ὅπως μέχρι στιγμῆς (;) φαντάζονται... Καὶ ἀκόμη ὅτι τὸ ἑλληνικὸ καὶ ὄχι φοινικικὸ ἀλφάβητο εἶναι σύνολο συμβόλων ἀρχικῶν ἐρεθισμάτων καὶ ἐννοιῶν.

[Στὸ ἐπόμενο τεῦχος: Τὸ φάσμα σημασιῶν τοῦ «Ψ»].

Στὸ ὄνομα τοῦ Προφήτη

Κί ὕστερα ἔχεις αὐτοὺς τοὺς φασίστες τοῦ «Δαυλοῦ» ποὺ μᾶς ἔχουν πηρῆξει μὲ τὸν Νέο Μεσαίωνα! Ποῦ τὸν βλέπετε τὸ Νέο Μεσαίωνα, συμβιβασμένοι, μπουρζουᾶδες, κοντόφθαλμοι; Ἐδῶ ἡ πρόοδος τρέχει ἀπ' τὰ μπατζάκια μας! Νὰ γιὰ παράδειγμα, πρὸ καιροῦ τὸ νοῆμον «κοινόν» τῶν Τρικάλων ἔκαψε τὶς ἐφημερίδες, γιὰτὶ τόλμησαν νὰ καταγγείλουν, ἂν εἶναι ποτὲ δυνατόν, σκάνδαλα τῆς Κυβέρνησης. Εὐτυχῶς, δηλαδή, ποὺ ὑπάρχει καὶ ἡ «Ἐπιούσα» καὶ μαθαίνουμε καμμιὰ ἀλήθεια. Ἄμ τὸ ἄλλο ποῦ τὸ πᾶς; Μίλησε ὁλόκληρη καθηγητικὴ αὐθεντία! Δὲν εἶπε, βέβαια, ΠΡΟ-ΠΟ. Ἀπλᾶ προέτρεψε τὸν Διοικητὴ Πιστωτικοῦ Ἰδρύματος, ποὺ χρηματοδοτεῖ τὴν ἔκδοση τῶν Ἀπάντων τοῦ Ἐθνικοῦ μας ποιητῆ, νὰ καταστρέψῃ ὅλα τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἔργου. Καθόσον δὲν μπορεῖ ὁ κάθε «τυχαρπαστος», ποῦ δὲν τὸν ἐγκρίνει ἡ κλίκα καὶ ἡ παρεούλα, νὰ ἐκδίδῃ ἔθνικόν ποιητήν. Κινδυνεύουν τὰ ὄσια καὶ τὰ ἱερὰ τῆς φυλῆς. Κινδυνεύει ἡ αὐθεντία!

Ἐδῶ, νομίζω, ὅτι ὁ κ. καθηγητῆς ἔχει ἀπόλυτο δίκιο. Δίκιο βουνό. Naί, κύριε, νὰ καοῦν· νὰ γίνουν στάχτη καὶ μπούρμπερη. Μήπως ἀνέλαβε τὴν ἐπιμέλεια ἐκεῖνος; Ἄλλος πῆρε τὴν ἐργολαβία. Θὰ πρότεινα, μάλιστα, νὰ ἐπικηρύξῃ καὶ τὸ κεφάλι τοῦ νῦν ἐπιμελητῆ τῆς ἔκδοσης, γιὰ νὰ μὴ τὸ ξανασηκῶσῃ ὁ ἀδιάντροπος. Νὰ καταστραφοῦν τὰ ἀντίτυπα. Νὰ ριχτοῦν στὸ πῦρ τὸ ἐξώτερο καὶ νὰ ἀνασκολοπισθοῦν ὅλοι οἱ συντελεστὲς τῆς ἔκδοσης. Τί στὸ διάολο ἔχουμε τὰ ντοκτορὰ καὶ τῆς ὑψηγείας, ἂν δὲν μπορούμε νὰ ἐξοντώσουμε κάποιον συγγραφέα· ἂν δὲν μπορούμε νὰ διασύρουμε δημόσια τὸ ἔργο του. Καὶ στὸ κάτω-κάτω, ἂν σώνῃ καὶ ντὲ τὸ συγκεκριμένο πιστωτικὸ Ἰδρυμα γουστάρῃ νὰ τὸ παίξῃ ἐκδότης, τότε ἂς βγάλῃ μιὰ ντουζίνα πορνοπεριοδικὰ ἔγχρωμα καὶ ἰλλουστράσιόν. Ἐκεῖ νὰ δῆς κουλούρα! Τόση, μὲ τὸ συμπάθειο. Κι ἀπὸ ἀναγνωστικὸ κοινό.... Δῶσε καὶ μένα «μπάρμπα», ποὺ λένε. Αὐτὸ σημαίνει πρόοδος, μάλιστα!

Ὅχι, δηλαδή, μὴν ἀφήσουμε τὸν Χομεϊνὶ νὰ ἀλωνίξῃ ἀσύδοτα τὶς ξένες βιβλιογραφίες καὶ νὰ βγάλῃ φετῶδες, ὅποτε τοῦ τὴν δίνει. Ἐμεῖς, ἐδῶ, κύριε, ἔχουμε οὐμπαλα καὶ τσαμπουκά. Κι ἀφοῦ ὁ Ἀγιαντολλάχ πέρασε στὴν ἀθανασία, ἄσχετα ἂν τοῦ ἔκοψε τὴν «καλημέρα» σύμπας ὁ κόσμος, ἐμεῖς ποῦ ἔχουμε τὰ ἴδια τριτοκοσμικὰ ὁράματα θὰ ὕστεροῦμε; Βοῦρ γιὰ τὴν πρόοδο. Καὶ πρόοδος τὴν σήμερον ἡμέραν, ὅπως ὁ πᾶσα ἓνας γνωρίζει, σημαίνει τσιγγαναριὸ καὶ θολούρα. Ἔτσι, λοιπόν, δὲν ἐπιτρέψαμε στοὺς Πέρσες, ποὺ στὸ φινάλε χάσανε καὶ τρεῖς παρτίδες μάρς στὸν Μαραθῶνα, νὰ μᾶς τὴν βγοῦν καὶ μεῖς σὰν κομπλεξάρες νὰ κυτᾶμε. Τοὺς «Σατανικοὺς Στίχους» ἀπειλεῖ ὁ Χομεϊνί; Τὸν Σολωμὸ καίμε ἐδῶ. Τὸν συγγραφέα τοὺς θέλει νὰ ξεκάνῃ αὐτός; Τὸν ἐκδότῃ ζητοῦμε νὰ κρεμασθῇ ἐμεῖς. Τὸν «Τροπικὸ τοῦ Καρκίνου» καίνε οἱ Τοῦρκοι; Τοὺς κλασσικοὺς μας ξεφτιλίζουμε ἐνταῦθα. Γιὰ ἓνα φιλότιμο ζοῦμε. Καὶ δώστε βάση καὶ σ' αὐτό. Ἐμεῖς εἴμαστε πιὸ προοδευτικοὶ ἀπὸ τοὺς Μουσουλμάνους, ἀφοῦ αὐτοὶ οἱ ἐρίφηδες καίνε βιβλία ποὺ δὲν ταιριάζουν στὸν ψυχισμό καὶ στὴν θρησκεία τους, ἐνῶ στὴν Ἑλλάδα ζητᾶμε τὴν καταστροφὴ τῶν «Ἀπάντων» τῶν ἔθνικῶν μας ποιητῶν (ὅταν δὲν ἔχουμε συμφέρον), ξεπουλάμε τὶς ἀρχαιότητες μας καὶ σπᾶμε τὰ ἀγάλματα γιὰ πλάκα. Σοῦ μιλάω γιὰ προωθημένες καταστάσεις! Γιὰ νὰ δεῖξουμε, μάλιστα, στὴν ἄξεστη Εὐρώπῃ ὅτι δικαίως, κάποτε, μᾶς ἀνακήρυσσε πολιτιστικὴ τῆς πρωτεύουσας, ἀπ' αὐτὴ ἐδῶ τὴν στήλῃ εἰσηγούμεναι νὰ ξαμολυθοῦν ὁμάδες αὐτοκτονίας σὲ ὅλα τὰ γνωστὰ κολλυτουρίαρκα στέκια καὶ ἡ ποὺ θὰ φέρνουν ἡμερησίως τρία τοῦλάχιστον κεφάλαια μὴ ἀρεστῶν ἐκδοτῶν, διανοουμένων καὶ ποιητῶν στὸ καθηγητικὸ κατεστημένο Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης ἢ νὰ πεθαίνουν ἐνδοξα στὸ ὄνομα τῶν νέων ἡθῶν, τῆς προόδου καὶ τῆς ἀτίμητης τιμῆς ποὺ πρόσφατα τιμᾶται. Ἔτσι, γιὰ νὰ δένουμε σετάκι μὲ τοὺς Πέρσες.

Γιῶργος Πετρόπουλος

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Τὸ σύνδρομο τοῦ λεξιθριάμβου

Ὁ Ζήνων ὁ Κιτιεὺς (Διογένης Λαέρτιος: «Βίοι φιλοσόφων» Ζ,2,59) καθώρισε ὡς ἀρετὴν τοῦ λόγου τὴν **σαφήνεια**. Αὕτη εἶναι λεκτικὸ ὕψος, διὰ τοῦ ὁποίου παρουσιάζονται οἱ σκέψεις κατὰ τρόπο κατανοητό: «**σαφήνεια δέ ἐστι λέξεις γνωρίμως παριστάσα τὸ νοούμενον**». Γιὰ τὸ ἴδιο θέμα, τὴν σαφήνεια δηλαδή, ἔγραψαν πολλοὶ ἀρχαιοέλληνες φιλόσοφοι καὶ ρήτορες. Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρουμε τὸν Ἀριστοτέλη («**Ποιητική**» κεφ. 21, «**Ρητορική τέχνη**» κεφ.2), ὁ ὁποῖος μετὰ ἀπό βαθεῖα μελέτη συνεπέρανε, ὅτι ἂν ὁ λόγος δὲν ἐκφράζη σαφῶς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἐπιζητεῖ, δὲν ἐπέτυχε τὸν σκοπὸ του: «**ὁ λόγος ὡς ἐὰν μὴ δηλοῖ, οὐ ποιήσει τὸν ἐαυτὸν ἔργον**» («**Ρητ.**», ἐνθ. ἀνωτ.).

Ἡ σαφήνεια στὸν λόγο—γραφτὸ ἢ προφορικὸ—ἀποτελεῖ προϋπόθεσι, γιὰ νὰ καταλαβαῖν κανεῖς τί τοῦ λένε. Ὅπως δὲν ὅταν δὲν ὑπάρχη σαφήνεια, ὁ λόγος τότε δὲν ἀπηχεῖ ἐννοιες, δὲν μαθαίνομε κάτι.

Ἡ ἀπουσία τῆς σαφήνειας καθιστᾷ τὸν λόγο αὐτοσκοπὸ. Ὁ λόγος γιὰ τὸ λόγο. Στὴν περίπτωσι πού ὁ λόγος δὲν ἐκφράζει πρᾶγμα, ἰδέα, δὲν ἔχει δηλαδὴ περιεχόμενο ἀλλὰ εἶναι μόνον λέξεις ἀκατανόητες, τότε ἔχομε τὸ «**σύνδρομο τοῦ λεξιθριάμβου**», ἀπὸ τὸ ὁποῖο — ἐπιδημικῶς — κινδυνεύουν πολλοὶ νεοέλληνες ἐπιστήμονες.

Οἱ ἀμόρφωτοι συνήθως θαυμάζουν τοὺς πάσχοντες ἀπὸ «**λεξιθριαμβισμόν**». Συχνὰ ἀκοῦμε μετὰ ἀπὸ κάποια ὁμιλία νὰ σχολιάζουν, ὅτι ὁ ρήτωρ τὰ εἶπε ὡραῖα, δὲν καταλάβαμε τί εἶπε, πάντως τὰ εἶπε ὡραῖα.

Ἄς γίνωμε ὅμως συγκεκριμένοι μὲ ἓνα παράδειγμα.

Πρὸ καιροῦ ὁ «**διάσημος φιλόσοφος**» Κορνήλιος Καστοριάδης ἀνεκνήρυχθη ἐπιτίμιος διδάκτωρ τῆς Παντείου Σχολῆς. Ὁ καθηγητὴς κ. Βέλτσος ὁμιλῶν γιὰ τὸ ἔργο τοῦ τιμηθέντος εἶπε:

«Ἡ παρουσία σου εἶναι ἀδύνατη ἐδῶ ἀπὸ ἓναν συνεχῆ λόγο, ἀφοῦ ἡ “παρουσίαση τῆς ἀλήθειας” — δηλαδή ἡ ἴδια ἡ φιλοσοφία — δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ μὲ ἀπαγωγὲς κατὰ τὸν τρόπο τῶν ἐπιστημῶν καὶ βέβαια οὔτε μὲ τίς ἀξιώσεις τῶν θεμελιωδῶν σχημάτων τῆς ταυτιστικῆς λογικῆς, ἀλλὰ μὲ ρήξεις καὶ ἀσυνέχειες πού ἀποδεικνύουν ιδέες πέρα ἀπὸ τίς προθέσεις περισσότερο, παρὰ ἐμπρόθετες ἐννοιες...»

(«**Ἐλ. Τύπος**» 16-2-89).

Τὰ λεγόμενα καὶ τὰ γραφόμενα τοῦ κ. Βέλτσου δὲν ἐπιδέχονται ἐρμηνεία, ἀφοῦ δὲν ἀντιλαμβανόμεθα τὸ περιεχόμενό τους. Αὐτὸ βέβαια δὲν μειώνει τὴν σοφία καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ ἀξία τοῦ κ. Βέλτσου. Ἀλλὰ θέτει πλέον τὸ αἶτημα: **Οἱ πανεπιστημιακοὶ νὰ εἶναι σαφεῖς**. Ὁ λόγος τους νὰ ἔχη σαφήνεια, γιὰ νὰ εἶναι **εὐληπτος**. Ἡ διδασκαλία πρὸς φοιτητές, πού σημαίνει μετάδοσι γνώσεων, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ δίχως **εὐκρίνεια** λόγου.

Ἡ ἀρχαιοελληνικὴ ρῆσις «**σοφὸν τὸ σαφές**» πρέπει νὰ τηρῆται προεχόντως

ἀπὸ τοὺς πανεπιστημιακοὺς, διότι ἀποτελεῖ ἐκπαιδευτικὴ ἀρχὴ γιὰ κάθε διδασκαλία. Ἐκτὸς πιά, κι ἂν πέραν ἀπὸ τὸ βαργύγδουπο ὕψος δὲν ὑπάρχει κανένα νόημα.

Πιθανῶς νὰ ἀντιτεῖνῃ κάποιος, ὅτι δὲν ἔχομε τὴν ἱκανότητα νὰ καταλαβαίνομε. Ἔ, τότε πάλι θὰ ἐπικαλεσθοῦμε τὸν καθηγητὴ κ. Βέλτσο. Γράφει («Νέα» 28 Ἰαν. 1989):

«Ἦθελα περισσότερο νὰ εἰδοποιήσω γιὰ τὶς δυσκολίες τοῦ ἐγχειρήματος τῆς “αὐτο-ὑπέρβασης τοῦ Λόγου”. Γιατὶ δύο τινὰ μποροῦν κατὰ τὴ γνώμη μου νὰ συμβοῦν: ἢ ὁ Λόγος νὰ καταστραφεῖ σὲ μιὰ ἀκολουθία ἀρνήσεων καὶ καταφάσεων τοῦ ἑαυτοῦ του, προσφέροντας ἔτσι ἕνα ἄλλοθι καὶ μιὰ βολὴ στὴν ἀτομικιστικὴ συνείδηση ἢ νὰ καταλήξει στὸ βασίλειο τῆς Τέχνης καὶ ἐκεῖ ἀνεργοῦ νὰ ἀπομονωθεῖ. Καὶ τὶς δύο φορές, ἢ αὐτο-ὑπέρβαση, ποὺ εἶναι ὅμως ἀλλαγὴ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ της. Ἐναντίον δηλαδὴ τοῦ ἴδιου τοῦ “εἰρηνικοῦ” κοινωνικοῦ δεσμοῦ.

» Ἀντίθετα, τὴν αὐτο-ὑπέρβαση τοῦ Λόγου τὴν ἀντιλαμβάνομαι σὰν προϋπόθεση ἀλλαγῆς τῆς Ζωῆς. Κατανοῶ δηλαδὴ ὅτι μπορῶ νὰ ξεπεράσω τὰ “δεσμὰ” τοῦ ὀρθολογισμοῦ μὲ μιὰ ἀρνητικὴ διαλεκτικὴ ποὺ θὰ μὲ ὀδηγήσει σ’ αὐτὴ τὴν “μετάβαση πέραν τῆς ἔννοιας, μέσω τῆς ἔννοιας”»!

(Δεινία, σὲ προκαλοῦν...)

Ὡστόσο ὑπάρχουν καὶ σημεῖα ποὺ εἶναι κατανοητά, π.χ.:

«Κι ἂν ὀδηγοῦμαι σ’ αὐτὸν τὸν ἀντι-μοντερνιστικὸ μετα-μοντερνισμό, εἶναι γιὰτὶ ἀντιλαμβάνομαι πῶς εἶναι περιττὴ κάθε τελεσίδικη ἀγγελία γιὰ τὰ “θεμέλια” τῆς ἀρετῆς (ἄρα καὶ τῆς Δημοκρατίας), ἀπὸ τοὺς εἰδήμονες κι ὅσους νομίζουν, ὅπως ὁ τρομερὸς Σωκράτης, πῶς κατέχουν ὅλη τὴν ἀλήθεια».

(ἔνθ. ἀνωτ.)

Ἐδῶ καταλαβαίνομε δύο πράγματα, ποὺ θέλει νὰ πῇ ὁ κ. καθηγητῆς. Πρῶτον, ὅτι τὰ θεμέλια τῆς ἀρετῆς ταυτίζονται μὲ τὰ θεμέλια τῆς δημοκρατίας (!) καὶ δεύτερον ὅτι ὁ «τρομερὸς Σωκράτης» νόμιζε πῶς κατεῖχε ὅλη τὴν ἀλήθεια(!).

Αὐτὴ ἡ ταῦτισι ἀρετῆς-δημοκρατίας μᾶς ὀδηγεῖ σὲ παράλογα συμπεράσματα: π.χ. ὁ Λεωνίδας σὰν ἀντιδημοκράτης ἐστερεῖτο ἀρετῆς ἢ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἢ τὰ χίλια χρόνια Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἢ προηγούμενα ἢ Ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ ὡς ἀντιδημοκρατικὲς περίοδοι δὲν ἦσαν ἐνάρετες. Ὅσον ἀφορᾷ στὸν Σωκράτη, ἀπὸ ποῦ καὶ πῶς ὁ κ. Βέλτσος τὸν κατατάσσει σ’ ἐκείνους ποὺ νομίζουν ὅτι κατέχουν ὅλη τὴν ἀλήθεια; Ἀπεναντίας ὁ Σωκράτης ἐπρέσβευε τὸ ἀντίθετο.

Ἄν πρόκειται οἱ καθηγητὲς νὰ διδάσκουν τέτοια πράγματα, καλύτερα ποὺ δὲν τοὺς καταλαβαίνομε.

Αἶσα

Ἡ ἑλληνικὴ ἀντίληψη περὶ Ἱατρικῆς

Ἡ ἱατρικὴ, ὡς φυσικὴ ἐπιστῆμη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς κυρίως τοῦ Πυθαγόρα μεγάλως προσεείλκυσε τὴν προσοχὴν ὄλων σχεδὸν τῶν φιλοσόφων καὶ κατ' ἐξοχὴν τῶν φυσικῶν φιλοσόφων ἢ «φυσικῶν» καλουμένων, οἱ ὅποιοι ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῶν νὰ ἐξακριβώσουν τὰ αἷτια καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν ἐν τῇ φύσει ὄντων καὶ φυσικῶν ἐν γένει γεγονότων καὶ φαινομένων, καὶ κυρίως νὰ μελετήσουν τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν γένεσιν καὶ τὴν ὑπαρξίν τῶν ὀργανικῶν ὄντων, ἐπεδόθησαν παιδιόθεν ὁμοῦ μὲ τὴν γραμματικὴν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ἀνατομικῆς καὶ τῆς φυσιολογίας καὶ τῆς παθολογικῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ πρὸ παντὸς εἰς τὴν διαπίστωσιν τῶν φυσικῶν νόμων, οἱ ὅποιοι διέπουν τόσον τὸν μακρόκοσμον ὅσον καὶ τὸν μικρόκοσμον. Τοιοῦτοτρόπως ἀπέκτησαν πολλὰ θετικὰς γνώσεις, αἱ ὁποῖαι ὠφέλησαν παντοιοτρόπως τὴν ἱατρικὴν. Καὶ ἐπόμενον τοῦτο, διότι προπαρεσκεύασαν τὴν ἐπιστημονικὴν ὁδόν, εἰς τὴν ὁποίαν τὴν ὠδήγησεν πρῶτος ὁ Πυθαγόρειος Ἀλκμέων καὶ ἔπειτα ὁ Ἱπποκράτης ὁ Κῶος. Καί, ὡς ἐτονίζαμεν ἀλαχοῦ (βλ. «Δαυλὸν» τ. 39), πολλαὶ ἱατρικαὶ θεωρίαι ἔχουν ὡς βάσιν φιλοσοφικὰς θεωρίας, ὥστε νὰ εἴπῃ ὁ Ἀριστοτέλης, «περὶ ὑγείας καὶ νόσου, οὐ μόνον ἐστὶν ἱατροῦ, ἀλλὰ καὶ φυσικοῦ» (π. Αἰσθ. 1). Ἡ ἱατρικὴ ἀπέκτησε καὶ ἠθικὸν περιεχόμενον, ἀφοῦ κυρίως διεμορφώθη εἰς τὰ Ἀσκληπιεῖα, τὰ ὁποῖα ἦσαν θρησκευτικὰ κέντρα. Ὡστε ἡ ἱατρικὴ διεμορφώθη εἰς τελείαν ἐπιστῆμην: «Ἱατρικὴ πάντα πάλοι ὑπάρχει καὶ ὁδὸς εὐρημένη ἐστί» (Ἱπποκρ., περὶ Ἀρχαίας Ἱατρικῆς).

Ἀλλὰ ἡ ἱατρικὴ ἐπιστῆμη, διὰ νὰ προαχθῇ ὡς τοιαύτη, εἶχεν ἀνάγκην τῆς ἐνδελεχοῦς ἐρεῦνης καὶ ἐρμηνείας τῶν φαινομένων καὶ γεγονότων τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑγείας τῶν ἀνθρώπων. Ἡ δὲ ἔρευνα αὕτη πρέπει νὰ βασίζεται ἐπὶ τῆς σαφοῦς γνώσεως τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὡς πρῶτοι διετύπωσαν οἱ προσωκρατικοὶ φιλόσοφοι καὶ ἐυσυστηματοποίησεν ὁ πατὴρ τῆς ἱατρικῆς. Καὶ δὲν εἶναι νοητὴ οὔτε ἡ ζωὴ οὔτε ἡ ὑγεία ἀλλὰ καὶ ἡ γέννησις, ἡ νόσησις καὶ ὁ θάνατος ἄνευ τοῦ ἐρευνητικοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν λυδίαν λίθον πάσης γνώσεως. Ἐνταῦθα δὲν θ' ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν διαμόρφωσιν τῆς ἱατρικῆς, ἀφοῦ περὶ αὐτῆς ἔχομεν πολλάκις ἀσχοληθῇ (βλ. «Δαυλὸν» /1983, 1984, 1985) ἀλλὰ περὶ τῆς ἠθικῆς διαμορφώσεως τῆς ἱατρικῆς. Τὸ σπουδαιότερον δὲ εἶναι νὰ ἐξάρωμεν ὅλα τὰ σημεῖα, πού φανερόνουν τὴν ἀνωτέραν ἀξίαν τῆς τέχνης καὶ τὴν καθιστοῦν θείαν.

Ἡ ἱατρικὴ λοιπὸν ἐξετράφη ἐντὸς τῶν Ἀσκληπιείων καὶ τῶν ἱερῶν τοῦ Ἀ-

* Ὁ δρ. Κ. Μητρόπουλος εἶναι πολὺ γνωστὸς ἱστορικὸς τῆς Ἱατρικῆς, ιδίως στὴν Γερμανία καὶ λοιπὴν Εὐρώπῃ.

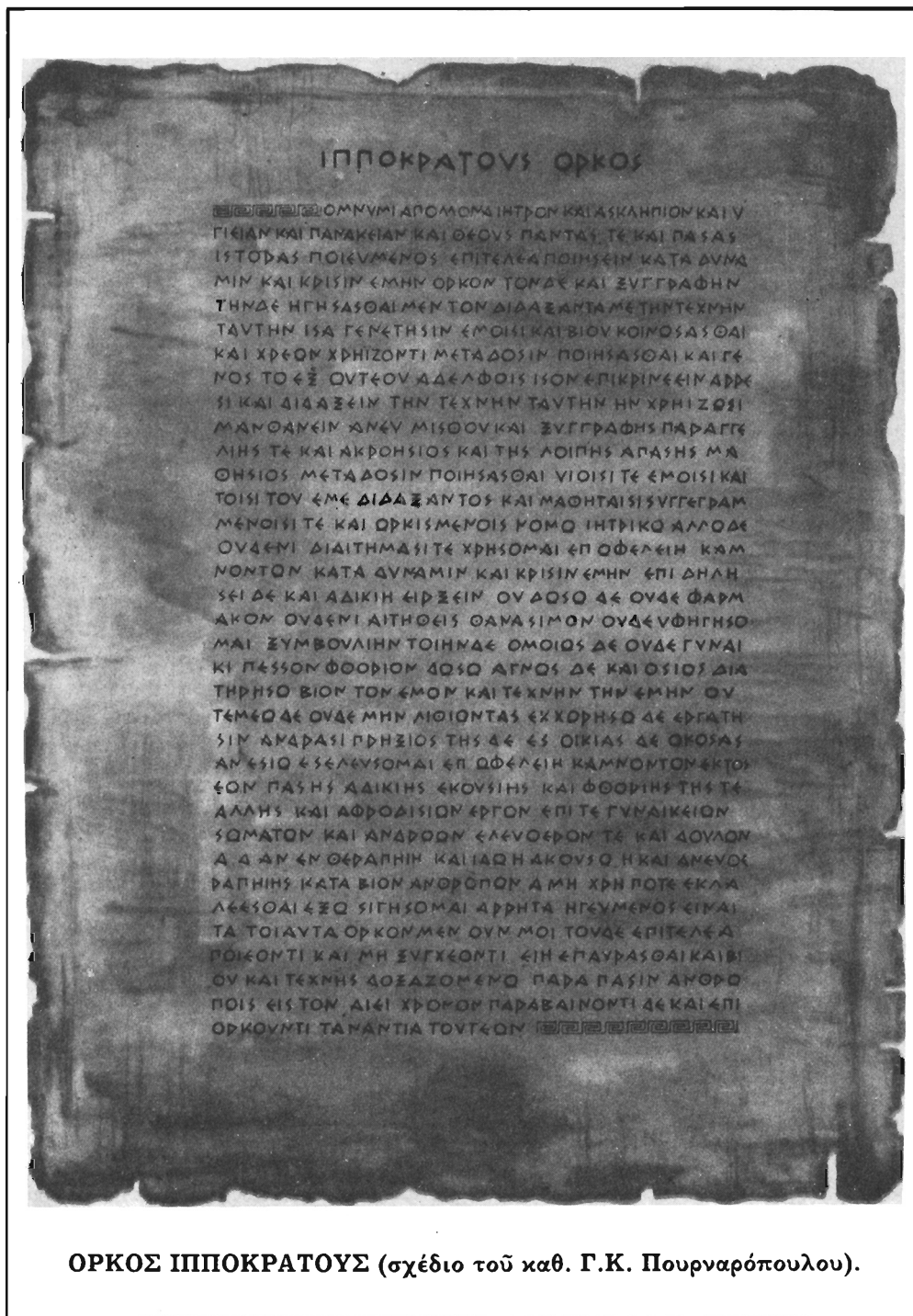
σκληριοῦ, ἔνθα δὲν εὐδοκίμησεν ἡ ἀπάτη καὶ πᾶν τὸ κακόν, ἀλλὰ τουναντίον πᾶν τὸ ὠραῖον καὶ τὸ καλόν, μία ἀνωτέρα εὐγενὴς ἄμιλλα γιὰ κάθε ἠθικόν καὶ ἀνώτερον, ἔνθα ἐνισχύεται τὸ πνεῦμα καὶ ἐνδυναμοῦται ὁ νοῦς, ἡ δὲ κρίσις καθίσταται διανγεστάτη καὶ ὁ ἱατρὸς ἐκφεύγει ἀπὸ τὴν ὕλικὴν πίεσιν καὶ ἐνδύεται τὴν στολὴν τῆς φιλανθρωπίας· καὶ τοιουτοτρόπως εἰς πᾶσαν αὐτοῦ σκέψιν καὶ πρᾶξιν ὑπερέχει ἡ φρόνησις καὶ διαλάμπει ἡ ἀξιοπρέπεια, ἡ δὲ ἱατρικὴ ἀνυψοῦται καὶ λάμπει μαζὺ μὲ τὸν ἱατρὸν ὡς ἀληθινὴ ἐπιστήμη καὶ τέχνη. *‘Ὡς κατ’ ἐξοχὴν φιλανθρωπικὴ ἐπιστήμη. «Διὸ δὴ ἀναλαβόντα ταύτην ἕκαστος, μετὰγειν τὴν σοφίην ἐς τὴν ἱατρικὴν καὶ τὴν ἱατρικὴν εἰς τὴν σοφίην»* (Ἰππ. π. Εὐ-σχημ.).

Εἶναι ἀληθές ὅτι πολλαὶ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι καὶ μορφαὶ τῆς φιλοσοφίας ἐφευρέθησαν πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς περιεργείας τοῦ ἀνθρώπου, διὸ καὶ ὁμιλοῦν ἐνίοτε περὶ πραγμάτων ἀνωφελῶν εἰς βίον, δι’ ὅ,τι διαλαμβάνουν. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ δεχθῶμεν ἱκανὰ σημεῖα αὐτῶν, τὰ ὅποια δὲν παρουσιάζουν ὀκνηρίαν πνεύματος, οὐδὲ ἴχνος τι κακίας ἢ ἀπάτης, δεδομένου ὅτι ἡ ἀδράνεια (τὸ *σκολάζον*) καὶ ἡ ὀκνηρία (τὸ *ἄπρακτον*) προσελκύουν τὸ κακόν καὶ ὀδηγοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς μοχθηρίαν... Ἐνῶ τουναντίον τὸ δραστήριον καὶ τὸ εὐφυές (τὸ *ἐργηγορὸς καὶ πρὸς τι τὴν διάνοιαν ἐντετακὸς*) τὸν ὀδηγεῖ πρὸς τὸ κάλλος τῆς ζωῆς, πρὸς τὸν ἠθικὸν δρόμον, τὴν καλwsύνην, πρὸς μίαν ἀνωτέραν ἱατρικὴν.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τόσον τῆς φιλοσοφίας ὅσον καὶ τῆς ἱατρικῆς, κατὰ τὸν σοφὸν τῆς Κω, καθίσταται δυσχερές, πρὶν ἢ μάθη κανεῖς ὅτι ἡ μὲν ἱατρικὴ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκ τῆς σαφοῦς γνώσεως τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου, τουτέστι τῆς ἰδιοσυστασίας του καὶ ἰδιοσυγκρασίας καὶ κράσεως ἐν γένει, ἡ δὲ σοφία ἐκ τῆς γνώσεως καὶ ἐρμηνείας τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως διαπραττομένων (Ἰππ., π. Εὐ-σχημ. 4). Ἡ ἱατρικὴ πολλάκις ἐπικαλεῖται τὴν βοήθειαν τῆς θρησκείας, δεδομένου ὅτι εἰς πλείστας περιπτώσεις νοσήσεως ἢ κακοπαθείας ἐν γένει τοῦ ὀργανισμοῦ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν ἱατρικὴν ἐξαιρετικὴ δύναμις νὰ κυριαρχήσῃ ἢ νὰ ὑπερβάλῃ τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. Τὸ ἀληθές βεβαίως εἶναι ὅτι οἱ ἱατροὶ διὰ τῆς τέχνης των καταπολεμοῦν πολλὰς βασιανιστικὰς παθολογικὰς καταστάσεις, πολλὰ πάθη καὶ πολλὰς νόσους, ἀλλ’ εἶναι ἐπίσης γεγονὸς ὅτι πολλοὶ θεραπεύονται αὐτομάτως, διὰ τῆς ἀμυντικῆς δυνάμεως τοῦ ὀργανισμοῦ. Καὶ καταλήγει ὁ Ἰπποκράτης (περὶ Εὐσχημοσύνης 6): καὶ διὰ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἱατρικὴν μία ὁδός, ἥτοι ἡ ἀπομίμησις τῆς φύσεως εἰς τὴν αὐτόματον ἴασιν τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς καὶ τῶν νόσων τοῦ σώματος.

Ἡ «νουσοτροφία»

Ἀλλὰ ἀπὸ κάθε τοὺς ἐνέργειαν οἱ ἱατροὶ πρέπει νὰ διαφυλάττουν τὴν ἀξίαν καὶ ἀξιοπρέπειαν τῆς θείας των τέχνης. Δηλ. ἔπρεπε ν’ ἀναλαμβάνουν μίαν κατάστασιν καὶ ἔπρεπε νὰ τὴν θεραπεύσουν, καὶ ν’ ἀποφεύγουν νὰ θεραπεύσουν ἄρρωστον, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ δυσφημήσουν τὴν ἱατρικὴν. Π.χ. εἰς ὅλα τὰ χρόνια καὶ ἀνίατα νοσήματα ἀπέφευγον κάθε ἱατρικὴν ἀνάμιξιν, ἐὰν δὲν ἦσαν βέβαιοι διὰ τὸν θεραπευτικὸν αὐτῶν ἀποτέλεσμα. Ἰδίως εἰς τὰ χρόνια νοσήματα, τὰ ἀθεράπευτα, ἀπέφευγον νὰ διατηροῦν τὸν πάσχοντα εἰς κατάστασιν μετέωρον μὲ διάφορα θεραπευτικὰ μέσα, ἐφ’ ὅσον ταῦτα ἦσαν ἀνίσχυρα νὰ προσφέρουν θεραπευτικὸν ἀποτέλεσμα. Ἀπέφευγον δηλονότι, καὶ κυρίως ὁ Ἰπποκράτης καὶ ὁ

ΟΡΚΟΣ ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ (σχέδιο τοῦ καθ. Γ.Κ. Πουρναρόπουλου).

Πλάτων, τὴν καλουμένην *νοσοτροφίαν*.

Ἡ ἱατρικὴ, ὑποστηρίζει ὁ Πλάτων, χρέος ἔχει νὰ φροντίζει διὰ τὴν ὑγείαν τῶν ἱκανῶν πολιτῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον καὶ διατηροῦν καλὴν φύσιν σώματος καὶ ψυχῆς καὶ οὐχὶ τῶν ἐχόντων νοσώδη παθολογικὴν κατάστασιν. Ἡ ἱατρικὴ δηλαδὴ δὲν ἔχει προορισμὸν νὰ ἀσχολῇται μὲ τοὺς «ἀρρωστιάρηδες», οἱ ὅποιοι εἶναι βαρετὰ καὶ ἐπιζήμια μέλη μιᾶς κοινωνίας, ἥτοι ἡ νοσοτροφία δὲν τυχάνει ἀρεστῆ οὔτε εἰς τὸν Πλάτωνα (Πολιτ. 409 A), ἀλλ' οὔτε εἰς τὸν Ἱπποκράτη: «*Καὶ πρῶτον διορεῦμαι ὃ νομίζω ἱατρικὴν εἶναι· τὸ δὴ πάμπαν ἀπαλλάσσειν τῶν νοσεόντων τοὺς καμάτους καὶ τῶν νοσημάτων τὰς σφοδρότητας ἀμβλύνειν καὶ τὸ μὴ ἔγχειρεῖν τοῖσι κεκρατημένοισιν ὑπὸ τῶν νοσημάτων εἰδόμενος ὅτι ταῦτα οὐ δύναται ἱατρικὴ...*» (Ἱππ., π. Τέχνης 3).

Ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἦτο ἀρεστὴ ἡ νοσοτροφία: «*Ἀσκληπιὸς οὐκ ἀγνοίᾳ, οὐδὲ ἀπορίᾳ τούτου τοῦ εἶδους τῆς ἱατρικῆς τοῖς ἐκγόνοις οὐ κατέδειξεν αὐτό, ἀλλ' εἰδὼς ὅτι πᾶσι τοῖς εὐνομουμένοις ἔργον τι ἐκάστω ἐν τῇ πόλει προστέτακται, ὃ ἀναγκαῖον ἐργάζεσθαι καὶ οὐδενὶ σχολῇ διὰ βίου κάμνειν ἱατρευομένῳ*». (Πλάτων 406 O). Ὁ Ἀσκληπιὸς, προσθέτει ὁ Πλάτων, ἔδειξε τὴν ἱατρικὴν διὰ τοὺς ἔχοντας καλὴν σωματικὴν διάπλασιν καὶ οἱ ὅποιοι, ἐφ' ὅσον ἐνόησαν, δύνανται διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς ἱατρικῆς ν' ἀποκτήσουν τὴν ὑγείαν των, διὰ νὰ μὴ καταστρέφηται ἡ πολιτικὴ ζωὴ τῆς χώρας καὶ οὐχὶ δι' ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ὁ ὀργανισμὸς ἔχει χρονίως τὴν νόσον ἐντὸς των (εἶναι δηλ. ἀρρωστιάρηδες)· καὶ οἱ ὑποβαλλόμενοι εἰς θεραπείαν καθιστοῦν τὴν ζωὴν τους μακροχρονίως δύσκολον καὶ νοσώδη (Πλ., Πολ. 405 D). Καὶ ἓνας τέκτων, τονίζει ὁ Πλάτων, ὅταν καλέσῃ τὸν ἱατρόν, ὀφείλει οὗτος νὰ τοῦ χορηγήσῃ ἓνα φάρμακον, διὰ νὰ θεραπευθῇ καὶ ἐπαναλάβῃ τὴν ἐργασίαν του, διότι ἐὰν ἡ νόσος του διαρκέσῃ πολὺ, τότε χάνεται ἡ ἐργασία του καὶ δὲν τοῦ χρειάζεται τέτοια ζωὴ: «*Ἐὰν δὲ μὴ ἱκανὸν ᾗ τὸ σῶμα ὑπενεργεῖν, τελευτήσας πραγμάτων ἀπηλλάγη*» (Πλ., Πολιτ. 406 E)· καὶ καταλήγει περὶ τῆς νοσοτροφίας ὁ Πλάτων: «*νοσοτροφία τεκτονικὴ μὲν καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις ἐμπόδιον τῇ προσέξει τοῦ νοῦ*» (Πολιτ. 407 B, καὶ Γοργ. 503). Ἡ προληπτικὴ, ἐξ ἄλλου, θεραπεία ἦταν ἡ βάσις τῆς νοσολογίας τοῦ Ἱπποκράτους, διότι κατὰ τὴν ἀντίληψίν του εἶναι προτιμώτερον νὰ προλαμβάνῃς μίαν νόσον, παρὰ νὰ τὴν θεραπεύῃς.

Ἑγιεινὴ, ἀσκήσις, διαίτα

Σπουδαιότατον ρόλον διὰ τῆς ὑγείας καὶ τὴν ἐν γένει καλὴν ἀνάπτυξιν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς παίζει ἡ συστηματικὴ κίνησις τοῦ σώματος, ὅχι ὁ ἀθλητισμὸς, ποὺ δημιουργεῖ ἀσύμμετρον ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος, δηλ. ἡ γυμναστικὴ, ἢ μὲ μέτρον καὶ συστηματικὴ! Ἡ ὑγιεινὴ, ὡς καὶ ἡ γυμναστικὴ, εἶναι οἱ ἀρχαιότατοι κλάδοι τῆς ἱατρικῆς, εἰς δὲ τοὺς φυσικοὺς φιλοσόφους ἀμφότεροι προσλαμβάνουν συγκεκριμένην μορφήν. Οὕτω ὁ Πυθαγόρας διὰ τὸν ἐξαγνισμὸν τῶν μαθητῶν του εἰσάγει εἰς τὴν διδασκαλίαν του πολλοὺς αὐστηροὺς κανόνας ὑγείας, οἱ ὅποιοι στηρίζονται ἐπὶ ὑγιεινῶν καὶ διαιτητικῶν παραγγελμάτων. Ὁ Πυθαγόρας καὶ ἀκολούθως ὁ Ἱπποκράτης ἦσαν ἄριστοι διαιτολόγοι. «*Τῆς δὲ ἱατρικῆς μὲν (οἱ Πυθαγόρειοι) ἀποδέχεσθαι τὸ διαιτητικὸν εἶδος καὶ εἶναι ἀκριβεστάτους ἐν τούτῳ. Καὶ πειρᾶσθαι πρῶτον μὲν καταμανθάνειν σημεῖα συμμετρίας ποτῶν τε καὶ σίτων καὶ ἀναπαύσεως...*» (Diels-Kranz, *Fragm.*

Vors.6.1.467,5). «Μήδ' ἐσθίειν ὅσα μὴ θέμις, γένεσιν, αὔξησιν, ἀρχήν, τελευτήν, καρδίαν μὲν τρώγε, ἐγκέφαλον μὴ ἐσθιε... ἐμψύχων ἀπέχου...» (αὐτόθι σελ. 466, στ. 9, 10, 33, 34, 38). Ὁ Ἱπποκράτης, ὁ Πλάτων κ.λπ. ἦσαν αὐστηροὶ χορτοφάγοι καὶ φρουτοφάγοι.

Κατὰ πρῶτον λόγον, διὰ νὰ ἐπιτύχη ἓνας ἱατρός εἰς τὴν θεραπευτικὴν τοῦ ἀγωγὴν, πρέπει νὰ εἶναι παθιόθεν ἐξοικειωμένος εἰς τὴν ἱατρικὴν, νὰ εἶναι ἀξιόπρεπής, τίμιος, ἀγνός, διότι δὲν θεραπεύει μόνον διὰ τῆς τέχνης του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐπιβλητικότητός του. «Ἱατροὶ μὲν, εἶπον, δεινότατοι ἂν γένοιντο, εἰ ἐκ παίδων ἀρξάμενοι πρὸς τῷ μανθάνειν τὴν τέχνην ὥς πλείστοις τε καὶ πονηροτάτοις σώμασιν ὁμιλήσειαν καὶ αὐτοὶ πάσας τὰς νόσους κάμοιεν καὶ εἶεν μὴ πάνυ ὑγιεινοὶ φύσει. Οὐ γὰρ οἶμαι, σώματι σῶμα θεραπεύουσιν· οὐ γὰρ ἂν αὐτὰ ἐνεχώρει κακὰ εἶναι ποτε καὶ γενέσθαι ἀλλὰ ψυχῇ σῶμα, ἢ οὐκ ἐγγχωρεῖ κακὴν γενομένην τε οὖσαν εἷς τι θεραπεύειν». Δηλ. ἱατροὶ γίνονται καλοὶ, ὅσοι ἀρχίζουσιν νὰ ἐκπαιδεύωνται εἰς τὴν ἱατρικὴν ἀπὸ τῆς παιδικῆς τῶν ἡλικίας, καὶ ἀφοῦ περιποιηθῶν πολλὰ ἀσθενικὰ σώματα καὶ οἱ ἴδιοι ὑπόκεινται εἰς πολλὰς νόσους, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι κατὰ φύσιν ὑγιεῖς.... Διότι, νομίζω, ὅτι θεραπεύουν τὸ σῶμα μὲ τὴν ψυχὴν του, ἀλλὰ αὕτη δὲν δύναται νὰ ἱατρεύσῃ, ἐφ' ὅσον εἶναι κακῆς φύσεως ἢ πρόκειται νὰ γίνῃ τέτοια (Πλ., Πολ. Ε, 408). Μεγίστη ἀλήθεια: ἓνας κακὸς τρόπος καὶ ἀποκρουστικὸς ἱατρός ἢ ἀκόλαστος δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ ἱατρεύῃ μὲ ἡρεμίαν καὶ σταθερότητα!

Διὰ δὲ τὴν θεραπείαν τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν παθήσεων ὁ Πλάτων, ἐπόμενος τοῦ Ἱπποκράτους, μεγάλῃ ἀποδίδει ἀξίαν εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀρμονίας (συμμετρίας) μεταξὺ σώματος καὶ ψυχῆς: «Πᾶν δὲ τὸ ἀγαθόν, καλόν, τὸ δὲ καλὸν οὐκ ἄμετρον. Πρὸς γὰρ ὑγείας καὶ νόσους, ἀρετὰς καὶ κακίας οὐδεμία συμμετρία καὶ ἀμετρία μείζων ἢ ψυχῆς αὐτῆς πρὸς τὸ σῶμα αὐτό» (Τίμ. 87). Δηλαδή τὸ ἀγαθὸν εἶναι καὶ ὠραῖον, ἀλλὰ τὸ ὠραῖον ἄνευ μέτρου δὲν ὑπάρχει, ὅσον δὲ ἀφορᾷ εἰς τὴν ὑγείαν ἢ τὴν νόσησιν, εἰς τὰς ἀρετὰς ἢ τὰς κακίας, οὐδεμία συμμετρία ἢ ἀσυμμετρία ὑφίσταται, τόσον ἐκδηλος, ὅσον ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ σώματος καὶ ψυχῆς δυσαρμονία (ἀσυμμετρία). Ἡ ψυχοθεραπεία τοῦ Πλάτωνος στηρίζεται ἐπὶ τοῦ φιλοσοφημένου τρόπου ζωῆς ὡς καὶ ἐπὶ τῆς μουσικῆς, ἡ δὲ θεραπεία τοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ρυθμικῆς γυμναστικῆς, εἰς τὴν διαίταν καὶ διάφορα φάρμακα. Ἡ γυμναστικὴ πρέπει νὰ εἶναι ἀπλῇ (Πλ., Γοργ. 517 Ε).

Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι μετὰ τὸ 1900 μ.Χ. ἡ ἱατρικὴ ἔλαβε τὴν ὁδὸν τῆς ἐξελίξεως καὶ τῆς προόδου. Αἱ μηχανικαὶ ἐφευρέσεις εἶναι ἀτελείωτοι καὶ μεγαλειώδεις. Τὸ κέντρον τοὺς ὅμως εἶναι κενόν, στεροῦνται τοῦ φιλανθρωποῦ πνεύματος καὶ καθαρῆς καρδίας. Σήμερα ὁμιλοῦν τὰ μηχανήματα παντοῦ. Καὶ ἡ φωνὴ τοὺς εἶναι εἰς τοὺς πλείστους αἰνιγματώδης καὶ ἀκατανόητος! Τὸ ἀγαθοποιὸν πνεῦμα τοῦ Ἱπποκράτους καὶ ἡ θεία ἱατρικὴ του ἐλησμονήθη καὶ κατὰ βάθος ἐπεκράτησε τὸ μεσαιωνικὸν πνεῦμα τῆς ἀμαθείας. Καὶ οἱ ἱατροὶ τοῦ Μεσαίωνος ἐλησμόνησαν λ.χ. τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ Ἱπποκράτους, ποῦ ἤθελεν τὰ πάντα κατὰ μίαν ἐπέμβασιν νὰ εἶναι ἄμεμπτα, καὶ χειρουργοὶ οἱ χειρουργοὶ τοῦ Μεσαίωνος ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ νεκροτομείου μὲ ἐργαλεῖα, ἐνδύματα καὶ σπόγγους ἀκόμη, ποῦ πρὸ ὀλίγου τὰ εἶχαν χρησιμοποίησιν ἐπὶ τῆς νεκροτομῆς — καὶ οἱ νεκροὶ ἦσαν ἄπειροι... Τόσοι δέ, ποῦ ἓνας ἱατρός τῆς ἐποχῆς ἐκείνης

γράφει: «τοὺς νεκροὺς τῆς μάχης τοῦ Βατερλόου ἡδυνήθησαν νὰ τοὺς καταμετρήσουν... τοὺς νεκροὺς ὁμῶς τῶν χειρουργείων, ποίος θὰ τοὺς μετρήσῃ;».

Μαζὺ μὲ τοὺς νεκροὺς τῶν χειρουργείων, ποὺ ἀπέθνησκαν μέχρι σχεδὸν τὸ 1900, ἀπέθανε καὶ ἡ ψυχὴ τῆς ἀγνῆς ἱατρικῆς. Καὶ οὕτω σήμερον ἡ ἱατρικὴ ἐλησμόνησεν τὴν ἱστορίαν της, ἐλησμόνησε τὴν παράδοσίν της, ἀφοῦ ἀκόμη ἐλησμόνησεν καὶ τὸν Ἱπποκράτη. Καὶ τὴν ἠθικὴν ἱατρικὴν ἐκάλυψε ὁ μουντὸς μανδύας τῆς φιλοχρηματίας... «Παρακελεύομαι δὲ μὴ λήην ἀπανθρωπίνην ἐσάγειν, ἀλλ' ἀποβλέπειν εἰς τὴν περιουσίην καὶ οὐσίην... ἦν γὰρ παρῇ φιλανθρωπίῃ, πάρεστι καὶ φιλοτεχνίῃ... Οἱ μὲν οὖν ἔοντες ἐν βυθῷ ἀτεχνίης τῶν προλεγεγμένων οὐκ ἂν αἰσθάνοιντο...» (Παραγν. V).

ΘΕΟΠΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Βόθρος

Ψυχανεμίζομαι, πῶς
ἡ καρδιά μου,
ἐπειδὴ δὲν ἀντέχει
στὴ βία τοῦ νοῦ,
θὰ προτιμήσει
νὰ γκρεμιστεῖ
ἀπὸ τὸ βράχο τοῦ Ζαλόγγου
στὸ βάραθρο.

Ὡς πότε θὰ κυκλοφορεῖ
ὁ Ἰούδας ἀτιμώρητος
ἔχοντας σφιγμένα
στὶς παλάμες του
τὰ τριάκοντα ἀργύρια...

Δὲν ὑπάρχουν, λοιπόν,
ἀποχετεύσεις σ' αὐτὴν
τὴν πολιτεία
γιὰ τοὺς βόθρους,
τόποι γιὰ τὰ σκουπίδια,
καὶ μένουν
ἀνακατωμένα στὸ πόσιμο
νερὸ μαζί;

Ὡς πότε, Θεέ μου,
θὰ ζητῶ ἓναν «κόσμον
ἀγγελικὰ πλασμένο!».

ΑΚΡΟΒΟΛΙΣΜΟΙ

Ἀνομβρία

Ὁ πλανήτης Γῆ εἶναι μιὰ ἐνότητα. Ἡ συνέχισι τῆς ζωῆς στὸν πλανήτη ἐξαρτᾶται ἀπ' τὰ προγράμματα τῶν «μεγάλων», αὐτῶν δηλαδή ποὺ διαθέτουν τὶς τεχνικές, οἰκονομικές καὶ στρατιωτικές δυνάμεις ἐπιβολῆς μὲ πολλοὺς τρόπους τῶν δογμάτων τους.

Οἱ ἐξουσιαστές, μ' ὅποιο τρόπο, μ' ὅποιο δόγμα κι ἂν στρογγυλοκάθισαν παριστάνοντας τοὺς ἐπὶ γῆς θεοὺς, εἶναι παρ' ὅλα αὐτὰ ἀνθρωπάκια ἀποξηραμένα μέσα στοὺς κλίβανους τοῦ ἴδιου τοῦ φόβου ποὺ σκορπίζουν, τῆς μισαλλοδοξίας, τῶν διαστροφῶν, τῆς ἱστορικῆς στρέβλωσης, τῆς ἐγωπάθειας, μὲ μιὰ λέξη τῆς ἀλογίας.

Ὁ πλανήτης Γῆ, πρέπει νὰ τὸ καταλάβουν, εἶναι, εἶπαμε, μιὰ ἐνότητα. Ἡ ἐπισήμανση αὐτὴ δὲν εἶναι μιὰ ἀπλὴ ἀντίθεση στὸ δρόμο τῶν συνασπισμῶν ποὺ οἱ ἐξουσιαστές ἀκολουθοῦν. Εἶναι μιὰ ἀντίθεση οὐσίας στὸ δρόμο τῆς ἐξ-ουσίας ποὺ ἐπιδιώκουν. Ἦδη «πρὸ τῶν θυρῶν» ἔφτασε ἡ πρώτη ἀπειλὴ: Μιὰ τεράστια τρύπα, ὅση εἶναι ἡ Ἀμερικανικὴ Ἡπειρος καὶ μὲ βάθος ὅσο τὸ βουνὸ Ἐβερεστ, ἀνοίχθηκε πάνω ἀπ' τὴν Ἀνταρκτικὴ στὴν προστατευτικὴ γήινη ἀσπίδα ἀπ' τὶς ὑπεριώδεις τοῦ ἡλίου, στὸ πολυσυζητούμενο δζον τῆς στρατόσφαιρας.

Ἡ ἀνθρώπινη παρανοϊκότητα μετέβαλε τὸν θεὸ τῆς ζωῆς σὲ θεὸ τοῦ θανάτου.

Ἡ δευτέρη ἀπειλὴ ἔρχεται, πλησιάζει, εἶναι αὐτὴ τῶν ὑγρῶν ἀποθεμάτων τοῦ πλανήτη μὲ τὴν αὐξηση τῆς ρύπανσης καὶ τὸ γνωστὸ «Θερμοκήπιο». Οἱ τεράστιες πολεμικὲς δαπάνες θὰ ἔπρεπε ἤδη νὰ ἔχουν στραφεῖ σ' ἔργα τεράστια ὥστε νὰ σταματήσουν οἱ κίνδυνοι, νὰ πάψουν νὰ διαχέονται τὰ δηλητήρια ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς ζωῆς καὶ νὰ ἐξαφανίζονται τὴ ζωὴ στὸν πλανήτη. Οἱ ἄνθρωποι καὶ θὰ πεινάσουν καὶ θὰ διψάσουν: ἤδη, κι αὐτὸ εἶναι γνωστὸ, τὰ 3/5 στὸν πλανήτη πεينوῦν. Οἱ βιομηχανίες, ποὺ στήθηκαν μὲ μοναδικὸ σκοπὸ τὴν ἀνάπτυξη ἀγαθῶν καταναλωτικῶν, συνέλαβαν τὴν σατανικὴ «ἰδέα» ν' αὐξήσουν τὰ κέρδη τους μὲ τὴν ὑπερκατανάλωση. Ἐτσι ἐρεθίζουν συνεχῶς μὲ διαφήμιση τὶς ἀνθρώπινες ἀδυναμίες, ἐνῶ ταυτόχρονα οἱ ἀδυναμίες τῶν κοινωνικῶν συστημάτων σπρώχνουν στὴν ἀνεργία ἀλλὰ καὶ τὴν τεμπελιά, στὴν ἀπληστία ἀλλὰ καὶ στὴ βία καὶ τὸ ἐγκλημα τῶν ναρκωτικῶν, στὴ λαγνεία ἀλλὰ καὶ τὶς διαστροφές καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα, ποὺ κατορθώνουν νὰ τὰ διδάσκουν μὲ τὸν ἀσφαλέστερο καὶ φθηνότερο τρόπο ἀπ' τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης. Ἐτσι δημιούργησαν τὸν γνωστὸ φαῦλο κύκλο, μὲ ὑπόκρουση τὴν σημερινὴ τέχνη. Ὁδηγούμεστε στὴν τρέλλα, ἄνδρες, γυναῖκες, παιδιὰ ἔχουμε μπεῖ σ' ἓνα πόλεμο ἐξόντωσης.

Τρίτη ἀπειλὴ, ἡ ἐντύπωση πὼς ὑπάρχει «παιδεία». Ἡλεκτρονικοὶ ὑπολογιστές, βιβλιοθήκες, βιβλία δωρεάν, νέες ἀντιλήψεις... Τὰ παιδιὰ μαθαίνουν, μαθαίνουν πολλὰ σύγχρονα καὶ ἀναγκαῖα πράγματα. Αὐτὰ τοὺς χρειάζονται...

Ἡ παιδεία ὅμως δὲν ἀρχίζει στὸ σχολεῖο, ἀρχίζει ἀπ' τὴν οἰκογένεια καὶ μάλιστα ἀπ' τὴ μητέρα. Ἡ μητέρα εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ μέγας δάσκαλος τοῦ παιδιοῦ. Ἡ μητέρα θ' ἀνοίξει τὸ παιδικὸ μυαλὸ στὸ φῶς καὶ θὰ τὸ μάθῃ μὲ ποιό

τρόπο θὰ βλέπει καὶ θὰ κρίνει αὐτὰ ποὺ συμβαίνουν γύρω του. Χωρὶς οἰκογένεια δὲν στέκει τίποτα ὄρθιο. Οἱ ἐξουσιαστές, ποὺ δὲν θέλουν τὴν κριτική, ἐκεῖ χτύπησαν: στὴν οἰκογένεια. Ἡ διάλυση τοῦ φυσικοῦ αὐτοῦ δεσμοῦ ἢ ἡ μείωση τῆς δύναμης του στὸ νὰ συγκρατεῖ τὴν «ἐντροπία», δηλαδή τὶς ἔμφυτες τάσεις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὰ ἐκφυλιστικὰ φαινόμενα, ἄρχισε νὰ φέρνει κοντὰ μας τὴν ἀπειλὴ τῆς ἀντικοινωνικῆς συμπεριφορᾶς, ποὺ ἀρχίζει ἀπ' τὴν ἀπλὴ ἀντιπαράθεση σὲ ὅ,τι «μὴ νέο», γιὰ νὰ φθάσῃ στὴν ἀποδοχὴ ὅλων τῶν διαστροφῶν.

Ὁ φεμινισμὸς καλὰ θὰ ἔκανε νὰ βρῇ τὴν ἀπάντηση στὸ τί θὰ γίνει μὲ αὐτὸν τὸν «φυσικὸ δεσμό», ποὺ τὸν λέμε οἰκογένεια. Ἡ ἰσότητα τῶν δύο φύλων εἶναι μιὰ παραπλάνηση, καὶ τὸ ξέρουν οἱ γυναῖκες. Ἡ γυναίκα πρέπει νὰ ζητήσῃ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ὑπερέχοντος ρόλου τῆς ὡς μητέρας καὶ δασκάλου καὶ ἡ πολιτεία νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ στὸ σπίτι τῆς μὲ κάθε ἐξασφάλιση. Ἔτσι θὰ πάψῃ τὸ παιδί νὰ εἶναι εὐκολὴ λεία στοὺς σατανικοὺς ἐξουσιαστές.

Τέταρτη ἀπειλὴ (καὶ ἡ πιὸ σατανικὴ) εἶναι ἡ περιθωριοποίηση τοῦ λόγου. Οἱ ἐξουσιαστές τῶρα κατάλαβαν, ὅτι, ἂν δὲν συρρικνώσουν τὴν ἀνθρώπινη γλῶσσα στίς λίγες λέξεις ποὺ ἐξυπηρετοῦν μόνο τὴν διαβίωση, δὲν θὰ μπορέσουν νὰ χτυπήσουν τὴν ἐλεύθερη σκέψη (στὸ βιβλίο, στὸ ἐντυπο) μὲ τὴν εἰκόνα ποὺ αὐτοὶ στὰ ἐργαστήρια τῶν βίντεο καὶ τῆς τηλεόρασης κατασκευάζουν. Ἡ συρρίκνωση τῆς γλώσσας χτυπάει τὸν ὀρίζοντα τοῦ νοῦ καὶ ἐπιβάλλει βαθμιαία στὸν ἄνθρωπο τὴν πνευματικὴ ἀφασία. Ἡ ταυτότητα τῶν λαῶν εἶναι ἡ γλῶσσα τους. Ἡ πολυγλωσσία δὲν εἶναι ἀμάρτημα οὔτε βεβαίως ὁ «Κύριος» στὴν Βαβέλ «συνέχεε τὰ χεῖλη πάσης γῆς», διότι ἀμάρτησαν οἱ ἄνθρωποι. Ἡ συρρίκνωση τῆς γλώσσας εἶναι ἡ συντριβὴ τῆς ἱκανότητος γιὰ ἐρμηνεία αὐτῶν ποὺ συμβαίνουν. Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῇ, δὲν ἔχει κανένα ἔρμα, δὲν καταλαβαίνει τίποτα. Βλέπει μόνο εἰκόνες. Καὶ οἱ εἰκόνες εἶναι ὑπόθεση σεναρίων καὶ παραγωγῶν.

Καὶ παραγωγὸς εἶναι ὁ ἐξουσιαστής. Ἡ εἰκόνα, τὸ ξέρουν, δὲν περνάει ὅπως ἡ λέξη ἀπὸ ἐπεξεργασία τοῦ νοῦ, χώνεται μέσα στὸν ἄνθρωπο ὡς ἓνα συμβάν. Καί, τὸ χειρότερο, ὅταν δὲν ἔχῃς λέξεις κατάλληλες γιὰ νὰ τὴν σχολιάσῃς, τότε ἡ κυριαρχία τῆς θὰ γίνῃ ἀπόλυτη.

«Βλέπε καὶ σκάσε». Αὐτὴ εἶναι ἡ νέα τάξη πραγμάτων.

Θὰ συνέλθουμε; Νὰ τὸ ἐρώτημα....

Ἐρινὺς

ΔΕΙΝΙΑΣ ΕΚΡΗΓΝΥΟΜΕΝΟΣ

Περὶ τὸ «σκάνδαλον Σολωμοῦ»

*«...Καὶ ἐμεῖς μὲ τὸν “Πλάτωνα” τὸ ἴδιον προσπαθοῦμε,
ἀλλὰ ἔχω μείνει κατάπληκτος ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν ἢ μᾶλλον
τὴν νάρκωσιν τῶν σημερινῶν ἐπιστημόνων καὶ λογίων.
Ὁ Θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του».*

Παναγιώτης Κ. Γεωργοῦντζος
Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων
Ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Ἀνωτάτου Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου.

[Δεινίας: Ὁμιλῶν ἐδῶ περὶ ἑλλήνων φιλολόγων, κατὰ πόσον δη-
λαδῇ ἀκριβῶς αὐτοὶ ἔχουν «πνευματικὲς ἀνησυχίες», ὁ σεβαστὸς
Δάσκαλος (μὲ τὸ «ἐπιστημόνων») ἀναφέρεται σαφῶς σὲ φιλολό-
γους...].

Τὸ ἔχει ἡ μοίρα μας, φαίνεται, νὰ μὴ μένουμε στὰ «ἀνώδυνα» — νὰ βγαί-
νουμε ὅπου κάμα, μαχαίρι, αἷμα... Κι ὅπως ἀρνούμεθα ταμπούρι, ὄχυρό, ἀ-
πυρόβλητο, ὅπως ἐμμένουμε ἐρασταὶ τῶν ἐκτεταμένων ἐπιφανειῶν καὶ
τῶν ξέστηθων κάμπων (τρωτότης ἱκετευτικὰ ἐκτιθέμενη σὲ θεριστικὰ πυ-
ρά...), δὲν μᾶς μένει παρὰ τὸ πικρότατο χρέος:

Νὰ σημειώσουμε ἀνεξήγητη τὴν ὑπομανία τῶν πραγμάτων στὴν **παρὰ
πᾶσα λογικὴν διατήρησί μας** — στὸ νὰ μὴ μᾶς συνθλίβουν, κατα-
θραύουν, ἀλέθουν... Δὲν μᾶς μένει, ἐπιμένω, παρὰ νὰ σημειώνουμε
«φαρμάκι κόμπρα» στὰ χεῖλη μας τὸ συνεχῶς ἐπιδεινούμενο νεοελληνικὸ
σύνδρομον ἀπονάρκωσης, τὸν ἐπιμενίδειον αὐτὸν ὕπνο, τὴ ληθαργία αὐ-
τὴν, τὸ ὅτι κανεὶς δὲν ἀντέκρουσε ποτὲ κείμενό μας, κανεὶς δὲν κατέγραψε
σφάλμα στὸ μῦθο μας — τὸ ὅτι πάντες ἀρκοῦνται νὰ «μᾶς τραβοῦν» δι-
ποκάπουλη καὶ τσαμπουκαλοῦ τὴν **ξεγυρισμένη τους... ἀπαξίωσιν...**

Πανήγυρις πανηγύρεων ἡ μέρα ποὺ κάποιος θὰ «μᾶς κλείσει τὸ στό-
μα»... Γένοιτο.

Σχολιάζοντας κατὰ παράγραφον ἢ περικοπὴν ἀντιγράφουμε ὡς ἀκριβῶς ἔχει (πλὴν
τονισμοῦ) τὴν «Ἀνακοίνωση» τοῦ «Τομέα Μεσαιωνικῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τοῦ
Τμήματος Φιλολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης» — ὑπογράφει
ἡ κυρία Ἑλένη Παχίνη-Τσουτσάνογλου, Διευθύντρια τοῦ Τομέα, Ἀναπληρώτρια Καθη-
γήτρια Νεοελληνικῆς Φιλολογίας:

«Πρόσφατα, στὸν ἡμερήσιο Τύπο, παρουσιάσθηκε ὡς σημαντικότερο πνευματικὸ γεγονός ἐθνικῆς σημασίας ἡ κυκλοφορία τῶν 5 πρώτων τόμων τῆς σχεδιαζόμενης δεκάτομης ἐκδόσεως τῶν ἔργων τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ καὶ ἄλλων σχετικῶν μὲ τὸν ποιητὴ κειμένων, τῶν ὁποίων συγγραφέας εἶναι ὁ κ. Γιάννης Νικολόπουλος.

» Ἡ κάκιστη ὁμως ποιότητα τῆς ἐκδόσεως, ποὺ χρηματοδοτήθηκε ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴ Κτηματικὴ Τράπεζα καὶ προβλήθηκε καὶ διαφημίστηκε καὶ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, προκάλεσε ἔντονες καταδικαστικὲς κρίσεις, πολλὰ ἀπὸ τίς ὁποῖες δημοσιεύθηκαν ἐπίσης στὸν Τύπο».

Παρατηρήσεις:

Ἡ ἐπιστήμη, ἡ ἑρωτικὰ δηλονότι κατακτημένη ἀκριβῆς καὶ συστηματοποιημένη γνῶσις τῶν πραγμάτων, κηδεῖται ἐξ ἴσου οὐσίας καὶ φόρμας — δηλαδὴ σύστασης μάζας ποσότητας, ἀφ' ἑνός, καὶ σχήματος, εἰδῆς, διακριτικοῦ ποιότητος, ἀφ' ἑτέρου¹. Ἔτσι, κ. Παχίνη, μὰς καθιστᾷ ἐπιφυλακτικούς τὸ ὅτι, ἐνῶ κατὰ τὸ δοκοῦν² χαρακτηρίζετε «κάκιστη» τὴν ποιότητα τοῦ περὶ Σολωμοῦ ἔργου τοῦ κ. Νικολοπούλου (ἀλήθεια, αὐτὸ μὰς χρειάζονταν;), γιὰ τὴν ποσότητα σωπαίνετε —οὔτε λέξι. Καὶ μιὰ ποὺ ἐμεῖς θεωροῦμε βέβαιο, ὅλα τὰ μέλη τοῦ «Τομέα» σας (ὑστερα ἀπὸ τόση ἐπιστημονικὴ καὶ εἰδικευσί!) νὰ ἔχετε νὰ ἐπιδείξετε ἀνάλογης ἑκτασῆς φιλολογικὲς ἐργασίες (οἱ νεωκόροι θὰ τίς ἔγραφαν;), παρακαλοῦμε νὰ τὸ βεβαιώσετε³. Αὐτονόητον, πὼς τυχὸν ἄρνησί σας θὰ ἰσοδυναμεῖ μὲ ὁμολογίαν πὼς οἱ φιλόλογοι τοῦ «Τομέα» σας (ἡ φορτικὰ διατυμπανιζόμενη «ἐπιστημονικὴ» — «εἰδικευσή» ἀκριβῶς), ὑστεροῦν τοῦ κ. Νικολοπούλου σ' ὅτι, ἀφορᾷ σαφῶς ἑκτασὶν ἔργου, ὄγκον φιλολογικῆς ἐγκυψῆς — δηλαδὴ στὴν ποσότητα!

Κατόπιν τῶν ὡς ἄνω ὀλίγων, τύχη ἀγαθῇ, περνοῦμε ἀμέσως στὸ χῶρον ποὺ ἐμφανῶς σᾶς βολεῦει. Ὅτι ἐδῶ τὰ πράγματα μοιάζουν νὰ προσφέρονται εἰς καταστρατήγησιν καὶ σφετερισμόν, μοιάζουν εὐκολώτερα [δὲν ἀποκαλύπτουν-ἀπογυμνώνουν-ἀποστομώνουν, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ποσότητα, ὅπου ἡ δυνατότητα μέτρησιν σχημάτων, τόμων, σελίδων, ξεσκεπάζει καὶ ξεμπροστιάζει]. Ἔτσι, σ' ὅτι ἀφορᾷ στὴν ποιότητα, λέμε, πρόεδροι, μέλη, Τομεῖς (...) [ἀδιάφοροι καὶ πιθανῶς ἀρνητικοὶ εἰς ἀναζήτησι-ἐπινόησι μετρητικῶν μεθόδων, ὀργάνων, μονάδων ποὺ θὰ ἔκαναν ἐφικτὴ τὴ μέτρησι (καὶ) τῶν ποιοτικῶν μεγεθῶν] μποροῦν ἄνετα νὰ ἰσχυρίζονται ἀγισσύνη καὶ ἀφιέρωσιν —καίτοι γοητευμένοι (αἰχμαλωτισμένα ζουζούνια στὸ φῶς...) περὶ τὴν (ὁμολογημένου ἐνδιαφέροντος)... «χρηματοδότηση —ἀδρὴ ὅπως φάνηκε—» (θὰ τὴν ἰδοῦμε στὴ συνέχεια τῆς «ἀνακοίνωσης») ... Ποὺ θὰ εἰπεῖ, πὼς ἡ ἐπιστημονικὴ τοῦ ἐπαγγελματία⁴ αὐτοπροβάλλεται (κορδακιζόμενη καὶ παραπλανῶσα) ... ἑρωτικὴ — φανερούμενης ἔτσι τῆς προσπάθειας τοῦ «ἐπαγγελματία μὲ τὸ πτυχίο» (κερδαλεόφρονος, φίλαυτου...) νὰ λογιέται (ὑπολαμβάνεται) ἐρευνητής, ἥτοι ἀποστολικὸς καὶ ἀφίλαυτος...

— Μά...

— ... γεγονός ποὺ ἀποδεικνύεται: Πρῶτον, ἀπ' τὸ ἀσυμβίβαστον ἐρευνητοῦ-κερδαλεόφρονος καί, δεύτερον, ἀπ' τὸ ἀδιάψευστον: οὐδέποτε εἶδαμε πανεπιστημιακὸ δάσκαλο (ἐκ τῶν θησαυριστῶν-θησαυροθηρῶν-διεκδικητῶν...) νὰ παραιτεῖται τοῦ φωτοστέφανου λειτουργοῦ — νὰ παραδέχεται ἑαυτὸν ἐπαγγελματίαν! [Λειτουργὸς εἶναι ὁ παρέχων μείζονος σημασίας δημοσίᾳ ὑπηρεσίαν ἰδίᾳ δαπάνη]...

...

Ἄξιον κατάδειξις συνεπῶς τὸ εὐλογον ὅτι θὰ μονοπωλήσει καὶ θὰ σφετερισθεῖ χῶρον ἐρᾶν τοῦ βιοποριστικοῦ ἢ γνωστῆ μας ἑκπαλαιοῦ... «ξεπατικωτούρα» (ἀντιγραφὴ, «σκοτάκια»...), ἡ ἀνάλογος ἑκτασῆς δηλαδὴ καρριεριστικῆ, παραγκωνιστικῆ, ἐπιπλευστικῆ «ἀντισιδωσύνης»⁵... Ἡ ἴδια, τουτέστι, ποὺ, ἐκδιώκουσα θρασέως καὶ ἀναιδῶς τὸν πράγματι ἐρωτικὸν ἐρευνητὴ (ἀνιδιοτελεῖ, ἀποστολικὸν καί... ἀλάνθαστον)⁶, ἀφήνει τὸν τῆν ἔρμη πατρίδα δίχως ἔρευνα! [Αὐτὸ (ποὺ πρέπει νὰ τὸ ἐννοήσουμε, ἀλίμονο, καθολικὴ τιμὴν — ἡ

ἄρνησις ἔρευνας ἀπλώνεται ἀνεπίστροφη πλημμυρίς...) διατρανοῦται στὴν πεποίθησι τῶν φιλολογικῶν ἐρευνητῶν τῶν... **δυὸ σελίδων**, πὼς τάχα συνιστοῦν... ἔρευνα οἱ (κάθε λογῆς —ἐδῶ περὶ Σολωμοῦ) ἀντιγραφές, ἐπαναλήψεις, ἀναμασήματα⁷ —σὲ μιὰν ὥς τὴν τελευτὴ τοῦ **Ἑλληνισμοῦ** ἐπιμήκυνσι τῆς ἐμφανοῦς **ἀκαμωσύνης, προχειρότητας, ἀνόητης σκοτεινότητος...**].

Νὰ λοιπόν, κ. Παχίνη, πῶς σεῖς κι ὁ «Τομέας» σας ἐξαντλώντας τὴν ἐπιστημοσύνη σας σὲ **χαρακτηρισμούς**, στὸ νὰ προσδιορίζετε ὅ,τι κατὰ τὸ δοκοῦν (sic, ὡσότου αἰτιολογήσετε τοὺς χαρακτηρισμούς σας), μᾶς «δίνετε χέρι» νὰ ὑπογραμμίσουμε: Μὲ δεδομένον πὼς «χαρακτηρίζω» σημαίνει δηλῶ τι διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ γνωρίσματος [ὅποτε ἂν τυφλός, ἄδαής, ἐν συγχύσει (βιοποριστής), **ἀνακριβολογῶ**, ἂν, φερόμενος ἐκ λόγων **σκοπιμότητος** (καρριερίστας), **ψεύδομαι!**], σημειῶνω: Πρῶτον, πὼς αὐτὸ τὸ **ἴδιον γνώρισμα**, ἔνεκα τοῦ ὁποίου ἐλέγχετε τὸν κ. Νικολόπουλο⁸, ὀφείλετε νὰ τὸ **φανερῶσετε ἀποδεικτικὰ** (τεκμηριώνοντας) καί, δεύτερον, πὼς ὁ χαρακτηρισμός (λ.χ. τὸ δικό σας **«κάκιση»** ἐδῶ) στερεῖται ἐπιστημονικῆς βαρύτητας, ὅταν ὑπάρχει **ὄχι περιγραφή**, μὰ ἀφορισμός, ὄχι διὰ λόγου **ἀναπαράστασις** αὐτῆς τούτης τῆς οὐσίας «κακότης», μὰ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἰδιότητος μᾶς **ἀπροσκόμιστης-ἄγνωστης-ἄδηλης σύμψηξης!**..

Αὐτά, ἀξιότιμη κυρία, σημαίνουν πὼς οἱ «ἐλληνιστὲς τοῦ Τομέα» **ἀδικοῦν ἀνεπίτρεπτα** μὲ τὴν «ἀνακοίνωση», ἐφ' ὅσον δι' αὐτῆς **δὲν προσκομίζεται** ἡ διὰ λόγου ἀναπαράστασις τῆς **«κακότητος»**, ποῦ (ἀλήθεια ἢ ψέματα, ἀδιάφορο) συνιστᾷ τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἔργο! Ἡ ἔκφρασις γνώμης («δόξας») δὲν ἐνδιαφέρει, δὲν εἶναι θεμελιωτικὴ συνέχειας ἢ συλλογισμοῦ, παρέλκει: ἀκόμα καὶ μὲ **δεδομένα** ἐχέγγυα ἀδιαβλησίας ὡς πρὸς τὴν **πρόθεσι**, ἡ **ἐπάρκεια** διατηρεῖται πάντοτε ἀμφισβητήσιμη...

Συμπέρασμα: Ἡ «ἀνακοίνωση» ποῦ ὑπογράφετε, κ. Παχίνη, στερεῖται ἐπιστημονικοῦ κύρους, στὸ μέτρο ποῦ **δὲν συνοδεύεται** ἀπὸ ἐπιστημονικὴ (ἀπρόσβλητη) ἐπιχειρηματολογία —οὔτε κὰν ὑπόσχεσι πὼς θ' ἀκολουθήσει.

Τὸ ὅτι αὐθαίρετα, συνεπῶς, βαφτίζεται **«κάκιση»** ἡ ποιότης τῶν νέων Ἀπάντων τοῦ Σολωμοῦ δὲν γειτνιάζει μὲ ὅτιδήποτε ἐπιστημονικόν — ἐπιστήμη δὲν εἶναι τὸ... πτυχίον τοῦ φιλόλογου, οὔτε ἡ **πληροφορία** ἐπὶ τοῦ τί «τοῦ γουστάρει» νὰ περάσει, μὴ πρᾶγμα, στὰ πράγματα!.. Δὲν θὰ ἐγράφετο τοῦτο τὸ κείμενο, ἂν εἶχατε εἰπεῖ: «Αὐτὰ τὰ **συγκεκριμένα** ποῦ κάνει-γράφει ὁ κ. Νικολόπουλος (θὰ τὰ ὀρίζετε ὅλα ἢ μέρος τους — δειγματοληπτικὰ) βεβαιώνονται ἀνακριβῆ, αὐθαίρετα, μὴ ἀνταποκρινόμενα στὰ πράγματα **γιά τοὺς ἐξῆς συγκεκριμένους λόγους**» — θὰ τοὺς ἐκθέτατε. Δὲν τὸ κάνατε. Δὲν ὀφείλεται λοιπόν ὑπόληψις (τὸ ἀντίθετο...) στὴν «ἀνακοίνωσή» σας... Ἐπιχειρήσατε νὰ «χαζέψετε» τὸν Ἑλληνικὸ λαό, νὰ τὸν ἐμπαίζετε — ἂν βέβαια ὑποθέσουμε πὼς δὲν σᾶς διαφεύγουν ἢ δὲν ἀποκρούετε ὅσα **ὑποχρεώνουν** δημοσιολογοῦντα πανεπιστημιακὸ δάσκαλον (πολλαπλῶς δηλαδὴ ὑπεύθυνον διανοητὴν)...

Συνέχεια «ἀνακοίνωσης»:

«Τὸ ἐπιστημονικὸ καὶ διδακτικὸ προσωπικὸ τοῦ Τομέα Μεσαιωνικῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τοῦ Τμήματος Φιλολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης θεώρησε ὑποχρέωσή του νὰ συζητήσῃ, σὲ συνεδρίασή του στίς 25.1.1989, τὸ **ἐπίμαχο θέμα**, ποῦ ἐμπίπτει κατεξοχὴν στίς ἀρμοδιότητές του καὶ ἀποφάσισε ὁμόφωνα νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀνακοίνωσιν αὐτήν.

» Ὁ ἔλεγχος τῶν πρώτων τόμων τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου τοῦ κ. Νικολόπουλου, ποῦ ἐγινε ἀπὸ τοὺς Νεοελληνιστὲς τοῦ Τομέα, ἐπισήμανε ἓνα πλῆθος ἀπὸ ἀνακριβείας, χονδροειδῆ λάθη καὶ αὐθαίρετες καὶ ἀτεκμηρίωτες ἐρμηνείες τοῦ συγγραφέα. Γιὰ νὰ μὴ μακρηγοροῦμε, ἡ ἐργασία τοῦ κ. Νικολόπουλου κρίθηκε ἀπὸ τὸν Τομέα μας ὡς ἀνεύθυνη ἐπιστημονικὰ καὶ γι' αὐτὸ ἐπιζήμια ἐθνικά. Ὅσο γιὰ τὸν ἀνενδοίαστο τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο ὁ

κ. Νικολόπουλος επικαλείται τό διαλεκτικό ύλισμό γιά νά συντρίψει τούς επικριτές του, τόν θεωρούμε ὡς ἕνα ἀκόμα περίτρανο δείγμα καπηλείας. Γιατί, βέβαια, κανένας σοβαρός καί ἐντιμος ἄνθρωπος δέν θά μπορούσε νά ὑποστηρίζει ὅτι τίς ἀνακρίβειες, τίς αὐθαυρεσίες καί τὰ λάθη τοῦ κ. Νικολόπουλου εἶναι δυνατόν νά καταξιώνει ὁποιοσδήποτε -ισμός, εἴτε “ἰδεαλισμός” ὀνομάζεται αὐτός, εἴτε “ρεαλισμός” ἢ “διαλεχτικός ὕλισμός”.

» Ἔως ἐδῶ, ὅσο δυσάρεστη κι ἂν εἶναι ἡ διαπίστωση τῆς καπηλείας τοῦ ἔργου μιᾶς ἀπό τίς εὐγενικότερες μορφές τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου, τὸ φαινόμενο δέν εἶναι, δυστυχῶς, πρωτοφανές, οὔτε κἂν σπάνιο, γιά τίς ἐκδοτικές μας συνθήκες. Οὔτε εἶναι βέβαια, λογικῶς ἐφικτό νά ἀπαιτήσουμε τὴν ἀπαγόρευση τῆς ἐκδοσης καί τῆς κυκλοφορίας στὴν ἀγορὰ κακῶν βιβλίων. Αὐτὸ ὅμως πού ὀφείλουμε νά καταδικάσουμε εἶναι ἡ ἐμπλοκὴ τῶν ἐπίσημων καί ἐπώνυμων κρατικῶν φορέων στὸ ζήτημα, ἡ ὁποία, ἂν δέν εἶναι σκανδαλώδης, εἶναι τουλάχιστον ἀφελής.

Παρατηρήσεις:

Συντεχνιακές «συνεδριάσεις», «ἀρμοδιότητες», «ὁμοφωνίες» μᾶς ἀφήνουν ἀδιάφορους. Δέν εἶναι αὐτὲς πού προσδίδουν κύρος σὲ τυχὸν ἀπόφασι, ἐκφρασιν γνώμης, δόξας, ἀναιτιολόγητης κρίσης. Ὅ,τι ἐνδιαφέρει, ἀξιότιμη κυρία, εἶναι ὄχι ἡ δόξα κανενός, ἀλλ’ ἡ δι’ ἐκτιθέμενων στοιχείων κ’ ἐκτιθέμενης αἰτιολόγησης τελικὴ κρίσις. Κανείς δέν ἔχει δικαίωμα νά ἐμπαίζει τούς λοιποὺς — ἐμπαιγμὸν συνιστᾷ ἡ «ἀνακοίνωσί» σας...

Ἐξ ἄλλου ἐμβάλλει σὲ πολλὲς σκέψεις ὁ ἰσχυρισμός σας ὅτι «ἐμπίπτει κατεξοχὴν στὶς ἀρμοδιότητές του...» (Τομέα...) τὸ «ἐπίμαχο θέμα» — τόσο πού ν’ ἀποροῦμε: Μόνον αὐτό, κυρία, «ἐμπίπτει»; Τίποτε ἄλλο; Ὅχι ἐκπορνευθεῖσα παιδεία, ὑποβαμισμένα πτυχία (ἀκριβῶς: πού δέν ἀξίζουν οὔτε πεντάρα!), ἐν διαλύσει ΑΕΙ, ἐπί... ψιττακισμῷ ἐξετάσεις, στοιχειώδης παιδεία χωρὶς τὰ μαθήματα Γραμματικῆς καί Ἐκθεσης (!), ὅλα ὅσα συγκλορίζουν τούς δέκα πού ἀπέμειναν νά σκέπτονται σ’ αὐτὸ τὸν τόπο; Δέν δικαιολογεῖται... «ποιά τις» σύνδεσις ὅσων «ἐμπίπτουν» μὲ τὴν... «ἀδρῆ -ὅπως φάνηκε- χρηματοδότηση»;

...

Μὰ ἂς προχωρήσουμε σὲ μερικὰ ἀκόμα. Λόγου χάριν στὸ σημεῖο πού λέτε: «Ὁ ἔλεγχος ἐπισήμανε...». Ἄν ἐννοεῖτε πῶς ὁ Τομέας σας εἶναι πού, ἐλέγχων, «μαρκάρισε», θά ἔλεγα πῶς, μὲ δεδομένον ὅτι (ἰδιαίτερα ὅταν ὁμιλοῦμε-καταδικάζουμε κριτικὰ λόγον) «ἐπισημαίνω» θά εἶπε ὄχι «βλέπω ἐγὼ καί μοῦ φθάνει», μὰ «βάζω σημάδι σὲ συγκεκριμένα πού (ἐν μέσῳ ἄλλων καί γιά συγκεκριμένους ἐκτιθέμενους λόγους) πρέπει νά προσεχθοῦν ἰδιαίτερα», μόνον ἀνάλογες «ἐπισημάνσεις» εἶναι ἄξιες προσοχῆς-ὑπολήψεως — αὐτονοήτως, ἀφοῦ μόνον τέτοιες προάγουν τὸ λόγον σ’ ἐπιστημονικὴ περιωπὴν! Πῶς νά δεχθοῦμε, κυρία, πῶς ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ σεῖς, ἀρκεῖσθε ν’ ἀμολᾶτε ἐπὶ δικαίους καί ἀδίκους ἀναπόδεικτες «ἀνακρίβειες, ἀνεπιστημονισύνες, καπηλίες, ἀτεκμηριωσύνες, χονδροειδῆ λάθη, ὑπέρογκες ἐθνικὲς καί ἐπιστημονικὲς μπλόφες»;

Ἐπίσης: προκειμένου νά δηλώσετε ἱερῇ τὴν ἀγανάκτησί σας γιά τὸ «ἀνίερνον» τῆς «κᾶκιστης» (πῶς δηλαδὴ ὄχι κατὰ περίστασιν μὰ κατ’ ἀρχὴν προβαίνετε σὲ ἀνάλογες «ἀνακοινώσεις» ἀσχετῶς τυχὸν σύνδεσης μέ... «χρηματοδότηση-ἀδρῆ ὅπως φάνηκε-...»), παρακαλοῦμε ὅπως μᾶς γνωρίσετε καμμιὰ... δεκαριά ἀπ’ αὐτές, πού, ὅπως ἔχουμε κάθε λόγο νά λογαριάζουμε, ἀλλεπάλληλες ἔχει κάμει ὁ Τομέας σας καί ἔχετε σεῖς ὑπογράψει... [Ἄν θυμηθῆτε τίς «ἐκδοτικές μας συνήθειες», ὅτι «τὸ φαινόμενο δέν εἶναι, δυστυχῶς, πρωτοφανές, οὔτε κἂν σπάνιο...», θ’ ἀντιληφθῇτε πολὺ εὐκόλα ὅτι «σᾶς δίδουμε χέρι» νά προσκομίσετε σημαντικότερον ἐπιχείρημα, βεβαιωτικὸν τόσο τῆς ἀδολίας τοῦ Τομέα σας ὅσον καί τῆς ἀντιλήψεώς του περὶ εὐθύνης... Ὅσον ἀφορᾷ στὴν περίπτωσι πού ἀμφισβητεῖτε τὸ ἀνάστημά μας, τάχα μου «ποιοί εἰσθε σεῖς πού μᾶς ζητᾶτε νά προσκομίσουμε...»;], σᾶς ἀπαντοῦμε: Ὅχι ἄλλοι, μὰ οἱ ἴδιοι πρὸς τούς ὁποίους «ἀνακοινώνετε», δηλαδὴ αὐτὸς τοῦτος ὁ Ἑλληνικὸς λαός, πού ἐλπίζω νά μὴ τὸν θέλετε αἰώνια... τζορτζίνα καί πιόνι].

Ἐπίσης: Διαπιστώνουμε εὐτελῶς δόλια τὴν «ἀνακοίνωση» τοῦ Τομέα σας σ' ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν φράσιν «μῖς ἀπὸ τῶν εὐγενικότερων μορφῶν τοῦ νεοελληνικοῦ λόγου»! Ὅτι ἐδῶ ἀποσκοπεῖται ν' ἀντιπαρθεῖ στὸν «καλὸν» Σολωμὸν ὁ «κακὸς» Νικολόπουλος... Μὰ τὸ σοβαρὸν, κυρία, εἶναι τὸ ὅτι, ἂν ὁ Τομέας σας δὲν ἐκθέσει τοὺς λόγους χάριν τῶν ὁποίων βεβαιώνει τὸν Σολωμὸν «εὐγενικότατη μορφή», ἀδικεῖ (ἐδῶ, ὅχι στὸν ἀτυχῆ κ. Νικολόπουλον, ἐπισημαίνεται ὄντως «ἐθνικὰ ἐπιζήμια» — ὅ,τι)... Γιατί; Μὰ ἐπειδὴ

ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς παρασύρεται στὴν ἥττα τῶν
ἰνδαλμικῶν διαιωνίσεων, στὴν τυφλοσυρτική
προσκύνῃσιν κ' ἡλίθια λιμπροντορίασι
καθηλωτικῶν-θεματικῶν ἀντιγραφῶν, ἐπαναλήψεων,
ἀναμασημάτων!

Συμπέρασμα:

Μὲ τὴν «ἀνακοίνωσή» σας, κυρία, ὁ Τομέας δὲν φανερώνει τὴν «κακότητα» τοῦ ἔργου τοῦ κ. Νικολόπουλου (ποῦ ἐμεῖς δὲν ἔχουμε λόγους νά... ἀμφισβητοῦμε), ἀλλὰ, λαδώνοντας **φορμαλιστικά** τὰ γρανάζια τῆς νεοελληνικῆς ἀκαμωσύνης, φαρνιεντισμοῦ, ἀναξιότητος, αὐτοφονικοῦ γαιοπυρμιχθτισμοῦ, δηλοποιεῖ τὸ γούστο τοῦ (Τομέα) γιὰ τὸ ἔργο —τάχα μου αὐτὸ εἶναι ἔγκυρη πληροφόρησις (τουτέστι ἐπιστημοσύνη — ποῦ ὅμως, ἐδῶ, ἀντλείται ἀποκλειστικὰ ἀπὸ... **πτυχίον καὶ θέσιν**)... Ἀλλά, κυρία, ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς

ἐπιστημονικοῦ φωτισμοῦ

ἔχει χρεῖαν — ὅχι, διόλου, ὅσων γουστάρουν νὰ περάσουν στὴν πιάτσα οἱ ἐξορύσσοντες τὸ προσήκον κύρος ὁποθενδήποτε

πλὴν τοῦ ἰδίου τοῦ λόγου **ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ** καὶ πανεπιστημιακοὶ Δάσκαλοι!

Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ὑποστηρίξουμε **υποχρέωσιν** ὅχι μόνον τὴν καταγγελίαν μὰ καὶ τὴν γελοιοποίησιν-ἐκμηδενισμόν ἔργων, στὰ ὁποῖα ἀναγνωρίζεται-ἐπισημαίνεται-**μαρκάρεται ἀρνητικότης**! [Εἶναι ἀπορίας ἄξιον τὸ ὅτι στὴν «ἀνακοίνωσή» διαφαίνεται ἀντίθετη τοποθέτησις —ὅτι δηλαδὴ δέχεσθε νὰ ὑποσκάπτει τὴν ἐλληνικὴν ἀνάσα ἡ ἀρνητικότης ἀπὸ φόβον, μὴ σὰς κατηγορήσει ἐπὶ.. ἀντιδημοκρατισμῷ **συγκεκριμένο κέντρο ἀποφάσεων** περὶ τὰ «πνευματικά»! Ἀλλὰ τί λοιπόν; Ὅχι ἀρχὲς μὰ κατὰ τῶν περιστάσεων ὑπολογισμοὶ μᾶς φέρουν; Τέτοιοι Δάσκαλοι εἴμαστε; Ἄν εἴμεθα βέβαιοι πὼς ὁ Νικολόπουλος ἀρνητικὸν κομίζει, γιατί δὲν πρέπει νὰ ζητήσουμε, σ' ὅ,τι μᾶς ἀφορᾷ, τὸν ἀποκλεισμόν του; Ἄν ἔχετε κάποιον... **ἐπιχείρημα**, κυρία, **προσοχή** μὴ παγιδευθῇτε μόνον — μολονότι δὲν τὴν στήσαμε ἐμεῖς, **υπάρχει παγίδα...**].

Ἀλλ' αὐτό, εὐνοήτως, μόνον ἐφ' ὅσον καθιστοῦμε εὐχερῶς ὁρατὰ ὅσα καταγγέλλουμε — μόνον ἐφ' ὅσον τὰ **συνάπτουμε στὴν καταγγελία** (χονδροειδῆ λάθη κ.λπ.)! Ὅτ' εἶναι ὕβρις οἱ οἰονεῖ ἄξιοι νὰ διδάσκουν ἀπὸ ἀκαδημαϊκὴν ἐδρὰ ἐπιστήμην, **ἥθος, φρόνημα**, νὰ διασύρουν σκαιῶς, **χωρὶς αἰτιολόγησιν**, ἐργασίαν, ποῦ τουλάχιστον ὁ ὄγκος τῆς (μαρτυρικῆς συνέπειας τὸ λιγότερον) δὲν προδιαθέτει εἰς ἀσυζητητὴ ἀπόρριψιν!!!

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κομίζεται «ἐπιχείρημα» ὁ αὐτεπάγγελτος, αὐτόβουλος, αὐτογνώμων ἐτσιθελισμὸς — «γιὰ νά... μὴ μακρηγοροῦμε»! Ὅχι, κυρία. Νὰ μακρηγορήτε! Πρῶτον, ἐπειδὴ «μακρηγορία» εἶναι ὁ **διεξοδικὸς λόγος**, ὁ κατάλληλος εἰς διέξοδον καὶ, δεύτερον, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἐπιτρεπτὴ ἡ ἐξόντωσις ἀκόμα κι αὐτοῦ ποῦ τὴν ἀξίζει, ἂν δὲν **προσκομίζονται στοιχεῖα**! Ἐξ ἄλλου ἐδῶ δὲν ἦταν διόλου ἀπαραίτητη ἡ... μακρηγορία, ἐφθανε νὰ παραθέσετε **εἴκοσι ἐκ τῶν «χονδροειδῶν λαθῶν**... Καὶ μὴ ξεχνᾶτε πὼς στὴν «ἀνακοίνωσή», ὅχι σ' αὐτὰ ποῦ δὲν εἶπατε μὰ σ' αὐτὰ ποῦ εἶπατε, **υπάρχει ἀρχικὰ μὲν συμφόρησις «ἀφοριστικῇ»** (ἐπάλληλοι προσδιορισμοὶ χωρὶς θεμελίωσιν-ἐξήγησιν), ἀκολούθως δὲ

περιτολογία-ματαιολογία — πράγματα για τὰ ὁποῖα δὲν «πέφτει λόγος» (ἰδιαίτερος) στὸν Τομέα σας, ὅπως, ἐλπίζουμε, θ' ἀποδείξουμε στὴ συνέχεια...

Συνέχεια «ἀνακοίνωσης»:

«Ὁ Τομέας μας ἔχει πικρότατη ἐμπειρία τῶν ψυχῶν μὲ τὰ ὁποῖα χρηματοδοτεῖται ἀπὸ τὸ Κράτος ἢ πανεπιστημιακὴ ἔρευνα. Ἐν τούτοις δὲν θὰ εἶχε καμιά ἀπολύτως ἀντίρρηση νὰ ἐνισχύονταν ἀπὸ τοὺς κρατικούς ἢ τοὺς πιστωτικούς ὀργανισμούς ἀξιεπαινεὶς ἰδιωτικές ἢ καὶ ἐρασιτεχνικὲς ἀκόμα πρωτοβουλίες. Ὑπὸ ἕναν ἀπαράβατο ὅμως ὁρο: ὅτι θὰ ἐξασφαλισθεῖ ἕνας ἀκριβοδίκαιος τρόπος γιὰ τὴν ἀξιολόγηση καὶ τὴν κρίση τῆς σοβαρότητας τῶν ἐρευνητικῶν αὐτῶν προσπάθειῶν ἀπὸ ὑπεύθυνες κριτικὲς ἐπιτροπὲς εἰδικῶν. Γιατὶ εἶναι ἀπαράδεκτο σὲ μιὰ εὐνομούμενη πολιτεία ἡ χρηματοδότηση τῆς ἔρευνας νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ γούστα ἢ τίς γνωριμίες ἐπιστημονικὰ ἀναρμοδίῳ προσώπων καὶ οἰκονομικῶν παραγόντων.

» Ἄν εἶχε στοιχειωδῶς τηρηθεῖ αὐτὴ ἡ ἐνδεδειγμένη καὶ ἐντιμὴ διαδικασία, ἡ Ἑθνικὴ Κτηματικὴ Τράπεζα δὲν θὰ «ἐγκαινίαζε μ' αὐτὸ τὸν τρόπο τὴν παρουσία της στὸ χῶρο τοῦ πολιτισμοῦ», κατὰ τὴν ἔκφραση τοῦ Διοικητοῦ της, μὲ τὴ χρηματοδότηση δηλαδὴ — ἀδρῆ, ὅπως φάνηκε — μιᾶς πράγματι «ὑπέρρογκης ἐθνικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς μπλόφας», ὅπως καίρια χαρακτήρισε τὴν ἐν λόγω ἔκδοση ὁ Καθηγητὴς τῆς Νεοελληνικῆς Φιλολογίας κ. Γ.Π. Σαββίδης (Τὸ Βῆμα τῆς Κυριακῆς, 1.1.1989).

» Ὡς πανεπιστημιακὸς Τομέας Νεοελληνικῶν Σπουδῶν μπορούμε ἴσως ν' ἀδιαφορήσουμε ἂν ἀπλῶς διακυβεύεται τὸ κῦρος ἐνὸς ὑπουργείου ἢ ὅταν διασκορπίζονται τὰ χρήματα μιᾶς τράπεζας. Στὴν περίπτωσι δὲν τῆς ἀπίστευτα κακῆς αὐτῆς ἔκδοσης, ἡ βαρύτερη ἀπ' τὶς εὐθύνες μας, ποὺ συνδέεται μὲ τὴν παιδεία τῶν νέων καὶ γενικότερα τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, μᾶς δίνει τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαιτήσουμε κανένα ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀνεύθυνα καὶ γεμάτα λάθη βιβλία, ποὺ ἡ Ἑθνικὴ Κτηματικὴ Τράπεζα σκοπεύει νὰ διαθέσει ἀφιλοκερδῶς, νὰ μὴν καταλήξει σὲ σχολικὴ, κοινοτικὴ ἢ δημοτικὴ βιβλιοθήκη.

Ἡ Διευθύντρια τοῦ Τομέα Μεσαιωνικῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τοῦ Τμήματος Φιλολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Ἑλένη Παχίνη-Τσουτσάνογλου
Ἀναπληρώτρια Καθηγήτρια
Νεοελληνικῆς Φιλολογίας»

Παρατηρήσεις:

Ἀπὸ δὴ καὶ πέρα ἐνεργεῖτε πιά ὄχι ὡς φιλόλογος — ὅσα λέτε δὲν ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἐπιστήμη, θέσιν, ἀρμοδιότητα, χῶρο σας. Δὲν χρήζουν συνεπῶς σχολιασμοῦ. Θὰ μείνουμε ὅμως σὲ κάποιες παρατηρήσεις γενικῆς μορφῆς — αὐτὲς ποὺ θὰ ἔκανε οἷοσδήποτε σκεπτόμενος ἄνθρωπος:

α) Εἶναι γνωστὸ πῶς, κατὰ κανόνα, «ἀξιοποιοῦνται» ἀπ' τοὺς παντοειδεῖς παρ' ἡμῖν «Τομεῖς» οἱ «χρηματοδοτήσεις ἀπὸ τὸ κράτος»: βαρύτιμα χαλιά, πολυτελῆ ἐπιπλα, διακριτικὰ μαπράκια γιὰ τὸ ...ἐθνικότατο σκάτς καί... ὑπερωρίες!..

β) Τερατῶδες, κυρία, ἂν ἐπιμείνετε πῶς ἡ Χώρα δὲν ἔχει περιέλθει σὲ πλήρως ἀδιέξοδον ἀκριβῶς λόγῳ... ὑπερεπάρκειας «ἐνδεδειγμένων καὶ ἐντιμῶν διαδικασιῶν» [ἐδῶ συνάγονται ἀνέντιμες;...], «ἀκριβοδίκαιων τρόπων», «ἐπιστημονικῆς ἀρμοδιότητος» καὶ λοιπῶν... Εὐνομούμενη, ὅπως σεῖς τὴ βλέπετε, κυρία, ἡ Χώρα πεθαίνει ἀκριβῶς, ἐπειδὴ τὰ πάντα... «βαίνουν καλῶς» — ἀκριβῶς ἐπειδὴ οἱ ἀτέλειωτες «ἐντιμες διαδικασίες» κ' «ὑπεύθυνες κριτικὲς ἐπιτροπὲς εἰδικῶν» διαγκωνίζονται (σκοτώνονται...) νὰ χαλαλίσουν τὸν ἑαυτοὺς κουρμπάνι γιὰ... χάρι της!!

Κατὰ τὰ λοιπὰ δὲν μένει παρὰ νὰ φιλήσουμε σταυρὸ πὼς προσωπικὰ εὐδαιμονοῦμε μακάριοι: Γιατὶ νὰ μᾶς ἀνησυχεῖ ἡ «διακύβευσις τοῦ κύρους ἐνὸς ὑπουργείου» ἢ «μιάς τράπεζας ποὺ διασκορπίζονται τὰ λεφτά της», ὅταν, βασιμάνης ἀκοίμητος, φίδι κολοβό, γρηγορεῖ ὁ... Τομέας τῶν Φιλολόγων Ἑλληνιστῶν τοῦ Ἀριστοτελείου; Γι' αὐτὸ σᾶς λέω σᾶς εὐγνωμονοῦμε: Ρίχνουμε κάτι νήδυμους, κάτι λυσιμέριμνους...

Κι' ἀλήθεια: «ἀκριβοδίκαιοι τρόποι», «ὑπεύθυνες κριτικὲς ἐπιτροπὲς εἰδικῶν» καὶ τὰ λοιπὰ «τούτοις ὅμοια» τὰ συνδέετε μὲ τίποτε... παλιοερασιτέχνες ἢ, ἀντίθετα, ἀποκλειστικὰ μὲ τοὺς «Ἑλληνιστὲς τοῦ Τομέα»; Ρωτῶ, ἐπειδὴ, ἂν πρόκειται γιὰ τὸ δεύτερο, καιρὸς νὰ τὸ μάθετε: ἀκριβῶς αὐτοὺς δὲν ἔχουμε λόγους νὰ ἐμπιστευόμεθα — ἀφοῦ ἐλόγου τους, ἀναλαμβάνοντες νὰ κρίνουν λόγον, προκειμένου νὰ συνταξιοδοτήσουν λογοτέχνην, τὰ καταφέρνουν νὰ κρίνουν... ἀγωνιστικότητα καὶ νὰ συνταξιοδοτοῦν... ἀγωνιστὴν! Διαφωνεῖτε ἐδῶ, κ. Παχίνη, ἢ μήπως νιώθετε τώρα προδομένη καί... σκηνοθετηθεῖσα ἀπ' τὸν κ. Γ.Π. Σαββίδη; Δὲν θὰ ἦταν παράξενο, κ. Παχίνη, μετὰ ἀπ' αὐτὸ νὰ ἐπιμένετε στὶς «ὑπεύθυνες κριτικὲς ἐπιτροπὲς εἰδικῶν» — στὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ποιὸς χρηματοδοτεῖ ποῖον; Τί δουλειὰ ἔχει, κ. Παχίνη, ν' ἀναλώνεται μέ... χρηματοδοτήσεις καὶ τραπεζικὲς «ἐπιχειρήσεις» ἢ... Φιλολογία κ' ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα;

γ) Κρίνοντας ἀπ' τὴν παράδοξα ἄλalon περὶ «σκανδάλου Σολωμοῦ» ἀνακοίνωση» τοῦ Τομέα, ὑποθέτουμε μιὰ τουλάχιστον «τοιαύτην» γιὰ κάθε θέμα τῆς τόσο διαφημιζόμενης «πανεπιστημιακῆς σας ἔρευνας». Παρὰ ταῦτα δὲν εἶδαμε καμμία στὸ «Βῆμα». Νὰ ὑποθέσουμε πὼς ἡ σπουδαιότης τῶν θεμάτων γιὰ τὸν Τομέα συμπίπτει ἐκ τύχης μὲ τίς... «χρηματοδοτήσεις-ἀδρεῖς» κ.λπ.;

δ) Ὑποθέτοντας ἀξιόλογα σὲ βαρύτητα-ἔκτασιν τ' ἀποτελέσματα τῶν ἐρευνῶν τῶν «Νεοελληνιστῶν τοῦ Τομέα», ἐρωτοῦμε: αὐτὸ τὸ ὅποιον ἀμύνετε-διεκδικεῖτε εἶναι κάτι ποὺ διαφεύγει τὴν προσοχὴ ἡμῶν τῶν ἀνάξιων, ἢ ἡ δημοσίευσίς τους (ἀποτελεσμάτων); Ἄν πρόκειται γιὰ τὴν τελευταία, ἡ ταπεινότης μας πιστεύει πὼς οἱ ὄντως ἐρευνηταὶ (παντὸς συναφοῦς «Τομέα») ὑπάρχουν, γιὰ νά... γράφουν — ὄχι γιὰ νά... διαχειρίζονται.

Ἀκριβῶς πὼς ἡ δουλειὰ τους, ἡ τέχνη τους, εἶναι ἡ ἐρευνητικὴ κι ὄχι ἡ διοικητικὴ, διαχειριστικὴ... Ποὺ θὰ εἰπεῖ, πὼς οἱ ἐρωτευμένοι μὲ τὴν τέχνη τους ἐρευνηταὶ δὲν θ' ἄφηναν τὸ γάμο νὰ πᾶνε γιὰ πουνάρια, δὲν θὰ δέχονταν μὲ κανένα τρόπο τὴν ἀνάληψιν (ἔτσι κι ἄλλως φορτικῶν!) διοικητικῶν-διαχειριστικῶν εὐθυνῶν — θ' ἀμύνοντο τοῦ χρόνου τους, τοῦ δικαιώματός τους νὰ εἶναι ὁ ἑαυτός τους!.. Λέγω λοιπὸν πὼς ἡ «ἀρμοδιότητα» τοῦ ὄντως ἐρευνητοῦ τελειώνει ἐκεῖ ποὺ τελειώνει κάθε «ἐργασία» του — ὄχι στὴν ἐκδοσί της!

ε) Δημοσίευσε ποτὲ ὁ Τομέας σας ἀνακοίνωση» γιὰ λάθη καὶ ἀνακρίβειες σχολικῶν βιβλίων, δηλαδὴ ἐργασιῶν «ὑπεύθυνα ἐπιστημονικῶν» ποὺ πέρασαν στὴν παιδεία «ὑπεύθυνη ἐπιστημοσύνη», «ὑπεύθυνα ὄργανα» καὶ «ὑπεύθυνες κριτικὲς ἐπιτροπὲς εἰδικῶν» — δηλαδὴ συνάδελφοί σας φιλόλογοι;

στ) «Ὡς Πανεπιστημιακὸς Τομέας Νεοελληνικῶν Σπουδῶν» (ἢ ἄλλως) ἐνδιαφερόθηκατε ποτὲ γιὰ τὴν καταγωγὴ τοῦ νῦν ἀλφαβήτου — ἂν ὄχι, τί ἄλλο θὰ ἔπρεπε νὰ εἴσθε γιὰ νὰ ἐνδιαφερόθητε; Πολὺ περισσότερο ποὺ συνάδελφοί σας (Μπαμπινιώτης, Τομπαΐδης...) ὄχι μόνον διδάσκουν φοινικικὴ τὴν προέλευσί του

ἀλλὰ καὶ ἀποκρύπτουν ὁλόκληρα κεφάλαια ἀπὸ σχετικὲς ἐργασίες παλιότερων καὶ ἀξιῶν ἐπιστημόνων (Ἀνδριώτη) ἢ περικοπὲς (Σετᾶτου) — ἀποσιωποῦντες καίρια συμπεράσματα πλήθους κορυφαίων ξένων γλωσσολόγων — ἀληθινῶν ἐρευνητῶν, τοῦ διαμετρήματος ἐνὸς ἑβανς λογουχάριν; Πολὺ περισσότερο, λέγω, ποὺ οἱ Ἕλληνες Φιλολόγοι ἔχουν πεισθεῖ («ὁ θεὸς νὰ βάλῃ τὸ χέρι του...») πὼς ἡ σύμπηξις ἀλφαβήτου ἀρμόζει σέ... πρᾶμα τευτάδες, ἀλλ' ὄχι στὴν προαίωνια γονιμότητα ποῦ, γενιὰ τὴ γενιὰ, ἐτοίμασε κ' ἔχτισε τὴν ἐκρηκτικὴν ἐκείνην ἀρίστευσι σὲ φιλοσοφικὴ προσέγγισιν, ἐπιστημονικὴ διακρίβωσιν-προδιαγραφὴ καὶ αἰσθητικὴν ἀρμονικότητα, πλαστικότητα, συμμετρίαν;

ζ) Πώς δικαιολογείται τόση ευαισθησία για τὰ περὶ Σολωμοῦ *«ἀναμασήματα»* μὲ δεδομένην τὴν ὑπαρξὶ ἀπείρων σοβαρότερων προβλημάτων, ποὺ αἰτιολογημένως ἀπασχολοῦν τὸ σημερινὸ στοχαστικὸν ἄνθρωπο — βλέποντα τὴ Ζωὴ νὰ χάνεται, τὸ ἀστέρι νὰ φθίνει; Πῶς δὲν δημοσιεύσατε «ἀνακοίνωση» ὅταν καταγγέλληκαν πέντε συνάδελφοί σας (μὲ τὰ ὀνόματά τους!) γιὰ

«συγκεκριμένες ἐν σειρᾷ καὶ κατὰ συρροὴν ἀσυναρτησίες — εἰς ἀποβλάκωσιν-εὐνοχισμόν τῶν μαθητῶν Λυκείου» [ὡς ἀκριβῶς εἶχε ὁ τίτλος (!)] τοῦ σχετικοῦ δημοσιεύματος — κριτι-

κῆς ἀνάλυσης ἐπὶ τοῦ συγκεκριμένου βιβλίου τους «Ἑρμηνευτικὲς ἀναλύσεις κειμένων Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας γιὰ τὴ δευτέρα Λυκείου» — Α' Μέρος, σελίδες 592]. Καὶ καλὰ, οἱ ἔχοντες προσωπικοὺς λόγους, νὰ σιωπήσουν... ἀρειμανίως, ἑλληνικότατα!.. Μὰ οἱ τρίτοι; Οἱ «Ἑλληνιστὲς τοῦ Τομέα»; Μόνον γιὰ... «εὐγενικότατες μορφές» καὶ «χρηματοδοτήσεις» ἔχουν χυμούς, δύναμι, ευαισθησίαν;

η) Τὸ περίπυστον ποίημα τοῦ Καβάφη «Ἰθάκη» (ἔνα ἀπ' τὰ λίγα ποιήματά του, ποὺ γιὰ τοὺς γνωστοὺς λόγους «προσφέρεται» γιὰ τὸ σχολεῖο — κατὰ τὴν ἀντίληψιν αὐτῶν ποὺ τὸ πέρασαν «διδασκτεο») [! — τὸ θαυμαστικὸ ἐπειδὴ μόνον Ἑλλήνες Δάσκαλοι (εὐνοῦχοι κι ἀνίδεοι!) **μποροῦν νὰ τό... «διδάσκουν»...**] «διδάσκεται» στὰ σχολεῖα ὡς... **ἀριστοῦργημα!!** Νὰ ὅμως ποὺ ἔχει καταγγελεῖ (καταγγελία ποὺ δὲν προσεβλήθη ἡ βαρύτης καὶ ἐγκυρότητά της)

«διαβρωτικὸ, ψυχοφθόρο καὶ γιὰ τὰ σκουπίδια, λυδία λίθος ποὺ βγάζει ξένη, ἀναρμόδια, ἀσχετὴ τὴ φιλολογικὴν ἐπιστήμη, λαθρεπιβάτισσα τὴν πνευματικὴν ἡγεσία καὶ σὲ προχωρημένη κάμψι τὴ φυλετικὴ μας ὁρμή»!

Ὁλόκληρος Τομέας **χωρὶς θέσιν κ' ἐδῶ!**... Θαρσεῖτε οἱ πατεράδες; θὰ σώσουν τὰ τέκνα σας τὰ ἑκάστοτε νέα «Ἄπαντα» τοῦ παλιοῦ κόμητα... Ἄ, πῶς πάει χαμένη ἡ ἑλληνικὴ ἐπιστημοσύνη καὶ εἰδικότης... Ποῦ ξοδεύεται...

θ) Καὶ τί λοιπὸν κρίνετε-νομίζετε, κ. Παχίνη; Πῶς ἡ συνείδησις (ἐπὶ) τῆς σύστασης («συμπαγές, γαιῶδες, σκληρὸ σῶμα ἄνευ μεταλλικῆς στίλβης») θὰ προχωροῦσε στὴν ὀνομάτισιν «πέτρα» (λίθος), ἐπειδὴ συνέτρεχαν κωδικὲς σημασίες, ἢ μήπως ἐπειδὴ ἡ ὀνομάτισις ἐπεβλήθη «συμβατικὰ» — ποιοὶ τάχα ἀνέλαβαν αὐτὴ τὴ δουλειὰ καὶ πῶς; Καὶ ξανά πάλι τί νομίζετε; ἡ συνείδησις (ἐπὶ) τῆς σύστασης «λάδι» ποὺ ἔβγαίνει (ἀνέβλυζε) ἀπ' τὴν «πέτρα» θὰ προχωροῦσε μάτα, δυνάμει, στὴν ὀνομάτισιν «πετραλάδι», συντρεχουσῶν πάντα τῶν κωδικῶν σημασιῶν ἢ θὰ περίμενε... νονοὺς καὶ παπᾶδες; Κι ἀκόμα μιὰ φορά, τί ξάνα νομίζετε; πῶς ἡ συνείδησις (ἐπὶ) τῆς νεώτατης σύστασης «κινητήρ», πάλι συντρεχουσῶν τῶν κωδικῶν σημασιῶν, θὰ **προχωροῦσε ἀναπόφευκτα** στὴν ὀνομάτισιν «πετραλαδοκινητήρ» τῆς νέας, τριμεροῦς πιά, συγκρότησης, ἢ θὰ περίμενε κι αὐτὴ τοὺς... κουμπάρους — **δρακούλα νὰ τὴ βαφτίσουν;**

Λέγω λοιπόν, πῶς ἂν ὅλ' αὐτὰ γίνονταν μὲ τὶς λέξεις σὲ κατοπινούς καιροὺς, μεταγενέστερα, γιὰ τὸν θὰ εἶχαν **προηγηθεῖ τὰ ἴδια καὶ μὲ τοὺς φθόγγους**, μὲ τὰ φωνήματα — ὅταν ἡ ἀνθρωπότης ἄφηνε τὴν ἀναρθηρὰ κραυγὴ καὶ περνοῦσε στὴν **ὀργάνωσι** ὑποτυπώδους **ἐναρθρῆς** συνεννόησης; Γιὰ τὸν θὰ προσετίθετο **φθόγγος** στὸ **φθόγγον** ὡς τὴν ἐφικτὴ ἐφαρμογὴ εὐχρηστης-αἰσθητικῆς **ὀλοκλήρωσης** τοῦ **προσδιοριστικοῦ** **σήματος**;

— Μὰ πρὸς τί ὅλ' αὐτὰ;

— Γιὰ τὸ ἐδῶ σκέφθηκα, μήπως ἀκριβῶς, ἐπειδὴ ταῦτα πάντα **ἄπτονται** τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης, εἶναι ποὺ ὁ κ. Γεωργούντζος δέεται τόσον... εὐγλωττῶς! Μήπως, δηλαδή, συνειδητοποιῶν πῶς ὁ, τι ἀπομένει νὰ **ἐναντιώνεται** στὸν **ἀφανισμό** τῆς Ζωῆς εἶναι **ὄχι ἡ «ἐπιστήμη τοῦ ἐπαγγέλματός»** ἀλλ' ὁ ἔρως **«γιὰ τὸ πίσω ἀπ' τὸ βουνό»!!**.. Ἄν ὅλα, ἂν τὰ πάντα εἶναι νοθευμένα, ληστευμένα, λεηλατημένα, γιὰ τὸν θὰ διέφεραν συνθῆκες, θεσμοί, **ἐπιστήμη, «Τομεῖς»;**

Διερωτῶμαι, κ. Παχίνη; Σ' ἕναν κόσμον ποὺ ἐπωάζει ἄτιμα τὸ διὰ **βασανιστηρίων** **τέλος** τῆς Ζωῆς, τῶν παιδιῶν του, μήπως εἶναι καιρὸς νὰ ἐγκαταλειφθοῦν ὀριστικὰ ὅλες αὐτὲς οἱ

γλυκανοστιές για δῆθεν «εὐγενέστερες μορφές», «ἀκροβοδίκαιους τρόπους» (σοβαρά, κ. Παχίνη!), «ἐνδεδειγμένες καὶ ἔντιμες διαδικασίες» ἢ «ἡ πικρότατη ἐμπειρία τῶν ψυχῶν μὲ τὰ ὁποῖα χρηματοδοτεῖται ἀπὸ τὸ κράτος ἡ πανεπιστημιακὴ φιλολογικὴ ἔρευνα» — τῶν δύο σελίδων (τόσο πολλή καὶ νὰ καταποντιζόμαστε...)!

1) Καὶ τί θὰ λέγατε, κυρία, ἂν σᾶς πληροφοροῦσαμε (ἐκεῖνο πού θὰ 'πρεπε νὰ εἶχατε ἐνδιαφερθεῖ μόνη νὰ μάθετε) πῶς... φιλόλογος εἶναι πού... σπάει ὅλα τὰ ρεκὼρ ἀγλωσσίας-φλυαρίας — σὲ σημείο πού σὲ κάθε ἑκατὸ λέξεις του νὰ διαβάζουμε... εἰκοσιεννέα;...

— Πῶς αὐτό;

— 'Επειδὴ οἱ ὑπόλοιπες ἑβδομηνταμία (100-29=71) εἶναι οἱ... ἴδιες εἰκοσιεννέα, πού διαβάζουμε... πάλι, καὶ πάλι, κι ἀκόμα μισὴ φορά πάλι!

— 'Αδύνατον! "Ἄν ἦταν ἀλήθεια, θὰ... ὀνομάτιζες! Δὲν θὰ 'τρεμες τὸν Εἰσαγγελέα!

— Ρεκοντγούμαν ἡ φιλόλογος κ. "Ολγα Βότση καὶ ἡ ἀναφορά σ' ὁλόκληρο τὸ βραβευθὲν μὲ «Κρατικὸ» βιβλίο της «Κρύπτη καὶ σύνορο»...

— Μὰ ἡ κ. Βότση εἶναι διακεκριμένη καὶ πολυβραβευμένη ποιήτρια!!!

— Δὲν αὐγαταίνουν οἱ ἀριθμοί: Διακεκριμένη, ναί, πολυβραβευμένη, ναί, μὰ οἱ... εἰκοσιεννέα, εἰκοσιεννέα!.. "Ο,τι χρειάζεται δηλαδὴ, γιὰ νὰ βεβαιώνονται γεωμετρικά οἱ «ἐπισημονικές» ἀγκιστρώσεις τῶν φτενῶν καιρῶν σ' «ἀκριβοδίκαιους τρόπους», «ἐνδεδειγμένες — ἔντιμες διαδικασίες» καὶ «ὀπτεύθυνες κριτικὲς ἐπιτροπὲς εἰδικῶν»... — πού ἔρρωμέως ἀμύνει ἡ κ. Παχίνη!... [Οἱ Σαββίδειες «ἐπιεικεῖς ἐγκρίσεις» γιὰ συγκεκριμένα...

«γνήσια παρελθόντα» δὲν πᾶνε χαμένες: διατηροῦνται δυνατότητες πανεπιστημιακῶν Διδάχων, ὥστε, κανόνες, νὰ βεβαιώνουνε τήν... ἐξαίρεσι: τὸ ...ὕγιες πού ὑπάρχει στὸ ρηγᾶτο τῇ Δανιμαρκίας!]

Μὲ ὅσα ἐξετέθησαν ἐδῶ κατεδείχθη ἡ ἐπὶ συγκεκριμένων σημείων ἀκαδημαϊκὴ εὐθύνη, πού, σημειώνεται, δὲν υπερβαίνει σημαντικὰ τὴν βαρύνουσα σύνολον τὸν Ἑλληνικὸ λαό. 'Ο ἀκαδημαϊκὸς δάσκαλος (νὰ λείπουν «ἀποστολές», «ἀποστολικότητες», «λειτουργήματα», «θυσίες» — ὅποιος ἀναφέρεται σ' αὐτὰ ἀπ' τὸν ἑαυτό του νὰ τὰ ἀπαιτεῖ...) δὲν μποροῦσε νὰ ἐξαίρεται ὅσων φέρουν στὸ νεοελληνικὸ σύνδρομον μειοδοσίας, καὶ δὲν ἐξαίρεται: εἶναι ὅ,τι διδάχθη νὰ εἶναι, διδάσκει ὅ,τι διδάχθη νὰ διδάσκει — τὸ περισσότερο εἶναι δικὸς του λογαριασμός, ὅχι ἀπαιτητό!! Καὶ δὲν θὰ εἶχε ὑπάρξει τοῦτο τὸ κείμενο, ἂν ὁ Τομέας Μεσαιωνικῶν καὶ Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τοῦ Τμήματος Φιλολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου δὲν «πῆγαινε νὰ βγεῖ ἀπὸ πάνω» — μὲ τὴν «ἀνακοίνωσή» του στὸν Ἑλληνικὸ λαό. "Ο,τι ἔτσι (μὲ τὴν «ἀνακοίνωσή»), υπερβαίνοντας τοὺς κανόνες τοῦ παιχνιδιοῦ, υπερβαίνοντας τὴν ἐνέργεια-διαμαρτυρίαν «ἀρμοδίως»,

ἐπέλεγε-ἐπιχειροῦσε τὴν ἀπηλιθίωσι-παραπλάνησιν-ἐξαλλαγὴν τοῦ "Ελληνα σὲ λοβοτομηθέντα ἀντικεκράκτην — σὲ πειθήνιον «ναϊσεολα-ἱστὴν» («Ναί σὲ ὅλα»)... [Ἐδῶ ὁ νεοελληνικὸς, προπετής.. ἐν ἀμηχανία, ἀμαθής, σκυλαδικοθρεμμένος καὶ γιὰ τήν... τιμὴ τῶν ὀπλῶν ἐμμένων τυφλὰ (μὲ ἀποσιωπητικά!) στὸν πάλαι «ναϊαλλα-ἱσμόν» («Ναί, ἀλλά...»)]

στριμώχνηται ὡμὰ καὶ βάνουσα σὲ αὐτιστικόν, οἶονεῖ ἔθνοπατερικόν «ναϊσεολα-ἱσμόν»! Πῶς νὰ σὲ πρωτοκλάψω, πατρίδα μου: «Ναϊαλλαελλάδα», ἢ «Ναϊσεολαελλάδα»;

...

...

Μὲ ἀσφαλὲς πῶς σκελετὸς στὸ χῶρον τῆς «διανόησης» ὑπάρχει ἡ μείζων ποιητικὴ σύλληψις, ἐξεργασία, διατύπωσις (ὅ,τι ποιητὴς δὲν εἶπε, παραμένει ἀνεῖπωτο!) δὲν εἶναι εἰς ἀπορίαν πού ἡ ἐπιστῆμη τῆς Φιλολογίας (ἀκόμα καὶ σὲ χίλια χρόνια μὴ πλησιάζουσα τὸν κομισθέντα ἀπ' τὸν Καβάφη, λογοχάριν, οὐσιαστικώτατο λόγον!) ἀναλώνεται πάντα εἰς ἀνάκλησι προαιωνίων «Ἀπάντων» καὶ καιροφυλάκτησιν «χρηματοδοτήσεων — ἀδρῶν ὅπως φαίνεται—».

Σημειώσεις:

1) Ἡ «ἐπιστήμη τοῦ πτυχίου» (ἐπαγγελματική, καρριερίστικη, θησαυριστική «ἀγαθὼν») δὲν ἔχει **καμία** σχέση με τὴν ἔρευνα — πού εἶναι ἐρωτική ἐμμονή. Προσωπικά, πληρώνω τὸ γιατρὸ (δταν δὲν μπορῶ νὰ τὸν ἀποφύγω, ἐπειδὴ πονῶ), ἀλλὰ δὲν τὸν ἐκτιμῶ — εὐλόγως, ἀφοῦ δὲν ἔχω ἰδιαίτερους λόγους. Αὐτὸ δὲν σημαίνει πὼς δὲν θὰ φιλοῦσα τὸ χῶμα πού πάτησαν ὁ Νικολάκης Βρυώνης, ὁ Ἄλ. Δερβισιέ, ὁ Χρ. Δούκας — γιατροὶ ἦταν οἱ **μεγάλοι μου Δάσκαλοι**. Ὅμως δὲν **πουλοῦσαν** **ιατρική**... Ἀκόμα καὶ δταν πεινοῦσαν...

2) Ναι, ὥσπου καταθέσετε τὴν ἐπιχειρηματολογία σας, ὥσπου διατυπώσετε σὲ κείμενό σας τοὺς **συγκεκριμένους** λόγους πού βεβαιώνουν «**κάκιστη**» τὴν ποιότητα τοῦ ἔργου τοῦ κ. Νικολοπούλου. Ὅσο γιὰ τὸ ὅτι ὁ τελευταῖος δὲν ἀσχολήθηκε με κάτι πλεον **σύμμετρο** **τῆς ἐφιαλτικῆς ἐποχῆς** μας, ἔχει τὴν ἐξήγησί του: ὡς ἐκεῖ ἔφθανε, αὐτὸ μπορούσε, αὐτὸ ἔκρινε...

3) Ὑπενθυμίζοντας ὅτι ὀρθῶς (ἐπι)μένουμε στὴν ποσότητα, σημειώνουμε ἀνεπάρκεια ἢ σκοπιμότητα στὴν **παράβλεψη** (στὸ νὰ παραβλέπεται) ὅτι ἕνας «ἡττημένος» (θανατοποινίτης, ἰσοβίτης) ἀποδεικνύεται ἀξιεκτίμητη προσωπικότης — τί ἄλλο, δταν **μέσα** **στὴ φυλακὴ** βρίσκει τὸ σθένος νὰ ἐπιλέξει καὶ νὰ ὀρίσει εἰς ἑαυτὸν **κυριαρχικὸ ἐνδιαφέρον** τὴ μελέτη καὶ συγγραφὴν!.. Τὸ ὅτι ἀρχίζει-καταπιάνεται θέμα **ἀμελητέο** εἶναι συνάρτησις καταβολῶν, προσβάσεων, τρεχουσῶν ἐπιλογῶν — ἢ νεοελληνικὴ ἀναξίότης **Σολωμὸν τοῦ ὑπέβαλε**, δὲν εἶχε τίποτε ἄλλο...

4) Τί λόγους θὰ εἶχαμε νὰ τὸν ὑποληπτόμεθα αὐτόν; Τί θὰ τοῦ ἐκτιμούσαμε; Τίς «θυσίες» του εἰς ἀπόκτησιν τοῦ διοριστικοῦ-καρριεριστικοῦ «πτυχίου» — αὐτοῦ μόνον, ἀφοῦ αὐτὸ μόνον, ἐξ ὑπαρχῆς, σκόπευε;

5) Δηλαδή ἡ κομπιναδόρικη πρόθεσις-πολιτεία πού, ἀρχίζοντας ἀπ' τὰ μαθητικὰ χρόνια, δὲν σταματᾶ πουθενὰ καὶ ποτέ...

6) Ὁ ἐρευνητής πού τὸν φέρει ὁ ἔρως (ἐρωτικός, ἐρασιτέχνης) νοεῖται ἐν πάσῃ περιπτώσει **ἀλάνθαστος**: ἡ ἔρευνα οὐδαμοῦ καὶ οὐδέποτε σφάλει (ἀμαρτάνει), ἀφοῦ, ἔρως τοῦ ὀρθοῦ, καθαυτοῦ, στρέφεται πάντα πρὸς αὐτὸ — ἀδιάφορο ἂν **προχωρεῖ ἢ ἀνακάμπτει!** Θυμίζει τίς... σοῦστες τῆς Ρόλλε-Ρόϋς: «**δὲν σπᾶνε ποτὲ**» (ἂν, καὶ ὅσες φορές, συμβεῖ, τίς ἀλλάζει ἀμέσως τὸ ἐργαστάσιον — στέλλει τεχνίτη ὁπουδήποτε καὶ ἀμέσως)...

7) Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐπιφυλακτικὴ ἐποχὴ, πού ὅ,τι ἦταν Ἑλλάδα, κάποτε, καταποντίζεται, οἱ παπαρδέλλες περὶ Σολωμοῦ μᾶς χρειάζονται;

8) Ἀπ' τὴν ἐπιστολὴ τοῦ κ. Νικολοπούλου, πού δημοσιεύεται μαζί με τὴν «ἀνακοίνωση» τοῦ Τομέα, συνάγω πὼς σὲ δυὸ δημοσιεύματα [«Τὰ Νέα» 17 καὶ 21.1.89 — δὲν τὰ εἶδα] περιέχονται ἐπίσης χαρακτηρισμοὶ — ὅχι ἐπιχειρήματα. Ἄν ὁ κ. Νικολόπουλος εἶναι τόσο Σολωμιστὴς ὅσο τὸν ἀποδεικνύει ὁλέθριον συνήγορον ἑαυτοῦ ἢ ἐπιστολὴ του, καλὰ τοῦ... κάνουν.

Δεινίας Δικαῖος

ΧΑΡΗΣ ΧΡΟΝΗΣ

Κατὰ τὶς ἀνιούσες

*Στὴν πολυκατοικία μας
στὸν πρῶτο ὁ ἕνας,
στὸ ρετιρὲ ὁ ἄλλος.
Ἐνοικος καὶ ἰδιοκτήτης
κατὰ τὶς ἀνιούσες.
Συγκατοικοῦν ἀπλῶς
δυὸ «ποιητές».
Τῇ σιωπῇ τοὺς ράϊσαν
οἱ σεισμοὶ τοῦ '81 τὸ Φλεβάρη.
Μετὰ συνέχισαν
— γράφουν στὸ ἴδιο «περιοδικό» —
νὰ διεκτραγωδοῦν
τὴ σιωπὴ τῶν ἄλλων.*

Η ΦΡΙΚΤΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ «ΚΑΤΑΝΤΙΑ» ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΙΝΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Μια ἐπιστολή-ντοκουμέντο νεαρῆς ἐπιστήμονος

[Δημοσιεύουμε κατωτέρω μιὰ ἐπιστολή νεαρῆς Ἑλληνίδας φιλόλογου. Ἡ ἐπιστολή εἶναι προσωπική καὶ ἀπευθύνθηκε πρόσφατα πρὸς Ἑλληνίδα φίλη τῆς ἐπιστολογράφου πού ζῇ στὸ ἐξωτερικό, ἀλλὰ περιέχει τόσο φοβερά στοιχεῖα γιὰ τὴν ἔσχατη κατάντια τῆς ἀνωτάτης καὶ μέσης Παιδείας μας, στοιχεῖα ἀπορρέοντα ἀπὸ τὴν προσωπική περιπέτεια τῆς ἐπιστολογράφου ὡς νέας ἐπιστήμονος, πού ἀποτελεῖ ἓνα εἶδος φωτογραφίας τῆς ἐκπαιδευτικῆς-ἐπιστημονικῆς ἀθλιότητος πού ἐπικρατεῖ σήμερα στὸν αὐτοχρὸς αὐτὸ τόπο. Τὰ δικά μας σχόλια βεβαίως περιττεύουν].

Ἰωάννα μου, σὲ φιλῶ. Κρίμα πού δὲν μπορέσαμε νὰ συναντηθοῦμε στὴν Γενεύη. Τὸ καλοκαίρι συναντήσαμε τὸν.... πού σὲ γνώρισε ἐδῶ καὶ χρόνια. Μᾶς εἶπε πολὺ καλὰ λόγια γιὰ σένα. Τώρα εἶναι καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο Κρήτης, στὸ Ψυχολογικὸ Τμῆμα. Τὸν συναντήσαμε στὶς Σπέτσες καὶ μετὰ πάλι, ἐντελῶς τυχαῖα, σ' ἓνα κατάστημα στὴ Θεσσαλονίκη. Ἐρχονταν ἀπὸ μιὰ ἐπίσκεψη στὸ Ἅγιο Ὅρος. Θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐλάχιστους πνευματικούς ἀνθρώπους στὸ χῶρο τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου. Δυστυχῶς μὲ τὶς ἀλλαγές πού ἔχουν γίνει τὰ τελευταῖα χρόνια ὅλες οἱ βαθμίδες τῆς ἐκπαίδευσης — καὶ εἰδικότερα τὸ Πανεπιστήμιο — ἔχουν ὑποστῇ τρομακτικὴ κατὰπτωση.

Ἀπὸ πέρυσι διδάσκω στὸ Γυμνάσιο καὶ στὸ Λύκειο. Ἡ κατάσταση εἶναι ἀπερίγραπτη. Οἱ μαθητὲς τῆς Γ' Γυμνασίου δὲν ἔχουν μάθει ἀκόμη νὰ διαβάζουν καὶ νὰ γράφουν!! Ὅσοι προχωροῦν γιὰ ἀνώτερες σπουδές, εἶναι ὑποχρεωμένοι, γιὰ νὰ μάθουν κάτι, νὰ πληρώνουν πάνω ἀπὸ 2.000 τὴν ὥρα σὲ καθηγητὲς-φροντιστὲς. Καὶ πάλι μαθαίνουν μόνο τὰ ἀπολύτως ἀπαραίτητα. Ἐχω κι ἐγὼ μερικοὺς μαθητὲς κυρίως στὴν ἔκθεση. Φαντάσου ὅτι ἀρχίζω ἀπὸ τοὺς κανόνες τῆς γραμματικῆς σὲ παιδιὰ τῆς τελευταίας τάξης τοῦ Λυκείου!!! Δὲν μποροῦν νὰ ἀρθρώσουν ἢ νὰ γράψουν μιὰ σωστὴ πρόταση. Ἐπίσης θὰ πρέπει νὰ λάβης ὑπόψη σου ὅτι πρόκειται γιὰ μαθητὲς τοῦ 19 καί.

Στὸ Πανεπιστήμιο πάλι ἔχει δημιουργηθῇ μιὰ ἐντελῶς ἀπαράδεκτη — ἀπὸ ἀποψη ἀνθρωπιᾶς, γιὰ νὰ μὴν πῶ γιὰ τὰ ὑπόλοιπα — κατάσταση. Οἱ ἄλλοτε «βοηθοὶ» ἔχουν γίνει τώρα «καθηγητὲς». Τέλειωσαν τὶς διατριβές τους σὲ χρόνο μηδέν (ἐνῶ πρὶν τοὺς ἢ τὶς παίδευαν ἐπὶ δεκαετίες), χωρὶς ἐργασίες ἀνέβηκαν τὴν κλίμακα «λέκτωρ», «ἐπικουρὸς» κλπ. ἢ «καθηγητὴς», «Α»-«Β» κ.ο.κ. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ἀπὸ τὸ 1984 καὶ μετὰ πῆραν στὰ χέρια τους τὴν τύχη τῶν σχολῶν καὶ τῶν τμημάτων καὶ ἀκόμη χειρότερα τῶν «Τομέων». (Δὲν ὑπάρχει πιά π.χ. «Γλωσσολογικὸ Τμῆμα», ἀλλὰ «Τομέας» πού ἐντάσσεται στὸ «Φιλολογικὸ Τμῆμα» καὶ μαζί μὲ ἄλλα τμήματα στὴ Φιλοσοφικὴ Σχολή).

Ἐκεῖ μέσα (στὸν Τομέα) ἔχουν μεταφέρει καὶ ἐδραιώσει τὴ χρόνια μιζέρια, κακία, καθυστέρηση καὶ τὴν ἐπιβάλλουν μὲ τὴ σειρά τους στοὺς νεώτερους. Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ στὸ παρελθόν, ἀλλ' οἱ καθηγητὲς καὶ οἱ «ἔδρες» ἦταν ἐλάχιστα

στες και είχαν όλη τήν ευθύνη. Τώρα ή «μάζα» του Τομέα έχει καταργήσει κάθε «προσωπικότητα». Η ανύπαρκτη «συλλογική ευθύνη» είναι ελεύθερη να «εγκληματή» όσο θέλει, χωρίς να δίνει λόγο πουθενά. Φυσικά, εφόσον πρόκειται για μάζα, άγεται και φέρεται από «άρχηγους» — επιτήδειους δηλ. αρχηγούς κλικών, οί όποιοι συνήθως είναι ένταγμένοι σε κόμματα και είναι εγκαθetoί τους στα Πανεπιστήμια με κυριώτερο στόχο τόν αποπροσανατολισμό της νεολαίας — εκτός, βέβαια, από τήν επιδίωξη τών προσωπικών συμφερόντων (κονδύλια-«νόρε»-έξυπηρετήσεις κ.λπ.) τών ίδιων τών «αρχηγών» και της παρέας τους.

Σήμερα, αν δεν είσαι της ίδιας πολιτικής αποχρώσεως (όποιασδήποτε, π.χ. στο Γλωσσολογικό επικρατεί τó ΚΚΕ έσωτ., εύρωκομμουνιστές, ενώ στο Ποιμαντικό Τμήμα της Θεολογικής ή Ν. Δημοκρατία κλπ.) ή ύποχείριο τών όρέξεων ή «ανάγκών» (όπως τά λένε — ώμά — τώρα) ήτοι: σεξουαλικών, οικονομικών (ξέρεις ότι παίρνουν δώρα και χρήματα από πλούσιους φοιτητές και διάφορες σεξουαλικές έξυπηρετήσεις από άτυχες φοιτήτριες) αυτών τών φρικαλέων ύπαλληλίσκων, αποκλείεται να δής μιá άσπρη μέρα. Τό πτυχίο ίσως τó πάρης, αλλά για παραπέρα δεν γίνεται τίποτε. Ός παράδειγμα ή περίπτωση μου. Από τó 1980 με κρατική ύποτροφία άρχισα τήν διατριβή μου. Τέλη 1984 είχα τελειώσει. Τότε άλλαξε τó σύστημα. Μπαίνουν άλλα δύο μέλη (λέκτορες), ό 'Α. και ή Β. Η Β λουφάζει γενικά, αλλά ό 'Α. βρήκε εύκαιρία να εκδηλώση τόν πραγματικό του έαυτό. Από τó 1984 με καθυστερεί — έντός του πλαισίου του Τομέως. Ταυτόχρονα ή επικρατούσα κλίμαξ — με άρχηγό τόν Γ. — τόν ύποστηρίζει. Οί δύο πρώην καθηγητές έδρας Δ.-Ε., ενώ με ύποστηρίζουν έξω, μέσα στόν Τομέα — για να μη γίνουν χειρότερα «κουλουβάχατα» άπ' ό,τι είναι, μιá και είναι άσπονδοι έχθροί μεταξύ τους — επίσης σιωπούν και δέχονται τήν κατάσταση ως έχει. Οί αίτήσεις μου έπιστρέφονται με τó δικαιολογητικό ότι είμαι άκόμη στο στάδιο τών διορθώσεων. Διατριβές άλλων, που δεν έχουν άκόμη παρουσιάσει ούτε ένα αντίτυπο, τς προχωρούν, εγκρίνονται, τελειώνουν.

Όυτε σε ελεύθερη κατάσταση συνεδρίου δεν είναι σε θέση να φερθούν σαν άνθρωποι. Πέρυσι είχα παρουσιάσει μιá εργασία μου γύρω από μιá έθνογλωσσική κοινότητα της Β.Δ. Θεσσαλίας. Με αντιμετώπισαν φριχτά. Έκτός του ότι ό «πρόεδρος» με διέκοπτε συνέχεια κατά ένα άπάνθρωπο τρόπο, ό Δ. πετάγονταν κι έκανε πικρόχολες παρατηρήσεις — προτού καν ολοκληρώσω —, μιá καινούργια «έπίκουρος», που τήν έβαλε από τó παράθυρο ή κλίκα με καλοκαιρινά κονδύλια, γελούσε «πνιχτά», για να τη βλέπω! Σε μιá άλλη περίπτωση, ενώ μιλούσα, σηκώθηκε κι έφυγε επιδεικτικά με περιφρόνηση. Κανένας τους δεν έδειξε ενδιαφέρον, για να συζητήσουμε. Μόνο φεύγοντας ό Δ. με ρώτησε με περιέργεια άναμεικτη με ζηλοφθονία, πότε έκανα αυτήν τήν εργασία, πότε συγκέντρωσα τó ύλικό κλπ. Αυτά δεν τά κάνουν μόνο σε μένα. Τά κάνουν σε όλους όσοι είναι ανεξάρτητοι από τήν κλίκα. Πρώην άτομα που ένέκρινε και προωθούσε ό Δ. ως μέλλοντες συνεργάτες, αλλά που δεν τά εγκρίνουν οί σημερινοί κρατούντες, είναι σκανδαλωδώς έπιεικείς σε «δικά τους παιδιά», που πατρωνάρουν όσο μπορούν βέβαια στα πλαίσια τών δικών τους έρευνών, δουλικοί σε Άγγλους γλωσσολόγους, που τούς ξετρυπώνει και τούς καλεί ό Ζ., αδιάφοροι σ' άλλους πανεπιστημιακούς, με τούς όποιους δεν διατηρούν στενότερους δεσμούς, και από άγενείς έξω φρικαλέοι σε όσους δεν «χωνεύουν».

Εὐτυχῶς ποὺ φύγαμε ἀπ' τὴ Θεσσαλονίκη. Ξέφυγα ἀπ' αὐτὸ τὸ ζοφερὸ περιβάλλον. Ξαναβρῆκα τὴ χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἔρευνας. Βέβαια ἴσως μὲ τὴ διατριβὴ χρειαστῇ νὰ περάσουν χρόνια γιὰ νὰ τελειώσῃ ἡ διαδικασία, ἀλλὰ ξέφυγα πιά ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀπαίσιο συναίσθημα τῆς ἀποτυχίας καὶ τῆς ἀπόβριψης, ποὺ παραλίγο νὰ μὲ συνεπάρῃ. Ἔχεις γλυτώσει, Ἰωάννα μου, ποὺ ἔφυγες ἀπὸ δῶ, χωρὶς νὰ γνωρίσης ἀπὸ κοντὰ τὴ θλιβερὴ αὐτὴ κατάσταση.

Ἀκόμη κι ἓνας «ἀναγνωρισμένος» στὴν Ἑλλάδα συγγραφέας, ὅπως ὁ Β. Βασιλικὸς («Ζ»), δηλώνει στὶς ἐφημερίδες ὅτι ἔχει φύγει ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ μένει στὴν Ἰταλία (ὅπου γράφει γιὰ τὴν Ἑλλάδα), γιατί ἡ Ἑλλάδα ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι *«μίζερη καὶ στενὸς κορσὲς γιὰ τοὺς δημιουργοὺς»...* («Ἐλευθεροτυπία» 19-9-1987). Αὐτὸς ποὺ εἶχε ὅλη τὴν ἐξουσία σ' ἓναν παντοδύναμο, ἀνεξάρτητο ὀργανισμό, ὅπως ἡ ΕΡΤ (ῥαδιοφωνία-τηλεόραση), γιὰ ἄρκετὸ χρονικὸ διάστημα. Αὐτὸς ποὺ ἡ δημιουργικὴ ἔμπνευση θὰ πρέπει νὰ τὸν ἐπισκέφθηκε 1-2 φορὲς στὴ ζωὴ του καὶ ποὺ δηλώνει δημόσια: *«... τὰ πολὺ θετικὰ τοῦ ΠΑΣΟΚ στὸ δημόσιο βίο τῆς χώρας, ποὺ μαζί μὲ τὴν καλὴ ἀποχέτευση ποὺ συνετέλεσε τὴν πρώτη τετραετία, βοήθησε νὰ φύγει τὸ κληρονομημένο σκ... τῆς Δεξιᾶς καὶ νὰ ξεβρωμίσει ὁ τόπος...»*. (Τὸ σημειώνω ὡς δεῖγμα ἑκφρασης ἑνὸς «δημιουργοῦ». Φαντάσου δηλαδή, πῶς θὰ πρέπει νὰ αἰσθάνωνται οἱ πραγματικοὶ δημιουργοὶ - ἂν ὑπάρχουν ἢ δὲν ἔχουν αὐτοκτονήσῃ ἀκόμη! Καὶ ἂν ὄχι οἱ δημιουργοί, ἀλλὰ τοὺλάχιστον οἱ σκεπτόμενοι ἄνθρωποι).

Αὐτὰ ποὺ σοῦ γράφω εἶναι ἓνα μικρὸ δεῖγμα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐλαφρῶς πάσχοντα τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς. Πέρυσι γιὰ ἓνα διάστημα, π.χ., δίδασκα σ' ἓνα ἡμιορεινὸ χωριό, ὅπου σ' ἓνα ἐρειπωμένο σπίτι χωρὶς τουαλέττα, ὑπόστεγο, αὐλὴ (δρόμος, χωράφια καὶ μιὰ λίμνη ὑπῆρχε γύρω), θέρμανση, πόρτες καὶ συγκοινωνία, 85 παιδιὰ ἀπὸ διάφορα χωριά καὶ 6 ὅλοι κι ὅλοι καθηγητὲς προσπαθοῦσαν νὰ συγκροτήσουν ἓνα Γυμνάσιο. 2-3 χιλιόμετρα ἀπὸ 'κεῖ ὑπῆρχε ἄδειο ὠραιότατο οἰκοδόμημα σχολείου, στὸ ὁποῖο ὅμως δὲν πρόκειται νὰ μεταφερθῇ ποτὲ τὸ Γυμνάσιο αὐτὸ γιὰ κομματικοὺς λόγους. Τὸ χωριό, ὅπου βρίσκεται αὐτὸ τὸ καλὸ κτήριο, δὲν δίνει τόσες ψήφους ὅσες δίνει τὸ χωριὸ μὲ τὸ ἐρείπιο. Καὶ τὸ χωριὸ μὲ τὸ ἐρείπιο δὲν θὰ δώσῃ ψήφους ἐκεῖ ποὺ τοὺς δίνει, ἂν τυχὸν μεταφερθῇ ἢ εἰπωθῇ ὅτι θὰ μεταφερθῇ τὸ Γυμνάσιο ἀλλοῦ...

Ἡ κλίκα διοικοῦσε κι ἐδῶ μὲ τὴ «συλλογικὴ εὐθύνη» τοῦ συλλόγου τοῦ σχολείου. Ὁ «ἀρχηγός» μὲ τὸ βοηθό του ὅμως εἶχαν πρακτικὲς δυσκολίες, διότι ἐπρόκειτο γιὰ ὀλιγάριθμο σύλλογο μὲ 3 σχετικὰ σκληρὰ καρύδια: ἓναν τυπικὸ εὐθυνόφοβο-νομομαθῇ διευθυντῇ, ποὺ ἤθελε νὰ πάῃ μὲ τὸ νόμο, μιὰ φιλόλογο θρακιώτισσα, ποὺ ἔμοιαζε περισσότερο μὲ σκληροτράχηλὴ ἀγρότισσα παρὰ καθηγήτρια κι ἓνα ἀφηρημένο χαζοὺλὴ μαθηματικὸ, ποὺ δύσκολα ἔπαιρνε μπροστά. Ἀ! κι ἓναν «καζανόβα» ἄλλοπροσαλλο γυμναστή. Ἐμένα μὲ «περιφρόνησαν» καὶ μὲ ἀγνόησαν, ἐπειδὴ ἤμουν ἐκεῖ μόνο γιὰ δύο μῆνες. Τὸ ἴδιο «pattern» παντοῦ. Ἀπὸ τὸ μικρότερο μέχρι τὸν μεγαλύτερο σύλλογο.

Τὸ μόνο ποὺ φοβίζει τοὺς «ἀρχηγούς» εἶναι ὁ «νόμος». Γιὰ νὰ ἐπιζήσης, πρέπει νὰ εἶσαι δικηγόρος (ἐξἄλλου ἡ Ἑλλάδα εἶναι κράτος τῶν δικηγόρων, φτιαγμένο ἀπὸ δικηγόρους γιὰ νὰ ἐξυπηρετῇ δικηγόρους: οἱ δικηγόροι ὑπερτεροῦν σὲ ὅλες τὶς ἐξουσίες, ἐκτελεστικῇ-νομοθετικῇ-δικαστικῇ) καὶ νὰ ἐκτοξεύσης στὰ καλὰ καθούμενα ἀπειλὲς καὶ μηνύσεις καὶ (τώρα τελευταῖα εἶναι πολὺ τῆς μόδας)

«άνοιχτὲς ἐπιστολὲς» στὸν τύπο καὶ «κοινοποιήσεις πρὸς πάντα ἐνδιαφερόμενο». Τὸ τελευταῖο τὸ χρησιμοποίησα σ' ἓνα ἄλλο σχολεῖο, γιὰ νὰ ἐνδιαφερθῇ ἡ Νομαρχία γιὰ τὰ κρούσματα ἡπατίτιδας ποὺ ἐμφανίσθηκαν στὸ σχολεῖο καὶ νὰ ἐνδιαφερθῇ κάποιος γιὰ τὶς τάξεις ποὺ ἔσταζαν καὶ τὶς βουλωμένες τουαλέτες. Ἡ κλικά ἀπλῶς φρόντιζε μὲ τὴ «συλλογικὴ εὐθύνη» τοῦ συλλόγου νὰ ἐξασφαλίσῃ ὅτι θὰ ἔχη τὶς ἡλιόλουστες μεγάλες τάξεις γιὰ τὶς κρύες μέρες τοῦ χειμῶνα καὶ νὰ «ρίξῃ» στὸ μπουντροῦμι τοὺς ἐκτὸς κλίκας. Αὐτὸ ἐγίνε σὲ συνεργασία ΚΚΕ ἐξ. μὲ Ν.Δ. συνεπικουρούντων ἄλλων ἀγνώστου τοποθετήσεως κυρίως λόγῳ ἀλληλοεξυπηρετήσεων.

Θὰ μοῦ πῆς: — Μὰ ἀφοῦ κυβερνάει ἡ κλικά, γιατί δὲν μπαίνει σ' αὐτήν; — Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν κλικῶν, καθὼς καὶ τὰ μέλη ὡς ἄτομα χωριστά, ἐκτὸς κλίκας, μπορεῖ νὰ εἶναι ἐντάξει. Ἐντὸς κλίκας ὅμως γίνονται ἀπρόσωποι, καχύποπτοι στὸ παραμικρό, πρωτόγονοι καὶ ἀηδιαστικοί. Γι' αὐτὸ δὲν ἔχεις νὰ κάνης μὲ τὰ ἴδια ἄτομα ἐντὸς καὶ ἐκτὸς κλίκας. Ἐκτός, μπορεῖς νὰ γίνῃς φίλος, νὰ ἀνταλλάσσης ὥραϊα λόγια, ἐπισκέψεις, νὰ διαφωνῇς, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ κόβῃς τὴν καλημέρα. Ἐντός, πρέπει νὰ ὑποταχθῇς χωρὶς κουβέντα στὸν «ἀρχηγό», δηλ. στὸν «ἐκπρόσωπο τοῦ κόμματος», ποὺ συνήθως δὲν ἔχει καμμιὰ σπουδαία θέση στὸ κόμμα του, ἀλλὰ εἶναι ἄνθρωπος κατὰ βάση ἐπιφανειακὸς καὶ ἀδίστακτος καὶ διαθέτει γλῶσσα ποὺ «σπάζει κόκκαλα» καὶ μιὰ ὑποσυνείδητη, «σατανικὴ» θὰ ἔλεγα, πονηριά. Ἕνας ἄνθρωπος ποὺ θέλει νὰ «φανῇ», νὰ «δικαιωθῇ» κοινωνικὰ μέσα σὲ μιὰ ομάδα. Νὰ τὸν «παραδεχθοῦν», γιὰ νὰ ἐξισορροπήσῃ μιὰ ἐσωτερικὴ ἀνεπάρκεια ἀνυπόφορα ἐνοχλητικὴ σ' αὐτὸν καὶ στὸ ἄμεσο περιβάλλον του καὶ καταδυναστευτικὴ σὲ ὅλη του τὴν ὑπαρξή. Ὅσο πιὸ ἀνεπαρκὴς εἶναι, τόσο πιὸ ἐπαρκὴς πρέπει νὰ φαίνεται. Φαντάσου, ἓνας τέτοιος ποὺ ἔπασχε ἔντονα ἀπ' τὴν καρδιά του (ἀλλὰ τὸ ξέραμε ἀπὸ διαδόσεις) ἔκανε τοὺς φοβερώτερους καυγάδες κι ἔλεγε τὶς πιὸ τσουχτερὲς κουβέντες.

Εἶναι κρίμα! Κάποτε τὸ καταλαβαίνουν, ἀλλὰ τὸ κακὸ τὸ 'χουν κάνει. Πῶς νὰ ἐνταχθῇς λοιπὸν στὴν κλικά; Σῶνει καὶ καλὰ πρέπει ν' ἀρρωστήσης, ν' ἀσχημῇς, νὰ γυρνᾷς σὰ λέτσος, νὰ μιλᾷς σὰν ἀλήτης καὶ νὰ τὸ γυρίσης στὴν κραιπάλη καὶ τὴν ἀνωμαλία. Ἐννοεῖται, σὲ ὅσο ὑψηλότερης βαθμίδας κλικά θέλεις νὰ ἐνταχθῇς τόσο πιὸ πρόστυχος καὶ «κουασιμόδος» πρέπει νὰ καταντήσης. Τὸ ἀντίθετο δηλ. τοῦ «καλοῦ κάγαθοῦ». Σὲ βοηθοῦνε βέβαια σ' αὐτὸ ὅσο πολὺ μποροῦνε μὲ ὅλη τους τὴ εὐχαρίστηση ἐντὸς κλίκας.

Φοβερὴ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος μαυρίλα! Αὐτὰ δὲν τελειώνουν ὅμως. Διακόπτω τὸν ἐπιστολογραφικὸ μου οἶστρο, γιὰ νὰ σὲ ρωτήσω, ἂν ὑπάρχει ἡ δυνατότητα νὰ προχωρήσω τὴ διατριβή μου στὸ ἐξωτερικὸ ἢ τοῦλάχιστον νὰ δημοσιεύσω τὶς ἐργασίες μου ἔξω καὶ σὲ ποιά γλῶσσα. Ἀσχολοῦμαι κυρίως μὲ τὴν συγκρότηση τῶν παλαιότερων ἐλληνικῶν κοινοτήτων μέσῳ τῆς γλώσσας τους (διαλέκτου), στὶς ὁποῖες συνέβη ἓνα πραγματικὸ θαῦμα σὲ ὀρισμένες περιπτώσεις. Ἀντὶ νὰ μετατραποῦν στὶς ἀξιοθρήνητες αὐτὲς κλίκες, ἀποτέλεσαν ἐπίγειες δάσεις, ἀγαπημένες συντροφίες, μέσα στὶς ὁποῖες ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ ἀγαλιαζόταν καὶ ἀνακουφιζόταν ἀπὸ τὰ ἐπίγεια βάρη καὶ τὰ σήκωνε μὲ τὴν βοήθεια τῆς παρέας της.

Εἰδικώτερα ἡ διατριβή μου ἀναφέρεται στὴ Λήμνο, γιὰ τὴν ὁποία δὲν ἔχει προηγηθῇ καμμιὰ ἐργασία λαογραφικῆ-ἐθνολογικῆ-γλωσσολογικῆ-

ἐθνογραφικὴ-διαλεκτολογικὴ. Εἶναι μιὰ ἐθνογλωσσολογικὴ προσέγγιση. Περιλαμβάνει ὅμως ἐκτὸς ἀπὸ τὴν θεωρητικὴ τοποθέτηση σχετικὰ μὲ τὸ πῶς ἐκλαμβάνεται αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς προσέγγισης στὴν διατριβὴ αὐτὴ, μιὰ φωνολογικὴ ἀνάλυση τῶν κυριωτέρων φαινομένων. (Ἐδῶ ἔρχομαι σὲ σύγκρουση μὲ τοὺς Μαρτινέδες τύπου Ἀ., γιατί στηρίζομαι καὶ σὲ στοιχεῖα τῆς μετασχηματιστικῆς φωνολογίας: σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο βρῆκε πάτημα καὶ ἀφορμὴ ἐναντίον μου ὁ Ἀ. Ὁ Δ. ὅμως, ποὺ δὲν ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα καμμιᾶς σχολῆς καὶ ποὺ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀκολουθῶ ἐγώ, δὲν προβληματίζεται σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο... ἄρα ἀντικειμενικὰ εἶναι ἀνεκτὸς ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο μεθόδων — ἐκτὸς κλίκας...).

Περιλαμβάνει ἀκόμη μορφολογικὴ ἀνάλυση κυρίως στοιχείων ποὺ ἔχουν σχέση μὲ τὴν ἀντίληψη τῆς πραγματικότητος (π.χ. χρῆση τοῦ ἀριθμοῦ, τοῦ γραμματικοῦ γένους, χρόνοι κλπ.). Ἀκόμη λεξικὸ χιλιάδων λέξεων καὶ χιλιάδες στίχους κειμένων ποὺ προέρχονται ἀπὸ ἀπευθείας μαγνητοφωνήσεις, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ corpus. Καὶ τέλος μιὰ ἐθνογλωσσολογικὴ ἀνάλυση, ὅπου ὑπάρχουν τὰ κυρίως ἐθνογλωσσικὰ στοιχεῖα: Προσδιορισμὸς τῆς κοινότητος μέσφ τῶν ὀνομασιῶν τῆς (τὰ μέλη τῆς κοινότητος αὐτοαποκαλοῦνται «κεχαγιαῖδες»: ἐπαγγελματικὸ ὄνομα ποῦχει γίνεαι κατὰ ἓνα ὠρισμένο τρόπο ἐθνικὴ ὀνομασία μὲ τὴν στενὴν τοπικὴ ἔννοια). — Προσδιορισμὸς τῶν διαφορῶν ἐπὶ μέρους κοινοτήτων (γιατὶ πρόκειται γιὰ μεγάλο νησί διηρημένο σὲ 3 περιοχὲς ὅχι διοικητικὰ ἀλλὰ ἀπὸ τὶς ἴδιες τὶς κοινότητες τῶν χωριῶν). — Ἡ προσωπικότητα τοῦ ἄντρα καὶ τῆς γυναίκας τῆς κοινότητος. Ἐδῶ συμβαίνει κάτι καταπληκτικὸ: ἡ πανάρχαια μητριαρχία ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιβιώνη καὶ νὰ παίζη καθοριστικὸ ρόλο στὴν κοινωνικὴ ὀργάνωση καὶ στὴν ψυχικὴ διαμόρφωση. — Τὸ ἐλληνικὸ χωριό. — Οἱ ξένες κοινότητες (πρόσφυγες περιοχῆς Σμύρνης). — Τὰ διάφορα φαινόμενα τῆς ψυχικῆς ζωῆς μὲ βάση τὴν τετραμερῆ διαίρεση τῶν λειτουργιῶν τῆς ψυχῆς: διάνοηση/ κρίση — συναίσθημα — αἴσθησις — διαίσθησις, ὅπως γίνονται ἀντιληπτὰ μέσα ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ ἔκφραση. (Ἡ ἀντίληψη τοῦ χρόνου, τοῦ χώρου, τῶν χρωμάτων, τῶν ἀνθρωπίνων χαρακτήρων κλπ.). Σ' αὐτὸ τὸ μέρος μπορεῖ νὰ γίνη πολὺ μεγαλύτερη ἀνάλυση, ἀλλὰ ἤδη μ' αὐτὰ ποὺ ἔχω καταπιαστῆ, ἔχω ξεπεράσει τὶς 450 σελίδες καὶ κάπου ἔπρεπε νὰ σταματήσω.

Τί λές; Γνωρίζεις κανέναν ἐκεῖ γύρω — ἐκτὸς κλίκας — ποὺ θὰ ἐνδιαφερόταν νὰ προωθήσῃ μιὰ τέτοια ἐργασία; Διότι προσανατολίζομαι ἐν ὄψει τῆς ἐδῶ καταστάσεως καὶ σὲ μιὰ ἄλλη λύση. Νὰ ὑποβάλω δηλ. τὴν διατριβὴ σ' ἓνα ἀξιοπρεπὲς πανεπιστήμιο τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀκόμη καὶ στὴν περίπτωση ποὺ — μετὰ λύπης μου — θὰ ἔπρεπε ν' ἀλλάξω τὴ γλῶσσα, ἂν βέβαια αὐτὸ εἶναι ἀπαραίτητο (δηλ. ἀγγλική, γαλλικὴ, ῥωσικὴ, γιαπωνέζικη...) μὲ τὴ βοήθεια τοῦ συζύγου μου, γιατί καὶ ὡς γλωσσολόγος κατέχω σὲ ἱκανοποιητικὸ βαθμὸ ἀρκετὲς γλῶσσες καὶ δὲν θὰ εἶναι δύσκολο κάτι τέτοιο. Σὲ περίπτωση ποὺ θὰ γινόταν μετάφραση στὰ γαλλικά, θὰ μπορούσες ἴσως νὰ ρίξης κι ἐσὺ μιὰ φιλολογικὴ ματιά.

Ὅσο πιὸ σύντομα θὰ εἶχα θετικὲς πληροφορίες, τόσο πιὸ σύντομα θὰ ἔβγαινα ἀπὸ τὸν λαβύρινθο τῆς ἐδῶ μιζέριαις καὶ τὸ σφίξιμο τῶν «στενῶν κορσέδων».

Μὲ ἀγάπη,

Δ.

Ἐστερόγραφο:

Ἄν δῆς τὸν Gabriel, πὲς του ὅτι τὰ μακριὰ χέρια τοῦ Martinet προεκτείνονται καὶ στὴν Ἑλλάδα, καὶ μάλιστα πνίγουν μὲ τὴν ἴδια ἔνταση καὶ ἱκανότητα, ἂν ὅχι μὲ περισσότερο φανατισμὸ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ἀπορίες γιὰ τὴν γλωσσικὴ ἔρευνα

Κύριε διευθυντά,

Παρακολουθῶ ἀπὸ καιρὸ στὸ περιοδικό σας τὴν θαυμάσια δουλειά τοῦ κ. Τσατσόμοιρου σχετικὰ μὲ τὴν δημιουργία τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ πιστεύω ὅτι τοῦ ἀξίζουν πολλὰ καὶ θερμὰ συγχαρητήρια γιὰ τὸ πάθος του γιὰ τὴν ἔρευνα, τὴν μεθοδικότητα καὶ τὴν ὀξυδερけία του, ὅπως καὶ σ' ἐσᾶς, γιατί τὴν ἐνστερνισθήκατε ἀλλὰ καὶ γιατί εἴχατε τὸ θάρρος νὰ τὴν προβάλετε. Εἶναι τόσο ἀπλῆ καὶ γι' αὐτὸ τόσο συγκλονιστικὰ μεγάλη ὅπως ὅλες οἱ μεγάλες ἰδέες καὶ ἀνακαλύψεις. Τόσο μεγάλη, πού νὰ φοβοῦνται νὰ τὴν πλησιάσουν ἀκόμη καὶ οἱ «εἰδικοί» καὶ τόσο ἀπλῆ, πού νὰ μποροῦν νὰ τὴν καταλάβουν καὶ ἀνειδίκευτοι. Μοιάζει σὰν κάποια στιγμή νὰ κατόρθωσε νὰ ἀναπαραγάγει, νοητικά, τὶς συνθηκες ὑπὸ τὶς ὁποῖες ζοῦσε ὁ ἄνθρωπος τότε πού ἔκανε τὶς πρῶτες προσπάθειες νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τοὺς ὁμοίους του, ὥστε νὰ ὁδηγηθεῖ στὸ νὰ ἀναπαραστήσῃ πιστὰ τὶς προσπάθειες αὐτὲς μὲ τὴν μίμηση τῶν ἤχων τοῦ περιβάλλοντός του καὶ πῶς ἐξελιχθῆκαν κατόπιν συνθετικά, γιὰ νὰ κάνει τὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας τῶν λέξεων μὲ βάση τὴν ἀρχὴ τῆς ἥσσανος προσπάθειας, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία, ἀντὶ νὰ παραθέτῃ τὸ σύνολο τῶν ἐννοιῶν πού προσδιόριζαν μία συνθετώτερη τέτοια, χρησιμοποιοῦσε μόνο τὰ ἀρχικά τους.

Τὴν τάση αὐτή, ἢ κάτι ἀνάλογο, μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι τὴν βλέπουμε καὶ σήμερα. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε, ἐδῶ, νὰ διαφωνήσω μερικὰ μὲ τὴν ἀρνητικὴ ἀποψη πού διατυπώθηκε στὸ τεῦχος 79, ὅπου σὰν παράδειγμα χρησιμοποιήθηκε τὸ Κ.Θ.Β.Ε. Σὰν κύριο ἐπιχειρήμα προβλήθηκε τὸ ὅτι δὲν παράγεται γραμματικὸς τύπος ἀπὸ τὶς ἀντίστοιχες σημερινὲς συντομογραφίες, ὅπως καὶ τὸ ὅτι οἱ ἀρχαῖες λέξεις συντιθέμενες ἀπὸ τὰ ἀρκτικά ὀρισμένων ἐννοιῶν ἔδιναν, δι' αὐτῶν, τὸν ὀρισμὸ τῆς ἐννοίας

τὴν ὁποία ὀνόμαζαν. Δὲν τολμῶ νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἴδιο, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ὑπάρχουν πολλὲς ὁμοιότητες πού ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρχή, σ' ἐμᾶς τοὺς Ἑλληνας τοῦλάχιστον. Λέμε π.χ. «*πάω* στὸ Ἴκα» (Ι.Κ.Α.) ἀντὶ νὰ λέμε στὸ Ἴδρυμα Κοινωνικῶν Ἀσφαλίσεων. Ἡ ἀρχὴ τῆς ἐξοικονομήσεως χρόνου καὶ ἐνεργείας εἶναι ἡ ἴδια. Δὲν λέμε οὔτε «*πάω* στὸ Ἰῶτα Κάπα Ἀλφα» ὅπως λέει ὁ Ἀμερικανὸς ὅτι κατὰγεται ἀπὸ τὶς «*Γιού Ἐς Αἴη*» (U.S.A.). Λέμε ὅτι «*ἡ τάδε ὁμάδα κέρδισε τὸ Κύπελλο τῆς Ἐπο*» (Ε.Π.Ο.) καὶ δὲν λέμε τῆς Ἐπιλον Πῖ Ὅμικρον, ὅπως λέει πάλι ὁ Ἀμερικανὸς «*Ἐν Μπι Αἴη*» (N.B.A.). Αὐτὲς οἱ συντομογραφίες ἢ, ἂν θέλετε, ἀρκτικογραφίες, ἔχουν ἐνσωματωθεῖ στὴν γλῶσσα μας σὰν οὐσιαστικά, τοὺς δώσαμε γένος καὶ τὶς χρησιμοποιοῦμε σὰν ρίζες γιὰ τὴν παραγωγή ἄλλων ὀνομάτων. Λέμε π.χ. ὅτι «*μεταξὺ τῶν ἀντιμαχομένων παρεμβλήθηκαν οἱ Ὁσέδες*» καὶ ἐννοοῦμε «οἱ ἄνδρες τοῦ ΟΗΕ». Ἀναφέρομαι περισσότερο στὶς λαϊκὲς ἐκφράσεις, πού εἶναι, νομίζω, πλησιέστερα πρὸς τὴν κοινὴ λαϊκὴ ψυχὴ τῶν προγόνων μας ἀπ' ὅσο ἡ σύγχρονη γραμματεία (ἴδε τὴν διατήρηση τῶν ἐθίμων, τῶν παραμυθιῶν καὶ τῶν ἄλλων λαογραφικῶν ἐκδηλώσεων). Στὰ χωριά πού ἐκτελοῦσε ἔργα ἡ Μ.Ο.Μ.Α. οἱ ἄνθρωποι τοῦ λαοῦ ὀνόμαζαν τοὺς ἄνδρες τῆς «*Μόμηδες*». Ἀπὸ τὴν ἴδια ἀρχὴ βγαίνουν καὶ τὰ «*Κνίτες*» ἢ «*Ὀννεδίτες*» κλπ.

Ἡ «*συμβατικότητα*», ἀπὸ τὴν ἄλλη πλευρά, πού κηρύσσουν ὀρισμένοι γλωσσολόγοι, ἴσως βολεῖται γιὰ νὰ ἐξηγηθεῖ ὁ διαφορετικὸς λεκτικὸς προσδιορισμὸς τῶν ἰδίων ἐννοιῶν ἢ πραγμάτων ἀπὸ γλῶσσα σὲ γλῶσσα. Δὲν μπορεῖ ὅμως νὰ ἐξηγήσῃ, πῶς γινόταν δεκτὴ μία συμβατικὴ ὀνομασία ἀπὸ ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων, ἀπὸ ἓνα λαό, καὶ πῶς ὁ ἴδιος «*συμβατικὸς*», ἀρα αὐθαίρετος ὀρισμὸς βρίσκεται στὴν ρίζα τῶν

αντιστοίχων λέξεων διαφορετικῶν λαῶν. Ὑπῆρχε κάποιος ἰσχυρὸς ποῦ αὐθαίρετα καθόριζε λέξεις-ὀνόματα καὶ ἐπέβαλλε τὴν ἀποδοχὴ τους ἀπὸ τὸ σύνολο; ἢ ἡ κάθε λέξη ἀνταποκρινόταν σὲ κάποιο ἐρέθισμα ποῦ ἔφερνε στὸ μυαλὸ τὴν ἔννοια ποῦ ἤθελε νὰ ὀνομάσει αὐτὸς ποῦ τὴν μεταχειριζόταν; Τὸ τελευταῖο φαίνεται ποῖο λογικό. Ἀπὸ αὐτὸ λογικὰ ὀδηγοῦμαστε στὴν θεωρία τοῦ κ. Τσατσόμοιρου. Οἱ ἴδιες οἱ μελέτες σας ἀλλωστε μὲ τὴν βαθύτερη ἐξέταση τῶν πραγμάτων δείχνουν ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν διαφορετικῶν ὀνομασιῶν τῶν ἰδίων πραγμάτων σὲ διαφορετικὲς γλῶσσες δὲν ὑπάρχουν τόσες διαφορὲς ὅσες ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται. Ἀναφέρομαι στὶς ἀγγλικὲς λέξεις *land* ποῦ σχετίζεται μὲ τὸ Ἑλληνικὸ *λᾶς* (Ἄτα-λάντη) ἢ τὸ ἐπίσης Ἀγγλικὸ *tree* ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ *δρῦς*, ὅπως ἐσεῖς σὲ ἄρθρα σας ἐπισημάνετε. Εἶναι πολὺ φυσικό, ὅτι βαθύτερη ἐξέταση θὰ ἔφερνε στὴν ἐπιφάνεια περισσότερες συσχετίσεις, ποῦ δὲν φαίνονται μὲ τὴν πρώτη ματιά, εἴτε γιατί ἔχουν ὑποστῇ καὶ δευτέρου βαθμοῦ ἀλλοιώσεις εἴτε γιατί προέρχονται ἀπὸ σύνθεση ἀλλοιωμένων ἢ δη λέξεων.

Θέλω ὅμως νὰ θέσω ὑπ' ὄψει σας μερικὰ ἐρωτήματα, ποῦ μοῦ γεννιῶνται καὶ ποῦ ἡ ἀπάντησή σ' αὐτὰ ἐλπίζω ὅτι θὰ βοηθήσει στὴν καλύτερη κατανόηση τῆς διαδικασίας τῆς δημιουργίας τῆς γλώσσας μας, χωρὶς μὲ κανένα τρόπο νὰ εἶναι σὲ θέση τὰ ἐρωτήματα αὐτὰ νὰ θέσουν ὑπὸ ἀμφισβήτηση τὴν θεωρία τοῦ κ. Τσατσόμοιρου, ποῦ πιστεύω ὅτι ἀνταποκρίνεται στὰ πράγματα, γιατί ταιριάζει στὴν φύση τοῦ Ἑλλήνα, ἔχει σοβαρὰ ἐρείσματα σὲ γραπτὲς πηγὲς ἀρκετὰ παλαιᾶς καὶ ἐξηγεῖ μὲ πειστικὸ τρόπο πλῆθος λέξεων. Οἱ ἀπορίες μου εἶναι οἱ παρακάτω:

α) Πῶς γεννήθηκαν οἱ συνιστώσες λέξεις-ἐννοιες, ποῦ συγκροτοῦν μία σύνθετη τέτοια; Δηλαδή πολλές λέξεις ποῦ ἀναλύθηκαν μὲ θαυμαστό, ὁμολογῶ, τρόπο, συντίθενται ἢ περιέχουν γράμματα ποῦ συμβολίζουν ἐννοιες ποῦ δίνονται μὲ ἄλλες λέξεις. Παραδείγματος χάριν ἡ λέξη *ΓΡΑΙ-ΚΟΣ* ἀναλύθηκε ὡς ἐξῆς: Γ= σύμβολο τῆς

διανοίξεως, Ρ=ρήγμα στὴ γῆ, Α=ἄνθρωποι, Ι=ἰθύνονται, Κ=κατοχὴ (ἢ κατάληψη), Ο=ὀπου, Σ=σεισμός («Δαυλός» τεῦχος 76) ἢ περίπου ἔτσι. Στὴν ἀνάλυση ὑπάρχει ἡ λέξη «ἄνθρωπος», ποῦ εἶναι σύνθετη καὶ περιέχει τὴν ἔννοια τοῦ «τείνω-ἀποβλέπω» καὶ τοῦ «ἄνω», ὑπάρχει ἐπίσης ἡ ἔννοια τῆς κατοχῆς ἢ καταλήψεως κλπ. Πιστεύετε ἀραγε ὅτι οἱ λέξεις ἢ ἐννοιες αὐτὲς συγκροτήθηκαν ἀπὸ ἄλλες ἀπλούστερες καὶ ἐκεῖνες, πιθανόν, ἀπὸ ἄλλες, μέχρι νὰ φθάσουμε διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ὁδοῦ στὴν ἀρχικὴ συνεννόηση μὲ πρωτογενεῖς ἡχητικούς σχηματισμούς, ποῦ ἐξέφραζαν τὶς πρώτες-πρώτες ἐννοιες, ὅπως τὸ «*λάας*» ποῦ σημαίνει πέτρα ἢ «*ἄλς*»=θάλασσα κλπ. ἢ μήπως ὑπῆρξαν καὶ μερικὲς συμβατικὲς λέξεις, ποῦ, συμπαρατιθέμενες μὲ τὶς ἐννοιες ποῦ ἀποδίδοντο μὲ ἀπλοὺς μιμητικούς ἡχους, ἔδιναν τὶς συνθετώτερες ἐννοιες; Πιστεύω στὸ πρῶτο, ἀλλὰ θὰ ἤθελα καὶ τὴν δική σας ὑπεύθυνη γνώμη.

β) Ἡ δευτέρα ἀπορία μου ἔχει σχέση μὲ τὸ πότε γεννήθηκε αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ποῦ. Εἶναι, ἀραγε, καρπὸς ποῦ βλάστησε καὶ καρποφόρησε μόνο στὸν Ἑλληνικὸ χῶρο καὶ πότε ἀκριβῶς; Πρὶν δηλαδὴ κατεβοῦν τὰ φύλα τῶν Δωριέων καὶ Ἀχαιῶν ἢ μετὰ; Τὸ μετὰ τὸ βλέπω δύσκολο, γιατί, γιὰ νὰ μετακινήθουν αὐτὰ τὰ φύλα ὁμαδικὰ καὶ μάλιστα ἐπὶ μεγάλες διαδρομὲς, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαν κάποιο κοινὸ ἰδίωμα, γιὰ νὰ συνεννοοῦνται μεταξὺ τους. Διαφορετικὰ θὰ ἦταν δύσκολο νὰ ὁμαδοποιηθῶν καὶ νὰ δράσουν ἀπὸ κοινού. Ἄν ἡ γλῶσσα μας εἶχε δημιουργηθεῖ πρὶν τὴν ἀφιξὴ τῶν φύλων αὐτῶν, τότε τί ἔγιναν οἱ λέξεις ποῦ ἔφεραν μαζί τους οἱ νέοι ἔποικοι; Τὶς ἐγκατέλειψαν τελείως ἢ τὶς ξέχασαν καὶ ἀφομοίωσαν τὴν προϋπάρχουσα γλῶσσα, τῆς ὁποίας καὶ βοήθησαν τὴν ἐξέλιξη; Μοιάζει ἀφύσικο νὰ ἐγκατέλειψαν τελείως τὴν γλῶσσα τους χωρὶς κάποιον καταναγκασμό, ὅταν, μάλιστα, θὰ πρέπει μᾶλλον νὰ ἐπιβλήθηκαν σὲ δύναμη τῶν γηγενῶν, γιὰ νὰ καταφέρουν νὰ ἐγκατασταθῶν στὸν τόπο τους. Τὸ πιὸ φυσικὸ θὰ ἦταν νὰ δημιουργηθεῖ κάποιο γλωσσικὸ μῖγμα μὲ κάποια διαπήδηση ἀπὸ τὴν μία

γλώσσα στην άλλη. Τότε, και αν ακόμη και αυτοί ακολουθήσαν την ίδια μέθοδο δημιουργίας της γλώσσας τους, θα πρέπει να βρίσκονται μέσα στο μίγμα και λέξεις που δεν προήλθαν από ερεθίσματα του Ἑλληνικού χώρου, εκτός αν από την μίξη επέζησαν μόνο εκείνες οι λέξεις ή γράμματα που ανταποκρινόταν στα επικρατούντα έδω ερεθίσματα, ενώ οι άλλες ξεχάστηκαν σιγά-σιγά.

γ) Ἡ τρίτη άπορία μου έχει σχέση με την άποκλειστικότητα των Ἑλλήνων στην μέθοδο αυτή της δημιουργίας της γλώσσας. Ἐχουν δηλαδή βρεθεί τ' ανάλογα παραδείγματα και μάλιστα όχι στις Ἑλληνολατινογενείς γλώσσες, που φαίνεται να έχουν την πηγή απ' όπου ανάβλυσαν στην Ἑλληνική γλώσσα, αλλά σε άλλες που να άναπτύχθηκαν ανεξάρτητα όπως π.χ. των Ἀράτσι ή την Ἰαπωνική, των Ἑσκιμών κλπ. Θα μπορούσαν άραγε να βρεθούν και εκεί δείγματα παρόμοια μ' αυτά που αναλύσατε από πρωιμότερα στάδια εξέλιξως της Ἑλληνικής γλώσσας, πριν π.χ. από την κωδικοποίησή τους στα Μουσεία των Λόγων ή και ακόμη πιό μπροστά, πριν δηλαδή άρχίσει ο συνδυασμός των γραμμάτων - έννοιών; Είμαι, βεβαίως, δύσκολο να προχωρήσει ένας άνθρωπος μόνος του σε τέτοιο βάθος σε περισσότερες από μία γλώσσες. Είμαι ήδη τιτάνιο τó έργο που γίνεται στην γλώσσα μας και άπαιτεί όξυδερκή μελετητή με βαθειά γνώση της Ἑλληνικής και των ριζών της και των πρώιμων γραπτών πηγών της. Ἴσως όμως dóθηκε ή εύκαιρία να συζητηθεί τó θέμα με ξένους μελετητές, άληθινά «είδικους» ή να συναντήσατε κάποια σχετική μελέτη, άφοϋ, όπως βλέπω, πολύ σωστά κάνοντας, παρακολουθεíte και ξένες δημοσιεύσεις, όπου τόσο πειστική συνηγορία έχετε κατά καιρούς βρεί για πολλές από τις άπόψεις σας.

Ἴσως μία άνακοίνωση της θεωρίας σε κάποιο διεθνές συνέδριο ή μεταφρασμένη δημοσίευσή της ή ακόμη και άπλή άποστολή της σε ξένους ειδικούς θα διευκόλυνε ανθρώπους με ανάλογο ένδιαφέρον και γνώση της δικής τους γλώσσας να έρευνήσουν, αν δεν τó έχουν κάνει ήδη, την πιθανή επαλήθευση της θεωρίας και στα δικά τους. Ὅχι μόνο θα προέκυπτε, έτσι, μία άναμφισβήτητη επαλήθευση, αλλά και θα βοηθοϋσε την παγκόσμια σκέψη και θα προέβαλε μία ακόμη Ἑλληνική πρωτοπορία.

Συγχωρήσετέ με, αν οι άπορίες μου ένδεχομένως σάς φανούν άδικαιολόγητες, γιατί δεν έχω καμία είδικευση με τó αντίκειμένό σας. Σας γνωρίζω ακόμη ότι λόγω άπουσίας μου από την Πατρίδα δεν είμαι πάντα πλήρως ένημερωμένος για όλα τά τεύχη σας, ώστε πιθανόν σε κάποιο από αυτά να είχατε κάποια άπάντηση στις άπορίες μου, που όμως μοϋ διέφυγε.

Ξέρω, ότι αυτά που ζητώ είναι ἴσως πολλά για τούς ώμους ενός ανθρώπου ή μιās μικρής ομάδος. Αϋτά που ήδη έχετε κάνει είναι άναμφισβήτητα υπερβολικά πολλά όχι μόνο για την Ἑλλάδα αλλά και για τόν κόσμο όλο. Πιστεύω, όμως, ότι σε ανθρώπους με τέτοια φλόγα και πάθος για την άλήθεια και την διάδοσή της τίποτε δεν είναι άδύνατο, προκειμένου να ύπηρετηθεί ή έπιστήμη και να διευρυνθοϋν οι όρίζοντες του ανθρώπινου πνεύματος σε όσο τó δυνατόν μεγαλύτερη έκταση.

Εϋχαριστώ

Χαράλαμπος Ἡσαΐας

Πολ. Μηχανικός
Πρόεδρος Ἑλλ. Κοινότητος
Τζέντας Σαουδικής Ἀραβίας

[ΣΗΜ. «Δ»: Στο έπόμενο τεϋχος, όπου θα άναπτυχθί τó φάσμα σημασιών του θαυμάσιου γράμματος «Ψ», θα ύπάρξει έκτεταμένη άπάντηση στις άπορίες του κ. Χ.Η.].

Γιατί άδιαφόρησε ή 'Επιτροπή του Συνεδρίου;

Κύριε διευθυντά,

Είς τὰς 2, 3 καὶ 4 Μαρτίου ἐπραγματοποιήθη εἰς τὸ Ἑθνικὸ Ἰδρυμα Ἑρευνῶν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Μαθηματικὴ Ἑταιρεία καὶ τὴν «Ὁμάδα Διεπιστημονικῆς Ἑρευνας» καὶ μὲ τὴν συμμετοχὴν τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης «Ὁμίλου γιὰ τὴν Ἱστορίαν τῶν Μαθηματικῶν» τὸ Α΄ Πανελλήνιο Συνέδριο μὲ θέμα «Ἱστορία καὶ Φιλοσοφία τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν μαθηματικῶν». Οἱ σχόντες τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συγκλήσεως ἐνὸς τόσοσιν σοβαροῦ καὶ ἑλληνικωτάτου συνεδρίου εἶναι ἀναμφιβόλως ἄξιοι πολλῶν ἐπαίνων, ὅπως ἄξια συγχαρητηρίων εἶναι καὶ ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπὴ τῆς Ἑλληνικῆς Μαθηματικῆς Ἑταιρείας, ἡ ὁποία ἔλαβε ἀπόφασιν νὰ καταστήσῃ Ἑλληνικὸν θεσμόν τὴν ἀνὰ διετίαν ἐπανάληψιν τῶν αὐτῶν συνεδρίων.

Τὸ τρίτημερον συνέδριον εἰς γενικὰς γραμμὰς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐπέτυχεν τοῦ σκοποῦ του. Ἡ διοργάνωσις τοῦ συνεδρίου, τόσοσιν ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς ἐκλογῆς τῶν συνεδρίων ὁμιλητῶν (πανεπιστημιακῶν καὶ ἄλλων ἐρευνητῶν) καθὼς καὶ τῆς ἐπιλογῆς τῶν πρὸς ἀνακοίνωσιν καὶ συζήτησιν θεμάτων ὅσων καὶ ἀπὸ τὴν ἀποψιν τῆς διευθύνσεως τῶν καθ' ἑκάστα συνεδριάσεων, ὑπῆρξεν ἀρκετὰ ἐπιτυχής.

Μεγάλην ἐντύπωσιν ἐπροκάλεσεν ἡ διαπίστωσις τῆς ἀθρόας ἐμφανίσεως, νέας σχετικῶς ἡλικίας, συνεδρίων ἐρευνητῶν, ὁμιλητῶν καθὼς καὶ ἀκροατῶν, σημεῖα πολὺ εὐοίωνα διὰ τὸ πνευματικὸν μέλλον τῆς πατρίδος μας. Αἴσθησιν ἐπίσης ἐπροκάλεσε ἡ ἐμφάνισις τῶν νέων ἐρευνητῶν τῆς ὁμάδος τῆς Θεσσαλονίκης «Ὁμιλος γιὰ τὴν Ἱστορίαν τῶν Μαθηματικῶν», οἱ ὁποῖοι ἐκτὸς ἀπὸ τὰ θέματα τὰ ὁποῖα ἀνεκοίνωσαν μᾶς γνωστοποίησαν μία ἀρκετὰ ἱκανοποιητικὴ ἐργασία συγγραφικὴ — ἐρευνητικὴ, μὲ ἄκρως ἐνδιαφέροντα εἰδικὰ ἱστορικὰ μαθηματικὰ θέματα. Οἱ σοβαροὶ νέοι μας ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἔρευνα. Πρέπει νὰ εἴμεθα υπερήφανοι δι' αὐτοὺς καὶ προσδοκοῦμε πολλὰ εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον.

Ὅλα τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν τὴν καλὴν

ὁψιν τῶν διαπιστώσεων. Ὅμως εἶναι ἀπαραίτητον διὰ μία καλὸπιστὴ κριτικὴ νὰ παρουσιασθῶσι καὶ αἱ τυχόν ὑπάρχουσαι διαπιστώσεις ἀντιθέτου πλευρᾶς, πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ τύχῃσι τῆς δεούσης προσοχῆς διὰ τὰ μελλοντικὰ συνέδρια. Ἐν πρώτοις διεπιστώθη ἡ παντελὴς ἀπουσία ἀπὸ τὰς συνεδριάσεις τῆς πνευματικῆς καλουμένης ἡγεσίας τοῦ τόπου. Ἐλαμψαν διὰ τῆς ἀπουσίας των οἱ πνευματικοὶ διδάσκαλοι τῶν Ἀνωτάτων Ἰδρυμάτων τῆς χώρας, τῶν Πανεπιστημίων, τῶν Πολυτεχνείων, Ἑρευνητικῶν Κέντρων, Ἀκαδημίας κ.λπ. Ἀπουσίασαν οἱ δημοσιογράφοι τοῦ ἐπιστημονικοῦ τύπου κ.λπ. Μήπως ἄραγε ἡ ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ ἡμέλεισε νὰ τοὺς καλέσῃ, ἢ μήπως ἐκλήθησαν ἀλλὰ ἡδιαφόρησαν;

Ἄλλῃ διαπίστωσις: Διατί ἡ ὀργανωτικὴ ἐπιτροπὴ κατὰ τὸ διάστημα τῆς προετοιμασίας τοῦ συνεδρίου δὲν ἐγνωστοποίησε τὰς προθέσεις της εἰς εὐρύτερον κύκλον ἐπιστημονικῶν φορέων, ὥστε νὰ ἀναζητήσῃ καὶ ἄλλους ἐρευνητάς, ὅπως εἶναι τὸ Τεχνικὸν Ἐπιμελητήριον τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον ἀποδεδειγμένως διαθέτει ἕνα μεγάλο πλῆθος ἐρευνητῶν;

Τέλος διεπιστώθη καὶ ἡ ἐπίδρασις εἰς μερικοὺς συνέδρους, εὐτυχῶς ἐλάχιστους, τοῦ γνωστοῦ κατεστημένου «ταμποῦ», δηλαδὴ τῆς παραδοχῆς ἐνὸς καὶ μοναδικοῦ τρόπου ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, τουτέστιν τῆς ἔρευνας ἡ ὁποία προέρχεται μόνον ἀπὸ ἀναφορὰς ὑπαρχουσῶν παλαιῶν πηγῶν, κειμένων, συγγραμμάτων, ἀποκλείοντας ἀνακαλύψεις ἢ ἀποκαλύψεις ἀπολεσθεισῶν ἐργασιῶν μὲ ἄλλους τρόπους. Ἀναφέρομαι εἰς μίαν πολὺ χαρακτηριστικὴν περίπτωσιν «ταμποῦ», ἡ ὁποία κατέστη πρόξενος διακοπῆς καὶ παρεμποδίσεως εἰς τὴν παρουσίαν καὶ ἀνάπτυξιν νέων ἀγνώστων ἐργασιῶν μὲ ἀπαραδέκτους δικαιολογίας. Συγκεκριμένα κατὰ τὴν συζήτησιν ἐπὶ ἀνακρινθέντος θέματος τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ εἶδους τοῦ τριγώνου, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται εἰς τὸν διάλογον «*Τίμαιος*» τοῦ Πλάτωνος, ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ ἡ ἀποψις

ὅτι τὸ «χρυσοῦν» αὐτὸ τρίγωνο ἐνυπάρχει ἐντὸς τῆς Μεγάλης Πυραμίδος τῆς Αἰγύπτου, ἀπὸ δὲ τὸν γράψαντα τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν ἀνεφέρθη ἡ Πυθαγόρεια ἀποκάλυψις, ἡ ὁποία περιέχεται εἰς τὴν κυκλοφορήσασα μελέτη «Ὁ μυστικὸς κώδικας τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἡ ἀποκρυπτογράφησις τῆς διδασκαλίας του», κατὰ τὴν ὁποίαν ἀποκαλύπτεται διὰ πρώτην φοράν ὅτι ὁλόκληρος ἡ Μεγάλῃ Πυραμίδι τῆς Αἰγύπτου συντίθεται ἀρχιτεκτονικὰ ἀπὸ τὸν καλούμενον χρυσοῦν ἀριθμὸν Φ, ἥτοι ὅτι τὸ ὕψος τῆς πυραμίδος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸ Φ ὑψωμένον εἰς τὴν ὀγδόην δύναμιν, ὅτι ἐγγράφεται ἐντὸς τῆς μίας σφαῖρας ἀκτίνος ἴσης μὲ τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν Φ ὑψωμένον εἰς τὴν ἑκτην δύναμιν, ὅτι ἔχει βάσιν πλευρᾶς τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν Φ ὑψωμένον εἰς τὴν ἐνάτην δύναμιν μειωμένην (πλευρᾶς) ἑκατέρωθεν ἀπὸ τὰς ἀποκλίσεις μιᾶς ἐγγεγραμμένης κλιμακωτῆς πυραμίδος (Ζιγκουράτ) ὕψους ὀκτῶ ὁρόφων,

οἱ ὁποῖοι σχηματίζουν μία γεωμετρικὴ πρόοδον μὲ λόγον προόδου

$$\text{τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν } \Phi = \frac{\sqrt{5} + 1}{2}.$$

Καὶ ἀντὶ ἡ ἐπιτροπὴ τῆς συνεδριάσεως νὰ ζητήσῃ περαιτέρω ἀποδείξεις εἰς μία τόσο σοβαρὴ ἀποκάλυψι διεθνoῦς ἀκτινοβολίας, διέκοψε τὴν περαιτέρω συζήτησιν τοῦ θέματος προφασίζομένη ὅτι «ἀφοῦ ὁ Πυθαγόρας δὲν μᾶς ἐκληροδότησε συγγραφικὸν ἔργον, δὲν γνωρίζομεν τίποτα σχετικὸν οὐτε δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐγνώριζον τόσον λεπτὰς ἐννοίας»!

Αἱ ἀντιλήψεις αὗται τῆς ἐπιτροπῆς ἐμπόδισαν τὴν περαιτέρω συμμετοχὴν εἰς τὸν διάλογον καὶ εἰς ἄλλας τεκμηριωμένας πυθαγορείους ἀποκαλύψεις.

Μετὰ τιμῆς

Ἰπποκράτης Δάκογλου

Πολιτικὸς Μηχανικὸς

Ἀετιδέων 19, 15561, Χολαργός, τηλ. 6520853

ΝΙΚΟΣ Μ. ΜΟΣΧΟΛΙΟΣ

Ἡ Πόλις κι ἐγώ

Τηρῶ τοὺς νόμους εὐλαβικῶς
καὶ σιωπηρῶς διάγω τὸν βίον,
χωρὶς νὰ ἐρωτῶ τί πράττει
ἡ Πόλις δι' ἐμέ.

Μελετῶ τοὺς κανονισμοὺς
καὶ συναντῶ τοιαύτας ἀλχημείας,
ᾧστε νὰ αἰσθάνωμαι ἐντροπὴν
διὰ τὴν ἀφορμὴν καὶ τὰς ἀσχημίας.

Δημοσιογραφῶ
καὶ ἐκθέτω τὰς παρατηρήσεις μου,
ἀλλ' οἱ φύλακες τῶν κοινῶν
ἀδιαφοροῦν διὰ τὰς ἀδικίας,
πλὴν σπουδαίως μελετοῦν
τὰς προσωπικὰς τῶν προσδοκίας.

Τηρῶ τοὺς νόμους εὐλαβικῶς
καὶ σιωπηρῶς διάγω τὸν βίον,
χωρὶς νὰ ἐρωτῶ τί πράττει
ἡ Πόλις δι' ἐμέ.

Ἀπὸ ἓνα λάθος στὸν κωδικὸ ἔβλεπε στὸ τερματικό του πληροφορία σχετική μὲ ἔρευνα, ποὺ αὐτὸς εἶχε πρὶν ἀπὸ χρόνια προτείνει, καὶ ἡ πρότασή του εἶχε ἀπορριφθεῖ.

Δὲν ἀκύρωσε τὴν ἔνδειξη ἀμέσως, σύμφωνα μὲ τὸν κανονισμό. Ἡ περὶ ἐργεία τὸν ἔκανε νὰ ἀψηφήσει τὶς αὐστηρὲς ὁδηγίες, ποὺ ἀπαγόρευαν σὲ ἔρευνητὴ τὴ λήψη στοιχείων ἀπὸ προγράμματα ποὺ δὲ συμμετείχε ὁ ἴδιος.

Κάθε ἔρευνητὴς εἶχε πρόσβαση μόνο στὸ μέρος τῶν πληροφοριῶν ποὺ ἀφοροῦσε ἀποκλειστικὰ στὸ θέμα τῆς ἔρευνάς του. Στὸ σύνολό τους οἱ πληροφορίες ὅλες, χαρακτηρισμένες «ἄκρως ἀπόρρητες», ἦσαν στὴ διάθεση μιᾶς μικρῆς μόνο ομάδας, ποὺ τὰ μέλη της εἶχαν πρόσβαση σὲ ὅλους τοὺς τομείς τῆς ἔρευνας καὶ ποὺ ἦσαν γνωστὰ μόνο μεταξὺ τους. Ἡ ὀλιγάριθμη αὐτὴ ομάδα, «τὸ συμβούλιο», ἀποτελοῦσε τὴν ὑπέρτατη παγκόσμια ἐξουσία, ποὺ μὲ τὰ διάφορα συνειδητὰ ἢ ἀσυνειδητὰ ὄργανά της ἐπέβαλλε τὶς ἀποφάσεις της, ἐπηρεάζοντας κατάλληλα τὶς τοπικὲς ἐξουσίες καὶ ἔχοντας πάντοτε ἔτοιμες ἐναλλακτικὲς λύσεις γιὰ περιπτώσεις ἀποτυχίας ἐπιβολῆς τῶν σχεδίων της.

Ἦξερε τὶς συνέπειες τῆς περιεργείας του, ὅταν τὴν ἐπομένη θὰ γινόταν γνωστὴ ἡ λήψη ἀπαγορευμένων πληροφοριῶν, εἶχε ὅμως ἤδη μπεῖ στὸ χορὸ καὶ δὲν σκόπευε νὰ κάνει πίσω.

Ἦταν, παλαιότερα, μέλος μιᾶς ομάδας εἰδικῶν ποὺ κατασκευάζε τὸν ἀπόρρητο ὑπολογιστὴ τῆς 9ης γενεᾶς — στὴν ἀγορὰ τότε κυκλοφοροῦσαν ὑπολογιστὲς μέχρι καὶ τῆς 6ης γενεᾶς — καὶ προβλέποντας τὶς δυσκολίες ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιμετωπισθοῦν στὸ θέμα τῆς γλώσσας, ὅταν μετὰ ἀπὸ μερι-

κὲς ἀκόμα γενεὲς ὑπολογιστῶν θὰ ἔφθαναν στὸν «σκεπτόμενο ὑπολογιστή», εἶχε στρέψει τὴν προσοχή του εἰδικώτερα στὸ γλωσσικό. Ἦταν τότε πρόσφατη ἡ γνωστὴ ἀποτυχία στὴ μετάφραση ἀπὸ γλῶσσα σὲ γλῶσσα τῆς φράσεως: «τὸ πνεῦμα πρόθυμον, ἡ σὰρξ ἀσθενής». ποὺ εἶχε μεταφρασθεῖ: «τὸ ἀκλόολ δυνατό, τὸ κρέας σάπιο», εἶχε μάλιστα διαρρεύσει καὶ στὸν τύπο προκαλώντας εἰρωνικὰ σχόλια.

Γνώριζε ὅτι ἄλλο νὰ ἀποθηκεύεις στοιχεῖα στὶς μνῆμες τοῦ ὑπολογιστῆ καὶ νὰ τοῦ ζητᾷς νὰ τὰ ἐπεξεργασθεῖ καὶ ἄλλο νὰ τοῦ δημιουργήσεις τὴν ἱκανότητα νὰ σκέπτεται. Γιὰ τὴ σκέψη καμμιά ἀπὸ τὶς χρησιμοποιούμενες «γλῶσσες» ὑπολογιστῶν δὲν θὰ ἦταν κατάλληλη, θὰ χρειαζόταν γλῶσσα μὲ τελειότητα καὶ μὲ μεγάλο πλοῦτο λέξεων καὶ μορφῶν ἐκφράσεως. Εἶχε ἤδη ἐντοπίσει, ποια θὰ μπορούσε νὰ εἶναι ἡ γλῶσσα τῶν «μελλοντικῶν» σκεπτομένων ὑπολογιστῶν, ἤθελε ὅμως πρὶν νὰ προτείνει νὰ ἐξακριβωθοῦν κάποιες νέες ἀπόψεις σχετικὲς μὲ τὴ δομὴ τοῦ ἔγκεφάλου.

Ἐννοοῦσε τὴ γλῶσσα μὲ τὰ ἐξήντα ἑκατομῦρια λήμματα (ἐναντὶ τῆς ἀμέσως μετὰ ἀπὸ αὐτὴν δεύτερης σὲ πλῆθος λέξεων γλώσσας, ποὺ ἀριθμοῦσε μόνο ἑκατὸν πενήντα χιλιάδες λημμάτων). Τὴ γλῶσσα ποὺ δημιούργησε — καὶ δημιουργήθηκε — ἀπὸ τὴ σκέψη, τὴ γλῶσσα ποὺ ἡ ἐπίδρασή της ὑπῆρξε οὐσιώδης σὲ ὅλες τὶς ἄλλες γλῶσσες καὶ ποὺ ἡ προέλευσή της — ἄσχετα μὲ τὶς προσπάθειες «ἀνακαλύψεως» μιᾶς ἀνύπαρκτης «μητρικῆς» της — χάνονται στὰ βάθη τῶν προκατακλυσμιαίων χιλιετιῶν.

Πληροφορίες ὅτι ἡ πειραματικὴ διδασκαλία τῆς γλώσσας αὐτῆς, καὶ

τῆς ἀπὸ αὐτὴν προερχομένης ρίζας νεωτέρων γλωσσῶν, σὲ παιδιὰ σχολικῆς ἡλικίας εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴ βελτίωση τῆς ἀποδόσεώς τους τόσο στὴ μητρικὴ τους γλῶσσα ὅσο καὶ στὰ μαθηματικά καὶ ἄλλα θετικὰ μαθήματα, ἐδραίωναν τὴν ἄποψή του.

Συνδυάζοντας τὶς πιὸ πάνω σκέψεις του μὲ τὶς τελευταῖες ἐπικρατοῦσες ἐπιστημονικὲς ἀντιλήψεις γιὰ τὴ δημιουργία, λειτουργία καὶ ἐξέλιξη τοῦ «*νεοχιτωνίου, τοῦ ἐξελικτικὰ νεωτέρου τμήματος τοῦ ἐγκεφάλου ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὶς ἀφηρημένες ἔννοιες, τὴ γλῶσσα, τὸ διάβασμα, τὸ γράψιμο καὶ τὰ μαθηματικά*»*, ὑπέβαλε τὴν πρότασή του γιὰ σύσταση ομάδας ἔρευνας τῶν σχέσεων *νεοχιτωνίου-γλώσσας* μὲ σκοπὸ τὴ μελέτη τῶν συμπερασμάτων καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τους στοὺς ὑπολογιστὲς τοῦ μέλλοντος.

Ἰδιαίτερα ζητοῦσε: α) νὰ ἐξετασθεῖ μὲ ἀνατομικὲς μελέτες ἢ σχέση τοῦ *νεοχιτωνίου* πρὸς τὸν ὅλο ἐγκέφαλο σὲ ἄτομα προερχόμενα ἀπὸ διάφορες γλωσσικὲς περιοχὲς καὶ β) νὰ γίνουν μετρήσεις —ἐγκεφαλογραφήματα— καὶ συγκρίσεις αὐτῶν μεταξὺ ἀτόμων διαφόρων γλωσσικῶν περιοχῶν, ποὺ ὁμιλοῦν μόνον τὴ μητρικὴ τους γλῶσσα, τὴν ὁποία, καὶ μόνον αὐτή, μιλοῦσαν καὶ οἱ γονεῖς τους.

Ἡ ἀπάντηση δὲν ἄργησε νὰ ρθεῖ:

«Αἰτούμενη ἔρευνα δὲν ἐγκρίνεται».

Ἀκολούθησε ἡ μετάθεσή του σὲ θέση δευτερεύουσας σημασίας μὲ ἀπασχόληση ρουτίνας.

Στὴν ἀρχὴ ἀντιμετώπισε μὲ πικρία καὶ ἀπορία τὴ δυσμενῆ μετάθεση.

Ἀργότερα μελετώντας τὴ γλῶσσα, ψάχνοντας τὴν ἱστορία της καὶ τὶς περιπέτειές της τὶς σχετικὰ πρόσφατες καὶ ἐρχόμενες συχνὰ σὲ ἐπαφὴ μὲ ἄτομα ποὺ τὴ μιλοῦσαν ὡς μητρικὴ τους, ἄρχισαν νὰ τοῦ δημιουργοῦνται

διάφορες ὑποψίες. Ὑποψίες, ποὺ δὲν τολμοῦσε σὲ κανένα νὰ ἀναφέρει καὶ ποὺ, ἂν ἦταν σωστές, ἐξηγοῦσαν τόσο τὴν ἀπαγόρευση τῆς ἔρευνας ποὺ εἶχε ζητήσει ὅσο καὶ τὴ δική του ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὴν ομάδα εἰδικῶν κατασκευῆς προηγμένων ὑπολογιστῶν.

Ὑποπευόταν, ὅτι δὲν ἦταν τυχαία ἡ δημιουργία ἀπὸ δύο φανατικὸς ἱερωμένους τοῦ Μεσαίωνα ἀλφαβήτου γιὰ γλῶσσα χωρὶς γραφὴ ἀποτελούμενη ἀπὸ λίγες μόνον ἑκατοντάδες λέξεις.

Ὑποπευόταν, ὅτι δὲν ἦταν συμπτωματικὴ ἡ διαφορὰ τῆς μιᾶς ψήφου στὴν ἐκλογή τῆς ἐπίσημης γλώσσας τοῦ νέου Ἔθνους, μόλις ἀπέκτησε τὴν ἀνεξαρτησία του.

Χωρὶς τὶς παραπάνω «συμπτώσεις» οἱ δύο «κυρίαρχες» σήμερα δυνάμεις τοῦ πλανῆτη θὰ μιλοῦσαν τὴν ἴδια γλῶσσα.

Ἐνιωθε ὅτι οἱ διάφορες «θεωρίες», ποὺ ἔχουν ἀρχίσει νὰ ξεφτοῦν, ἄλλοτε μὲ τὸ σφετερισμὸ τῆς πατρότητος τοῦ ἀλφαβήτου καὶ ἄλλοτε μὲ τὴν ἄποψη περὶ καταγωγῆς ἀπὸ ἀνύπαρκτες «ρίζες», ἐξυπηρετοῦσαν κάποια σκοπιμότητα. Τὴν ἴδια σκοπιμότητα ποὺ ἐξυπηρετοῦν καὶ ἡ νόθευση μὲ νεολογισμοὺς, οἱ ἀπλοποιήσεις καὶ οἱ φανατικὲς διαμάχες γύρω ἀπὸ μιὰ δῆθεν διγλωσσία.

Καὶ τώρα ἦρθε τὸ λάθος στὸν κωδικὸ νὰ διαλύσει τὶς ἀμφιβολίες του. Ξανακυττάζει γεμᾶτος δέος τὴν ὀθόνη τοῦ τερματικοῦ του: *«Καμπύλες ἡλεκτρεγκεφαλογραφημάτων, κατὰ μητρικὴ γλῶσσα. Πίνακας σχέσεως μᾶζας καὶ ὄγκου νεοχιτωνίου πρὸς μᾶζα καὶ ὄγκο ἐγκεφάλου, κατὰ μητρικὴ γλῶσσα».*

Τώρα ἤξερε καὶ ἔπρεπε νὰ βιαστεῖ, ὁ ἀριθμὸς τοῦ τερματικοῦ του, στὸ κάτω δεξιὸ σημεῖο τῆς ὀθόνης, σήμαινε ὁ-

τι στὸν κεντρικὸ ὑπολογιστὴ εἶχε σημειωθεί ποῖος ἔπαιρνε τὴν πληροφωρία. Τὴν ἐπομένη τὸ γραφεῖο ἀσφαλείας, ἐλέγχοντας τὴ λήψη προγραμμάτων καὶ τοὺς ἀποδέκτες, θὰ μάθαινε — ἔπρεπε νὰ βιαστεῖ.

Ἀντέγραψε μὲ ἡρεμία τὶς ἐνδείξεις τοῦ τερματικοῦ, προχώρησε στὸ “fax” καὶ ἄρχισε νὰ μεταβιβάζει σὲ σειρὰ ἀ-

ποδεκτῶν, κέντρα ἐρευνῶν σὲ διάφορες χῶρες τὸ ἐκπληκτικὸ μήνυμα, τὸ μεγάλο μυστικὸ.

Εἶχε ἀπόλυτη ἐπίγνωση τῶν συνεπειῶν τῆς πράξεώς του, ἤξερε τί τὸν περίμενε αὐριο.

* Carl Sagan, «Οἱ Δράκοι τῆς Ἑδέμ». Διαλογισμοὶ πάνω στὴν εξέλιξη τῆς ἀνθρώπινης διανοήσης. Ἑκδόσεις «Ὠρόρα».

ΜΑΡΙΑ ΘΕΩΝΑ

Πορτάρα, Ἱερὸ τοῦ Δία

Μοῦ μιᾶς τῇ γλῶσσα τῆς γῆς μου.
Καὶ ποιά εἶναι ἡ γῆς μου;
Οἱ ἄνθρωποι σωπαίνουν, ν' ἀκούσουν
τὴ συνέχειά τους στὴ φωνή σου.
Κύματα οὐρανόκρανα, ζωὲς μυριάδων
στόλων, στὰ τείχη τῶν ὀρίων σου, θάλασσα.
Δὲν σταματᾶνε, πηδοῦν τὸ σάλτο τοῦ ἀγέρα.
Στὸ φῶς ἀπάνω πλάθονται ἀπύθμενα.
Κι ὁ βαρὴκοος ἄνθρωπος κουβαλᾷ τὸ μυτερό του
μαχαίρι στὴν εὐθεῖα δεμένο τοῦ ποδιοῦ του.
Ἀκουμπᾷ τὴ ράχη του πάνω στὴ μαρμάρινη βάση
τῆς Πορτάρας καὶ μιλάει, μιλάει δυνατά.
Ἀστράφτει τὸ ἀτσάλι στὸ φῶς καὶ τὰ μάτια μου
στὸ θάμπος σου, Αἰγαῖο. Ποιὸς βέβηλος δρόμος
ἄνοιξε τὶς φλέβες του νὰ πνίξει μαζί σου
τὸ μυστικὸ του ταξίδι. Κάθομαι πλάϊ-πλάϊ
μὲ τοὺς κατασκευαστὲς τοῦ πολέμου. Γενιὲς
βαρβάρων μπήγουν τὰ μαχαίρια τους στὸ σῶμα σου,
Πορτάρα. Καὶ σύ, ἀψηλὴ, γαλανόσωμη, ν' ἀντιστέκεσαι
ἀκόμα. Σὲ τοῦτο τὸ χῶρο οἱ ποιητὲς δὲν τραγουδᾶνε,
ὅταν κάθονται πάνω στοὺς σκελετούς σου.
Καὶ μέσα μου, ὅλο πιὸ μέσα μου, ἡ πληγὴ σου
ἢ αἱμάτινη, Πορτάρα, ἱερὸ μέτωπο τῆς Νάξου.
Σὲ σένα τὸ πικρὸ μου μοιρολόγι ξαναγράφω.
Κι ὁ ἀγέρας ἄς πάρει τὰ λόγια μου, ἡ θάλασσα
ἄς κρατήσῃ τὴ σκέψη μου, ἐκεῖ ποὺ τὰ κύματα
ἀγκαλιάζουνε τὶς πέτρες τοῦ μώλου σου, Αἰγαῖο.

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

TH. R. McDONOUGH, *The search for extra terrestrial intelligence*

(*Ἀναζήτηση ἐξωγήινης νοημοσύνης*)

Τὰ νοήμονα ὄντα, ἂν χαρακτηρίσουμε ἔτσι τοὺς ἀνθρώπους, ἀποικοῦν τὸ σύμπαν ὄχι μὲ διαστημόπλοιο ἀλλὰ μὲ ραδιοφωνικὰ καὶ τηλεοπτικὰ σήματα. Τὸ ταξίδι, διαρκείας τεσσάρων ἐτῶν φωτός, ἀπὸ τὴν Γῆ ὡς τὸν ἐγγύτατο ἀστέρα τοῦ Κενταύρου, ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ ὁ πλησιέστερος πρὸς τὴν Γῆ, θὰ χρειαζόταν αἰῶνες γιὰ νὰ παραγματοποιηθῇ, ἀλλὰ τὰ ραδιοσήματα, τὰ ὁποῖα κινοῦνται μὲ τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός, τὸ κάνουν ἐντὸς τεσσάρων ἐτῶν. Ἔτσι, ἂν ὑπάρχουν ὄντα σὰν ἐμᾶς κάπου εἰς τὸ σύμπαν, κατὰ τὸν μηχανικὸ Th.R. McDonough, ὁ τρόπος γιὰ νὰ τὰ ἀνακαλύψουμε, δὲν εἶναι νὰ περιμένουμε τὸ διαστημόπλοιο τους, ἀλλὰ νὰ συντονισθοῦμε μὲ τὰ κανάλια τῶν διαστρικῶν ἐπικοινωνιῶν.

Ἡ πρόκληση εἶναι νὰ ἐκτιμήσουμε ποιὸ ἀπὸ τὸ ἀπειρο πλῆθος τῶν καναλιῶν πρέπει νὰ ἀκούσουμε. (Τὰ ραδιόφωνα μας ἔχουν ἓνα πεπερασμένο ἀριθμὸ σταθμῶν μόνον, ἐπειδὴ οἱ κυβερνητικὲς ὑπηρεσίαι ἐπιτρέπουν τὴν χρῆση μερικῶν σαφῶς καθορισμένων συχνότητων). Κατὰ τὸ 1960 ὁ ἀστρονόμος Frank Drake, ὁ πρῶτος ὁ ὁποῖος προσπάθησε νὰ συντονισθῇ μὲ ἐξωγήινο ραδιόφωνο, ἐπέλεξε ἓνα κανάλι, τὸ ὁποῖο κάθε νοήμον ὄν θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρῇ σταθερό: τὴν φυσικὴ συχνότητα τῶν ραδιο-κυμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκπέμπονται ἀπὸ ἄτομα ὕδρογόνου, τοῦ ἐπικρατεστέρου στοιχείου τοῦ γαλαξία μας. Ὁ Drake δὲν ἦταν τυχερός, ὅπως καὶ οἱ ἐπόμενοι, οἱ ὁποῖοι συντονίσθηκαν μὲ τὴν συχνότητα τῶν κυμάτων τῶν ἐκπεπομένων ἀπὸ μόρια ὕδροξυλίου, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐπίσης πολλά. Σήμερα οἱ ἐπιστήμονες τοῦ ἐρευνητικοῦ κέντρου Megachannel Extraterrestrial Assay, σὲ ἓνα προάστιο τῆς Βοστώνης, προσεγγίζουν τὸ πρόβλημα μὲ πλέον πολὺπλοκο τρόπο, χρησιμοποιώντας ὑπολογιστές, γιὰ νὰ ἐλέγξουν ὀκτῶ ἑκατομμύρια συχνότητες. Μέχρι τώρα καὶ αὐτοὶ ὁμως δὲν ἔχουν ἐπιτύχει τίποτα, σύμφωνα μὲ τὸ ἐν ἐπικεφαλίδι βιβλίον τοῦ Th. R. McD.

Πολλοὶ ἀποροῦν μὲ τὴν αἰσιόδοξη βεβαιότητα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι πιστεύουν, ὅτι οἱ ἐξωγήινοι θὰ μᾶς καλέσουν, ἂν ἐμεῖς περιμένουμε στὸ τηλέφωνο. Ἀλλὰ ὁ Mc Donough ἰσχυρίζεται, ὅτι, ἂν ἡ ζωὴ ἐξελίχθηκε βάσει γηϊνῶν φυσικῶν διαδικασιῶν, τὸ ἴδιο ἀσφαλῶς θὰ μπορούσε νὰ ἔχῃ συμβῇ καὶ σὲ ἄλλο σημεῖο τοῦ σύμπαντος — καὶ συχνά. Πιστεύει, ὅτι διὰ τῆς ἐπικοινωνίας μὲ αὐτοὺς τοὺς ἐξωγήινους «πολὺ πιθανὸν νὰ εὑρεθοῦν λύσεις εἰς τὰ γήινα προβλήματά μας». Ἄν οἱ πολιτισμοὶ τοῦ πλανῆτης Βέγα ἔχουν ἤδη ἀνιχνεύσει τίς ἐκπομπές μας, ἄραγε θὰ αἰσθάνονται κι αὐτοὶ τὸ ἴδιο;

Νίτσα Ἀργυροπούλου

ΜΙΧΑΗΛ Ν. ΚΑΛΟΓΗΡΟΥ, *Τραγικὴ ἄγνοια*

Ἕνα πολὺ πρωτότυπο βιβλίον. Ὁ συγγραφέας του, φιλόλογος, νοηματίζει πολὺτρόπα τὸν ἀριστοτελικὸ ὀρισμὸ τῆς τραγωδίας, πού εἶναι σὲ ὅλους μας γνωστὸς (τὸν μάθαμε στὸ σχολεῖο). Ἡ ἐνάργεια νοῦ πού προκαλεῖ, εἶναι πολὺ χρήσιμη στὴν ἐποχὴ μας, σήμερα πού ἡ τεχνολογικὴ εὐζωΐα κατάργησε τὴν πνευματικὴ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου. Μὲ συνειρμικὸ λόγο καὶ διανοήματα διαχωρίζει τὸ στοχασμὸ τοῦ ἀπὸ τὸ ἀχνόφως τοῦ παραλογισμοῦ γεμίζοντας μὲ γνώση τὰ μάτια τῆς ψυχῆς. Ἀκολουθεῖ μιὰ μεθοδικὴ πορεία γιὰ τὴν ἐξίχνιαση τοῦ θέματος — θέματος δύσκολου, γιὰτὶ οἱ ἰδέες νοοῦνται, ἀλλὰ δὲν εἶναι αἰσθη-

τὲς (μόνο ἡ ἰδέα τοῦ κάλλους εἶναι καὶ αἰσθητὴ καὶ νοητὴ). Ἀλλὰ ἄς ἀφήσουμε τὴν ἀπεραντολογία καὶ ἄς ἀνατάμουμε τὸ ἀξιολογώτατο τοῦτο βιβλίον:

Ἐπεξηγώντας τὸν τίτλο κατ' ἀρχὴν ὁ συγγραφέας του πιστεύει: «Στὶς τραγικὲς περιπτώσεις ὁ ἥρωας χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἀγνοία, ποὺ φέρνει ἀπροσδόκητη δυστυχία, εἴτε τῶν δικῶν του πράξεων εἴτε τῶν πράξεων ἄλλων. Πρόκειται γιὰ ἀγνοία, ποὺ ὀφείλεται σὲ τύφλωση τοῦ νοῦ ἀπὸ πάθος ψυχῆς, ἢ στὸ ὅτι οἱ γνωστικὲς, νοησιακὲς, δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι περιορισμένες κι αὐτὸς τὸ λησμονάει». Δηλαδή οἱ ἥρωες δροῦν ἐσφαλμένα νομίζοντας ὅτι πράττουν ὀρθά. Ἀναφέρει καὶ τὴ ρῆση τοῦ Σωκράτη, ποὺ πίστευε στὴν παντοδυναμία τῆς παιδείας: «οὐδεὶς ἐκὼν κακός». Διαχωρίζει καὶ τὶς ἔννοιες τοῦ δωρικοῦ «δρῶ» ἀπὸ τὸ ἀττικὸ «πράττω». Ἄν καὶ στὶς τραγωδίες ἔχουμε σὰ μαγιά τὸ πρόπλασμα κάποιου μύθου, ὁ κ. Μ.Ν.Κ. βλέπει τραγικὰ πρόσωπα καὶ μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀρχαία ἱστορία, ὅπως π.χ. στὶς μορφὲς τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Νικία. Στὶς πλείστες τῶν περιπτώσεων αἰτίον τῆς τραγωδίας εἶναι ἡ «ὑβρις» τῶν ἐπιφανῶν, καὶ λέμε ἐπιφανῶν, γιατί αὐτοὶ συνήθως ζοῦν οἰκουμενικὲς καταστάσεις.

Ἡ τραγωδία (κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη) προξενεῖ στοὺς θεατὲς «ἔλεον» καὶ «φόβον», λυποῦνται δηλ. τὸν ἀναξιοπαθοῦντα, ἀλλὰ καὶ φοβοῦνται μὴ παρόμοιόν τι συμβεῖ καὶ σ' αὐτούς. Ὁ Πλάτων πάντως ἀπορρίπτει τὴν μιμητικὴ ποίηση, ποὺ εἶναι ἡ τραγωδία, καὶ ἔχει τὶς ρίζες τῆς στὴν ἐπική, γιατί εἶναι εἰδῶλον τοῦ εἰδώλου. Ὅπως, ἄς ποῦμε, ὁ ζωγράφος, ποὺ ζωγραφίζει μιὰ κλίνη, ποὺ κατασκεύασε ὁ τεχνίτης, κι ἔχει σὰν ἀρχέτυπο τὴν ἰδέα τῆς κλίνης στὸ μυαλὸ τοῦ θεοῦ. Ἐπίσης, γιατί οἱ ποιητὲς εἶναι ἀνεπίγνωστα καὶ «πυθιακά» σοφοί, δὲν ἔχουν τὸ «γνώθι σαυτόν».

Ἡ «κάθαρσις» ποὺ προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία τραγωδία καὶ ἡ «οἰκεία ἡδονή» εἶναι φυσικὴ, ὅπως συμβαίνει μὲ κάθε γνώση ποὺ δὲν ἀποκτᾶμε παρὰ τὴν θέλησή μας (τὸ ἀντίθετο γίνεται στὰ μαθητικά θρανία). Ὁ συγγραφέας-φιλόλογος κ. Μ.Ν.Κ. νομίζει —καὶ σωστά— ὅτι ὁ μεγαλύτερος θεὸς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦταν ὁ Λόγος· ὅλοι οἱ ἄλλοι θεοὶ κάθονται ἀνάλαφρα στὸ θρόνο τους, στὸν ὁποῖο θὰ μπορούσε νὰ καθήσει κι ἕνας θνητός. Παρὰ τὶς κάποιες παλιλλογίες του, τὸν συγχαίρουμε εὐλικρινὰ γιὰ τὴν ἐπιτυχίη, μὲ ἀπόλυτη διαφάνεια, πραγμάτωση τῆς προσπάθειάς του αὐτῆς, γιατί γνωρίζουμε κι ἐμεῖς ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἕνα ἀμάλγαμα ἀπὸ θεϊκὸ καὶ σατανικὸ στοιχείο, καὶ γιὰ νὰ εὐτυχίσουμε ἀληθινὰ, πρέπει ἡ ζωὴ νὰ καταφάσκει τὴν ἰδέα μὲ ἐξισορρόπηση τῆς πείρας μὲ τὴν παρόρμηση.

Ὁθων Μ. Δέφνερ

Μ. HEIDEGGER, Ἡ προέλευση τοῦ ἔργου τέχνης (μτφ. Γιάννη Τζαβάρα)

Μνημειῶδες εἶναι τὸ φιλοσοφικὸ αὐτὸ ἔργο τοῦ Martin Heidegger (1889—1976), ποὺ μὲ προσοχὴ καὶ εὐθύνη μετέφρασε ὁ κ. Γιάννης Τζαβάρας. Ὁ μεταφραστὴς μάλιστα πρέπει νὰ ἐπαινεθῇ ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἀκριβῆ μετάφραση ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἀρκούντως κατατοπιστικὴ του εἰσαγωγὴ καθὼς καὶ γιὰ τὰ ἐμπεριστατωμένα σχόλια, ποὺ μᾶς βοηθοῦν τὰ μέγιστα στὴν κατανόηση τοῦ «χαίντεγγερνισμοῦ». Ἐτσι στὴν Εἰσαγωγὴ του (σσ. 11-22) μᾶς ὁμιλεῖ γιὰ τὰ ἀρχαιοελληνικὰ θεμέλια τοῦ στοχασμοῦ τοῦ Heidegger, γιὰ τὴν ἐπικαιρότητα τοῦ καλλιτεχνήματος καὶ γιὰ τὴν προσπάθειά του νὰ ἀποδώσῃ ὅσο γίνεται καλύτερα τὸ πρωτότυπο κείμενο τοῦ Heidegger (κάτι ποὺ τὸ κατορθώνει —ὅπως διαπιστώνουμε).

Σ' αὐτὴ τὴν ἔκδοση, γιὰ νὰ ἔλθουμε τώρα στὸ ἴδιο τὸ χαίντεγγερνισμὸ κείμενο, στὸ προοίμιο ὁ Heidegger διευκρινίζει ὅτι ἐξετάζοντας τὴν προέλευση τοῦ ἔργου τέχνης βλέπει τὴν ὄντολογικὴ καταξίωση τοῦ καλλιτεχνικοῦ δημιουργήματος. Στὸ Α' κεφάλαιο

(σσ. 35-65) αντιδιαστέλλεται το πράγμα-ύλικό δημιούργημα από το έργο τέχνης-πνευματικό δημιούργημα. Το Β' κεφάλαιο (σσ. 66-94) αφιερώνει ο Heidegger στην συσχέτιση του έργου τέχνης με την αλήθεια. Το έργο τέχνης στην αισθητική του πληρότητα αποτελεί φανέρωση της ποιήσεως. Στο Γ' κεφάλαιο (σσ. 95-132) η αλήθεια και η τέχνη συνυφαίνονται και συνεπιτελούνται.

Το χαϊντεγκεριανό έργο *Η προέλευση του έργου τέχνης* (Holzwege, Frankfurt a.M. 1950) μās συναρπάζει και μās οδηγεί σε στοχασμούς βαθείς και εισδυτικούς. Στόν κ. Τζαβάρα χρωστάμε έπαινο για την βοήθεια που προσφέρει στόν μη γερμανομαθή Έλληνα να προσεγγίσει την Φιλοσοφία της Τέχνης στόν Heidegger.

Νίκος Χ. Χαρακάκος

ΙΩΑΝΝΑ ΤΣΑΤΣΟΥ, *Στιγμές και μνήμες*

Η ένασμένιση σε χρόνια που πέρασαν, ιδίως άμα ήταν αυτά μεστά, καταδεικνύει ότι το παρελθόν δεν έχει ξεχαστεί, και έθελξε πολλούς τεχνίτες του λόγου, που κράτησαν και δημοσίευσαν ήμερολόγιο. Ένας από τους συγχρόνους μας είναι και η κ. Ιωάννα Τσάτσου. Το άνα χείρας σε δεύτερη έκδοση βιβλίο περιλαμβάνει την περίοδο από την άνοιξη του '74 μέχρι το τέλος του '79. Μέσα από τις παραστατικές λεπτομέρειες των σελίδων του, που μνημειώνουν μιá αναβρυτική, εύψυχη και όχι έπινοημένη κραυγή, τεκμαίρομαι άντιληπτικά-αίσθητηριακά ότι η κ. Ιωάννα Τσάτσου όνειρεύτηκε τη ζωή με τη βοήθεια των βιβλίων, αλλά και την έζησε και τη γεύτηκε ως την ύστερη στάλα. Κάτω από τις έπιβλητικές μορφές του άκαδημαϊκού πατέρα της, του νομπελίστα άδελφού της και —κυρίως— του προέδρου άντρα της διαμορφώνει το δικό της ψυχικό όρίζοντα και όμοψυχοποιείται μ' αυτούς. Στο έργο της τοϋτο, πού, άν και σε πεζό λόγο, ένέχει μιá φιλτραρισμένη ποίηση, έπιτυγχάνει με μιá δαψιλή πολυσημία την άφηγηματική και συγγραφική πληρότητα. Άν δοϋμε κι έμεις τη ζωή κάτω από το καθαρό κι εύγενικό του φως, βλέπουμε ότι άποκτά αυτή τεράστιο βάθος.

Για το γονάτισμα που προκαλεί ό χρόνος, λέει η κ. Ιωάννα Τσάτσου: *«Με κόπο βέβαια λυτρώθηκα από τους καημούς που βλάψανε μόνο έμένα. Από τους καημούς που βλάψανε τόν τόπο πώς να λυτρωθώ. Καθημερινή ή πληρωμή τους, ή μνήμη τους»*. Και με λεπτότητα στη φράση και πυκνότητα τελεολογεί στόν έρειπιώνα της Κνωσού: *«Σύμπτωση ή άθανασία. Ό χρόνος άλλα σώζει, άλλα βουλιάζει»*.

Άν λάβουμε ύπ' όψη μας το περίφημο σωκρατικό ότι όλοι οί άνθρωποι είναι παιδευτοί (διά βίου), ό άνύπνωτος άγώνας, ή φωτεινάδα νοϋ και το ύπερούσιο λογοτεχνικό κάλεσμα της κ. Ιωάννας Τσάτσου στο βιβλίο αυτό μās οδηγούν σε μιá κατάφαση του ίδιου του λόγου και των ιδανικών και των άξιων και των άρχων που διέπουν τη ζωή της και θά 'πρεπε να έπαναθεμελιώσουν και τη δική μας.

Όθων Μ. Δέφνερ

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΙΤΣΑΡΑΣ, *Έπιστροφή*

Με πλήθος παραπομπών σε άρχαίους και νεώτερους συγγραφείς και φιλοσόφους, που φανερώνουν τις εύρύτερες ιστορικές και φιλοσοφικές γνώσεις του και με συχνές άναφορές σε σύγχρονα δημοσιεύματα, δείγματα μιάς πραγματικά άξιοθαύμαστης παρακολούθη-

σεως της επικαιρότητας, ο συγγραφέας της «*Επιστροφής*» αναλύει τη πολιτικοκοινωνική ζωή και την κρίση αξιών στον τόπο μας και προσφέρει τη μόνη, κατά την άποψή του, λύση για έξοδο από το αδιέξοδο. «*Η αυτοκτονία του άστικού καθεστώτος*» και η «*Επιστροφή στην αιώνια Ελλάδα και στον Χριστόν*» αποτελούν τά δύο μέρη του βιβλίου, που η φιλοσοφία του συμβολίζεται με την απεικόνιση στο εξώφυλλο της Αγίας Σοφίας, του Παρθενώνα και της Αγίας Λαύρας. (Μετά την ανάγνωση του βιβλίου άμφιβάλλω, άν ή τοποθέτηση του Παρθενώνα κάτω από την Αγ. Σοφία είναι τυχαία ή αποτελεί κι αυτό συμβολισμό).

Όσα ο συγγραφέας αναφέρει για τo πολιτικοκοινωνικό κατάντημα, για ήθική σήψη, για σκάνδαλα, δημαγωγία, παραπλάνηση, κακοποίηση της γλώσσας και ύποβάθμιση του πνευματικού επιπέδου αποτελούν δυστυχώς πραγματικότητα. Επίσης πραγματικότητα άποτελεί και ή παραποίηση της νεότερης Ιστορίας μας από τους σύγχρονους δογματικούς: πάντοτε ύπήρξε *αναπόφευκτη ή άσέλγεια πάνω στην Ιστορία από όλα τὰ δόγματα*. Τo νά συμφωνούμε όμως με τις διαπιστώσεις του συγγραφέα για κρίση αξιών — και πολιτισμού — τόσο στον τόπο μας όσο και διεθνώς, δέν σημαίνει ότι δεχόμαστε και τις άπόψεις που εκφράζονται στην «*Επάνοδο*». Με κάθε σεβασμό στο βαθύ θρησκευτικό συναίσθημα, στις γνώσεις και στο συγγραφικό του έργο, διαφωνούμε ριζικά σέ πολλά σημεία του βιβλίου.

Ένδεικτικά, και μόνον, αναφέρουμε: Είναι προφανώς προκατειλημμένη ή «θέση» που θεωρεί ως *«θεμελιωτάς της Φιλοσοφίας της Ιστορίας τους (έβραίους) Προφήτας»* (σελίδα 175/176). Και βέβαια άρνούμεθα νά δεχτούμε ότι: «*ή Σπάρτη που έθεωρείτο ότι διέπεται από ύποδειγματική άπλόττητα ήταν ένα κράτος χλιδής και άσωτίας*», (σελ. 43) ή ότι: «*Ο Σπαρτιάτης, όπως και ο υπεράνθρωπος του Νίτσε, του όποιου γεννήματα είναι ο φασίστας, ο ναζιστής και ο κομμουνιστής, αλλά και ο νέος του "σοσιαλιστικού μετασχηματισμού" είναι ο "τυποποιημένος" άνθρωπος, ο χωρίς άτομικότητα και προσώπικότητα, ο "προπαγανδογεννημένος" άνθρωπος, ο χωρίς ιδική του σκέψη, συναίσθηση και βούληση*». (σελ. 45). Και άλλα πολλά και παρόμοια.

Χωρίς καμμία πρόθεση άντιδικίας τις ακόλουθες άπορίες μας θεωρούμε άπολύτως βάσιμες: Ήσαν «*ά-τυποποίητοι*» και «*μη-προπαγανδογεννημένοι*» οί «*όπαδοί*» που λυντζάρανε στους δρόμους της Αλεξάνδρειας την Ύπατία, πρωτοστατούντος στο ξεσήκωμά τους διακόνου του Πατριαρχείου, μετέπειτα Πατριάρχου και μετά θάνατον Αγίου με την επωνυμία «*Μέγας*»; Ήσαν άνθρωποι «*με προσωπικότητα, δική τους σκέψη, συναίσθηση και βούληση*» οί άφελληνίσαντες πλῆθος Έλληνικών πόλεων της Συρίας σφάζοντας τους («*Έλληνες ή ξεελληνισμένους*») αίρετικούς κατοίκους τους — που τρέχανε για σωτηρία κι έξιπλαμιζόντουσαν στα τζαμιά; Άλλά καλύτερα νά μη συνεχίσουμε...

Σεβόμεθα, όπως είπαμε, τo θρησκευτικό συναίσθημα του συγγραφέα, τις γνώσεις του και την πραγματικά άξιοθαύμαστη προσπάθειά του στη συγκέντρωση συγχρόνων δημοσιευμάτων, χωρίς νά συμφωνούμε με τις προτάσεις του για έξοδο από τo αδιέξοδο, όπου έφεραν τόν άνθρωπο οί «*μοναδικές αλήθειες*» και ή άλογος τεχνολογική εξέλιξη: Τo δόγμα, ο φανατισμός, ή παραγνώριση του έλλογου είτε στίς παλιές τους είτε στις σύγχρονες «*έκδόσεις*» τους όχι μόνο δέν έχουν καμμία σχέση με τη γνήσια έλληνική θεώρηση της ζωής και του κόσμου, αλλά είναι κάτι πολύ χειρότερο: Είναι οί ίδιες οί πραγματικές αίτίες που οδηγούν στο αδιέξοδο — αυτό άκριβώς που συνθλίβει και τόν κ. Ι.Α. Κιτσάρα και συμπασα την ανθρωπότητα και τόν Πολιτισμό.

Ε.Ε. Μαρματσούρης

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ, *Κοσμοπολιτισμός: 'Ο αὐριανός τρίτος κόσμος. — Εὐρωπαϊκὴ ἔνωση*

‘Ο κ. Γιάννης Α. Βαρβιτσιώτης, παρά τὴν δημοσιογραφικὴ του ιδιότητα, δὲν μᾶς χαρίζει μία μελέτη μὲ συσσωρευμένη δημοσιογραφικὴ πείρα ἀλλὰ ἓνα φιλοσοφικὸ-κοινωνιολογικὸ δοκίμιο. Διὰ τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀσπάζεται, δὲν διακηρύσσει τὴν προσήλωσίν του στὸν διεθνισμό. “Ὁ μὴ συγχέωμε τὴν μία «θεωρία» μὲ τὴν ἄλλη. ‘Ο συγγραφεὺς μὲ ἀδιάσειστα ἐπιχειρήματα τονίζει τὴν ἀδήριτη ἀνάγκη συνεργασίας τῶν λαῶν γιὰ τὴν παγίωση διεθνοῦς καὶ μόνιμης εἰρήνης.

‘Απὸ τὸν πρόλογο κιόλας ὑπογραμμίζει: «*Ἡ λέξη “κοσμοπολιτισμός” γεννᾷ μία ἰδέα καὶ μιὰ πράξιν ποὺ εἶναι ποτισμένη πλούσια ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς, γιατί εἶναι ἓνας γνήσιος καὶ ἀληθινὸς ἤχος τῆς ὑπαρξῆς του, ἀφοῦ δίνει μιὰ λιτὴ καὶ ἀπλὴ ἠθικὴ ὁμορφιά καὶ μὲ ἀπόδοση τοῦ ἠθικοῦ μεγαλείου, τοῦ ἠθικοῦ μεγαλείου ποὺ δὲν εἶναι παρὰ τὸ ἴδιο τὸ μεγαλεῖο τῆς ζωῆς. Γιατὶ ἂν δὲν ἐπινοήσῃ ὁ σημερινὸς τόσο ἐξελιγμένος ἄνθρωπος κάποιους πρωτότυπους στοχασμούς, ὥστε νᾶχη τὴ δύναμιν νὰ μεταμορφώσῃ τὸν κόσμον, δὲν θάχῃ καμμιά ἀξία τὸ ἐπίτευγμά του νὰ καταλάβῃ τὸν κόσμον. ‘Ο σοβαρὸς στοχασμὸς εἶναι ἡ δύναμιν τῆς ἀνθρώπινης θέλησης, ποὺ μπορεῖ νὰ σελαγίξῃ σὰν φωτεινὴ καντήλα... στὸ μεσουράνημα τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς» (σελ. 9).*

Στὸ Α΄ μέρος ὁ κ. Βαρβιτσιώτης προσδιορίζει τὴν ἐννοιολογικὴ διάστασιν τῆς κοσμοπολιτικῆς κοσμοθεωρίας. ‘Ο κοσμοπολιτισμὸς εἶναι «... τὸ κίνημα γιὰ τὴ συναδέλφωση ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος» (σελ. 13). ‘Επομένως ἔχουμε νὰ κάνουμε μὲ ἓνα ἀνθρωπολογικὸ φιλοσοφικὸ σύστημα. ‘Η φιλοσοφικὴ ἄλλωστε παιδεῖα τοῦ συγγραφέως φανερῶνται ἀπὸ τὶς πεποιθήσεις του γιὰ τὸν πυθαγορισμό, ποὺ δείχνουν ὅτι ἔχει μὲ δεξιότητα ἐμβαθύνει στὶς ἀξίες του: «*οἱ Πυθαγόρειοι... στήν πολιτικὴ φιλοσοφία διαδραματίζουν ἓνα δικό τους σημαντικὸ ρόλον. Πιστεύουν καὶ διακηρύττουν ὅτι ἡ πρώτη ἀρχὴ τοῦ κόσμου δὲν εἶναι ἡ ὕλη, ἀλλὰ ὁ ἀριθμὸς, ὡς μὴ ὕλη»* (σελ. 30). “Ετσι καταρρίπτει τὴν ἐνιαχοῦ ἐπικρατοῦσα δοξασία περὶ ματεριαλιστικῶν ἐκδοχῶν στὸν προσωκρατικὸ στοχασμό. Στὸ Β΄ μέρος τὸν ἀπασχολεῖ ἡ δημιουργία μιᾶς Εὐρώπης ἐνωμένης καὶ πολιτιστικῶς μὲ διατήρηση βεβαίως τῶν πνευματικῶν ἰδιομορφιῶν κάθε ἔθνους-μέρους. Τὸ Γ΄ μέρος ἀφιερώνεται σὲ σκέψεις τοῦ κ. Βαρβιτσιώτη γιὰ τὴν μορφή ποὺ τῶρα παρουσιάζει ἡ ἀνθρωπότης καὶ γι’ αὐτὴν ποὺ πρέπει νὰ ἔχῃ. Σηλητεύει τὸν σοβιετικὸ ἐπεκτατισμὸ ὑποστηρίζοντας ὅτι «*ἐνθαρρυνμένη ἀπὸ τὴν ἡσυχία στὴν Εὐρώπην ἡ Ρωσία, πίστεψε ὅτι εἶχε ἔτσι τὴν εὐχέρεια νὰ προωθῇ τὶς θέσεις της σὲ διάφορα ἄλλα ἐπικαίρα μέρη τοῦ κόσμου, ἀποκτώντας ὑπεροχὴν ὅχι μόνον στὴν Εὐρώπην, ἀλλὰ καὶ σὲ παγκόσμια ἔκτασιν*» (σελ. 124). Μὲ αὐτὴν τὴν παρατήρησιν ἀντιδιαστέλλεται ὁ ἀνθρωπολογικὸς κοσμοπολιτισμὸς ἀπὸ τὸν «προλεταριακὸ διεθνισμό», ποὺ ἀποτελεῖ τὸ μαρξιστικὸ-παραϊδεολογικὸ πρόσχημα τοῦ βωσικοῦ imperii. Στὸ Δ΄ μέρος ὁ συγγραφεὺς σκέπτεται τὴν αὐριανὴν ἀνθρωπότητα. Πιστεύει ὅτι θὰ ἀποφύγῃ τὴν καταστροφὴν, ἔὰν ἐναρμονίσῃ τὸν λελογισμένον ἐθνικισμὸ μὲ τὸν συνεργατικὸ ἀνθρωπολογικὸ κοσμοπολιτισμὸ. “Εναν κοσμοπολιτισμὸ ὅχι ἰσοπεδωτικὸ γιὰ τὰ ἔθνη ἀλλὰ ἐνωτικὸ γιὰ τὸν κόσμον.

Νίκος Χ. Χαράκακος

ΔΑΜΙΑΝΟΣ Μ. ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗΣ, *‘Ο Ἑλληνικὸς Γραπτὸς Λόγος*

Στὴν ἐποχὴ τῆς ἀμαθείας ἢ —πολὺ χειρότερα— τῆς ἡμιμαθείας εἶναι εὐτύχημα ὅτι ὁ κ. Δαμιανὸς Μ. Στρούμπουλης, μὲ στοχαστικὴ δύναμιν, ἀποφασίζει νὰ ὑψώσῃ «πεπαρησιασμένη» φωνὴν διαμαρτυρίας γιὰ τὸ κατάντημα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. ‘Η γραφὴ ἀποτελεῖ τὴν φανέρωσιν μιᾶς γλώσσης. “Ετσι ὁ συγγραφεὺς, ἀσχολούμενος μὲ τὸν ὄρισμό

τοῦ γραπτοῦ λόγου στὸ Α' (ἄδηλο) κεφάλαιο, τονίζει ὅτι ἡ γραφή «εἶναι ἡ ἀπομνημόνευση, εἶναι τὰ σημάδια ὑπόμνησης τῆς γλώσσας» (σελ. 10).

Μία γραφή ὅπως ἡ ἑλληνικὴ εἶναι ἀπαράδεκτο νὰ κακοποιήται. Ἐθνικὸ ἔγκλημα μπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ὁ ἐκβαρβαρισμὸς τῆς, ἔχον ὡς ἐπακόλουθο τὴν μείωση τῆς σημασιολογικῆς τῆς σπουδαιότητος. Ἡ ἑλληνικὴ γραφή, τὸ ἐναργέστερο φανέρωμα τῆς μοναδικῆς γλώσσας μας, ἀποτελεῖ φορεὰ φιλοσοφικῶν νοημάτων ὑπερχρονικῶν καὶ ἀναλλοιώτων.

Ὁρθῶς ὁ κ. Στρουμπούλης γράφει: «*Θαυμάζουμε αὐτὸν ποὺ ἀνεκάλυψε τὴ φωτογραφία. Τότε πόσο θαυμασμὸ χρωστᾶμε σ' αὐτοὺς ποὺ ἔκαναν σχήματα τοὺς ἥχους;*» (σελ. 11). Ἡ γλώσσα γιὰ τὸν συγγραφέα αὐτῆς τῆς μελέτης δὲν πρέπει νὰ μεταχηματίζεται σὲ πεδίο κομματικῶν ἀντεγκλήσεων. Εἶναι ἐθνικὴ ὑπόθεση καὶ διατηρεῖ ἀλώβητο τὸν ἑλληνικὸ πνευματικὸ πλοῦτο. Δὲν εἶναι δυνατόν, «... *ὅταν εἶναι σοσιαλιστικὴ κυβέρνησις, νὰ χρησιμοποιῆται ἡ... ξύλινη γλώσσα, ἡ δῆθεν δημοτικὴ*» (σελ. 17). Ἡ πολιτικοποίηση τῆς γλώσσας φανερώνει ὄχι μόνον παχυλὴν ἀμάθειαν ἀλλὰ καὶ ἀσίγαστη μισαλλοδοξία.

Στὸ Β' κεφάλαιο ἀναλύεται ἡ σπουδαιότης τῆς παραδοσιακῆς ὀρθογραφίας καὶ στὸ Γ' ἡ ἀξιολογικὴ ποιότης τῆς Γραμματικῆς καὶ τοῦ Συντακτικοῦ. Τὸ Δ' κεφάλαιο καταρρίπτει τὴν «ἀναγκαιότητα» τοῦ μονοτονικοῦ συστήματος, χάριν τοῦ ὁποῖου διαιωνίζεται ἡ ἀπαιδευσία καὶ τὰ παιδιὰ ὑφίστανται γλωσσικὴ σύγχυση. Εὐστόχως ἐπισημαίνεται «... *ὅτι μὲ τὴ μονοτονία καὶ μὲ τὴν ἀτονία... ἔχασε ἀρκετὴ ὁ γραπτὸς λόγος ἀπὸ ὅση ζωντάνια μποροῦσε νὰ ἔχῃ*» (σελ. 68).

Δὲν τίθεται, γιὰ τὸν συγγραφέα, ἡ μανιχαϊκὴ διάκριση μεταξὺ καθαρευούσης-δημοτικῆς. Ἡ ἑλληνικὴ γλώσσα εἶναι ἐνιαία. Στηλιτεύοντας ὁ κ. Στρουμπούλης τὸν τύπο τοῦ «προοδευτικοῦ» ψευδοδιανοουμένου, τοῦ «θολοκουλουριάρη» «δημοτικιστῆ» πού... οὔτε τὴν καθαρεύουσα οὔτε τὴν δημοτικὴ γνωρίζει, παρατηρεῖ ὅτι «*δὲν ὑποψιάζεται... ὅτι ἡ καθαρεύουσα τὸν ἔμαθε νὰ σκέπτεται καὶ νὰ μιλάῃ καὶ νὰ γράφῃ σωστά...*» (σελ. 71). Φαινόμενα πνευματικῆς παρακμῆς...

Νίκος Χ. Χαρακάκος

ΣΠΥΡΟΣ ΝΟΝΙΚΑΣ, *Οἰκονομία καὶ ἐλευθερία*

Ὁ οἰκονομολόγος κ. Σπύρος Νόνικας ἀπεφάσισε νὰ συγκεντρώσῃ σὲ δοκιμακὸ τόμο ἄρθρα, ποὺ δημοσίευσε στὸν «*Δαυλό*». Ἡ ἰδιαιτερότης αὐτοῦ τοῦ δοκιμίου ἔγκειται στὴν προσπάθεια τοῦ συγγραφέως νὰ ἐναρμονίσῃ τὴν πολιτικὴ μὲ τὴν οἰκονομικὴ ἐλευθερία δείχνοντας ὅτι ἡ ἐλεύθερη οἰκονομία ἀποτελεῖ ἰδέαν καὶ ὄχι ἀπλῶς τρόπο βιοτικῆς προσαρμογῆς. Ἡ ἰδέα τῆς ἐλεύθερης οἰκονομίας πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐγγύηση, ποὺ ζητεῖ ἡ ἀνθρώπινη ὄντοτης γιὰ νὰ πορεύεται μὲ ἀξιοπρέπεια καὶ ὑπαρξιακὴν αὐτάρκεια στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς. Ὁ κ. Νόνικας ἀντιτίθεται στὸν μαρξιστικὸν εὐδαιμονισμό, ποὺ ἐκπορεύεται τόσο ἀπὸ τὴν τεχνοκρατία, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν μαρξισμό. Τὸ δοκίμιο τοῦ κ. Νόνικα δὲν ἀναφέρεται μόνον στὶς κοινωνικὲς καὶ οἰκονομικὲς δομὲς καὶ διαδικασίες, ἀλλὰ εἶναι φιλοσοφικόν. Μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ ὁ συγγραφεὺς στέκεται στὴν ἰδεολογία τοῦ «νεοφιλελευθερισμοῦ», αὐτοῦ τοῦ νέου κοινωνικοοικονομικοῦ «κινήματος»... Τοῦτο ἀποτελεῖ καὶ τὸ «στατικὸ στοιχεῖο» τῆς σκέψης του.

Νίκος Χαρακάκος

ΕΠΙΛΟΓΗ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΠΕΣΤΑΛΗΣΑΝ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Γ. ΖΩΡΑΣ, *Θεόφιλος και Έρωτόκριτος (μελέτη), «Όμπρέλα», Αθήνα 1989.*

Σε μιὰ χώρα με πνευματικές καταβολές πολύ ισχυρές, όπως είναι ή Ελλάδα, όλες οι περίοδοι της ιστορίας της, ακόμα και οι νεώτερες, έχουν τό ενδιαφέρον τους. Ο Γ.Γ.Ζ. δὲ μιλάει, βέβαια, γιὰ «μεγάλα και θωμαστά» όπως ο Ηρόδοτος, ἀλλά με ώριμο πνεύμα και στοχαστική διάθεση είναι ο δρίζων (=εκείνος που θέτει όρια — αρχή και τέλος) στά δάνεια και αντιδάνεια ανάμεσα στη λογοτεχνία και τη ζωγραφική, και συγκεκριμένα μεταξύ Κορνάρου και Θεόφιλου. Όπως μάς πληροφορεί ο Γ.Γ.Ζ., ο Θεόφιλος φιλοτέχνησε πίνακες έμπνευσμένους από την ανάγνωση του «Έρωτόκριτου», έργου που ήταν κι αυτό με τη σειρά του έπηρεασμένο «από ένα γαλλικό ρομάντσο της ίπποσύνης, που ήταν κι αυτό ένα είδος χρωμολιθογραφίας της εποχής» (Σεφέρης). Πέρα από δικές του γνώμες ο Γ.Γ.Ζ. παραθέτει και άλλες, όπως ή προαναφερθείσα του Σεφέρη ή διάφορες του Έλύτη. Έπικεντρώνει δὲ τό ενδιαφέρον σε πίνακες του Θεόφιλου, τους όποιους και εκθέτει στο τέλος, μονόχρωμα τυπωμένους. Στραγγίζοντας τό βιβλίο αυτό δύο έρωτήματα αναφύονται: α) οι αιώνες αντιγράφουν αλληλούς; β) ή τέχνη είναι απείκασμα της ζωής ή αυτής της τέχνης; Γεγονός πάντως είναι ότι ο κ. Ζώρας δημιουργεί κάτι βιώσιμο και είναι ένα νέο φιλολογικό ταλέντο.

Ο.Μ.Δ.

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΚΙΛΙΦΗΣ, *Καυτοί προβληματισμοί στην άνατολή του 21ου αιώνα (δοκίμιο), Αθήνα 1988.*

Δύο είναι τα χαρακτηριστικά του συγγραφικού ύφους του άρχιμανδρίτου π. Τιμόθεου Κ. Κιλίφη: άμεση επικοινωνία με τόν άναγνώστη και ώθηση σε βαθειά, άνειρήνευτη σκέψη. Την ανθρωπινήν ύπαρξη προσεγγίζει ο συγγραφέας. Έρευνά τό όντολογικό της βάθος και την βλέπει να πορεύεται κατά περίεργο τρόπο στην έποχή μας. Άλλες όντότητες επιβεβαιώνουν με

την παρουσία των στην πεζή καθημερινότητα, την πνευματική ύπόσταση της προσωπικότητός των, ενώ άλλες διαρρηγνούν οίανδήποτε σχέση με κάθε έννοια πνευματικότητας και συνειδησιακής ύπευθυνότητας.

Ο συγγραφέας του όποιου τό έν λόγω βιβλίο απέσπασε τό Α΄ Βραβείο της Ένώσεως Λογοτεχνών σε καλεί να έλθης σε έποικοδομητικό διάλογο. Οι σκέψεις του σου όπογραμμίζουν τό πνευματικό χρέος σου: να μελετάς, να γράφης, να σκέπτεσαι και οι όδοιπορίες σου να είναι γόνιμες και πνευματικές και όχι «κυριολεκτικές», δεδομένου ότι οι άσκοπες περιπλανήσεις γιὰ τακτοποίηση ύπαρκτων ή προσχηματικών υποθέσεων σε συνδυασμό με την επίκληση άνούσιας «πολυασχολίας» σε αναγκάζουν να γυρίξης νυχθημερόν στο δρόμο και να άπογυμνώνης την ύπαρξή σου από την ποιοτική της ιδιαιτερότητα.

Ν.Χ.Χ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΑΜΒΑΚΑΣ - ΠΕΡΑΜΙΩΤΗΣ, *Πολύμορφη νουβέλα (νουβέλα), Αθήνα 1988.*

Ο ρεαλισμός είναι αυτός που έντυπωσιάζει στη νουβέλα του Χρ. Περαιιώτη (ψευδώνυμο του Χρ. Βαμβακά), καθώς άθελά σου γίνεται μέλος της συντροφιάς της ιστορίας, που εξέλισσεται σάν πραγματικό γεγονός με άπλότητα και φυσικότητα. Πρωταγωνιστής ο συγγραφέας: με τη διανόσή του και την πέννα-νυστέρι κάνει βαθειές τομές στην κοινωνία μας. Στην οικογένεια, στο γάμο, στά ήθη και έθιμα. Στά προβλήματα της ζωής, στη μονοτονία και τις συγκρούσεις της οικογένειας. Πρωτότυπη ιδέα να προβλέψει τη συμπεριφορά μιάς γυναίκας συζύγου-μητέρας που βαρέθηκε στη ζωή της να είναι δούλα στους ίδιους τους δικούς της ανθρώπους. Και πολύ εδστοχη ή άπάντηση που βγαίνει στο τέλος, πώς ή γυναίκα δέν πήγε να γλεντήσει με τους πρώτους τυχόντες άνδρες που συνάντησε στην πρώτη της έξοδο από τό σπίτι, αλλά πήγε στην άδελφή της σε μιὰ γειτονική πόλη.

Ν.Α.

• Οι άναγνώστες του «Δ» που επιθυμούν να δέσουν σε τόμους τα είς χείρας τους τεύχη μπορούν γιὰ οικονομικές τιμές να άπευθύνονται στον βιβλιοδέτη κ. Γιάννη Μπούντα, Μεσολογίου 16, Έξάρχεια, τηλ. 3641333.